

Arbeidsnotat nr. 19/04

**Equally rich?
- En analyse av industrialisering og regionale
forskjeller i Kina**

**av
Birgitte Gilje
Henriette Sjølie**

SNF prosjekt 1300
”Globale, regionale og nasjonale rammebetingelser for produktivitet og verdiskapning”

Prosjektet er finansiert av Norges forskningsråd og
Norges Rederiforbund

SIØS – Senter for internasjonal økonomi og skipsfart

SAMFUNNS- OG NÆRINGSLIVSFORSKNING AS
BERGEN, APRIL 2004
ISSN 1503 - 2140

© Dette eksemplar er fremstilt etter avtale
med KOPINOR, Stenergate 1, 0050 Oslo.
Ytterligere eksemplarfremstilling uten avtale
og i strid med åndsverkloven er straffbart
og kan medføre erstatningsansvar.

SIØS – SENTER FOR INTERNASJONAL ØKONOMI OG SKIPSFART

SIØS - Senter for internasjonal økonomi og skipsfart - er et felles senter for Norges Handelshøyskole (NHH) og Samfunns- og næringslivsforskning AS (SNF), med ansvar for undervisning, fri forskning, oppdragsforskning og forskningsformidling innen områdene skipsfartsøkonomi og internasjonal økonomi.

Internasjonal økonomi

SIØS arbeider med alle typer spørsmål knyttet til internasjonal økonomi og skipsfart, og har særskilt kompetanse på områdene internasjonal realøkonomi (handel, faktorbevegelser, økonomisk integrasjon og næringspolitikk), internasjonal makroøkonomi og internasjonal skattepolitikk. Forskningen ved senteret har i den senere tid vært dominert av prosjekter som har til hensikt å bidra til økt innsikt i globale, strukturelle problemer og virkninger av regional økonomisk integrasjon. Videre deltar man også aktivt i prosjekter som omhandler offentlig økonomi, nærings- og konkurransepolitikk.

Internasjonal transport

Et annet sentralt arbeidsområde for SIØS er internasjonal transport. På dette feltet har studier av konkurranseforholdet mellom ulike transportbærere i Europa og mulighetene for økt bruk av sjøtransport for å avlaste det landbaserte transportnettverket på kontinentet stått sentralt.

Maritim forskning

SIØS ser det som sin oppgave å være et bindeledd mellom den maritime næring og forskningsmiljøet ved SNF og NHH, og har gjennomført en serie prosjekter finansiert av Norges Rederiforbund, direkte rettet inn mot rederier og andre maritime bedrifter. Denne typen prosjekter har blant annet studert norske rederiers multinasjonale virksomhet, skipsbygging i Nord-Europa, og konkurransen i fergemarkedene.

Kompetansebase

SIØS' kompetansebase består av forskere ved SNF, assosierte medarbeidere ved NHH og LOS (UiB), samt ledende internasjonale økonomer som er knyttet til senteret gjennom langsiktige forbindelser. I løpet av de siste årene har man ved SIØS fått frem fem doktorgrader innen internasjonal økonomi og skipsfart, og staben inkluderer for tiden doktorgradsstipendiater.

Nettverk

Senteret er involvert i flere større EU-prosjekter, og samarbeider med sentrale forsknings- og utdanningsinstitusjoner over hele Europa. Spesielt nær kontakt har man med London School of Economics, Handelshögskolan i Stockholm, Graduate Institute of International Studies, Geneve og University of Strathclyde, Glasgow,. Den vitenskapelige staben ved SIØS deltar i flere internasjonale forskningsnettverk, og har vært blant de fremste i Europa til å ta initiativ til dannelsen av nettverk

Equally rich?

- en analyse av industrialisering og regionale forskjeller i Kina

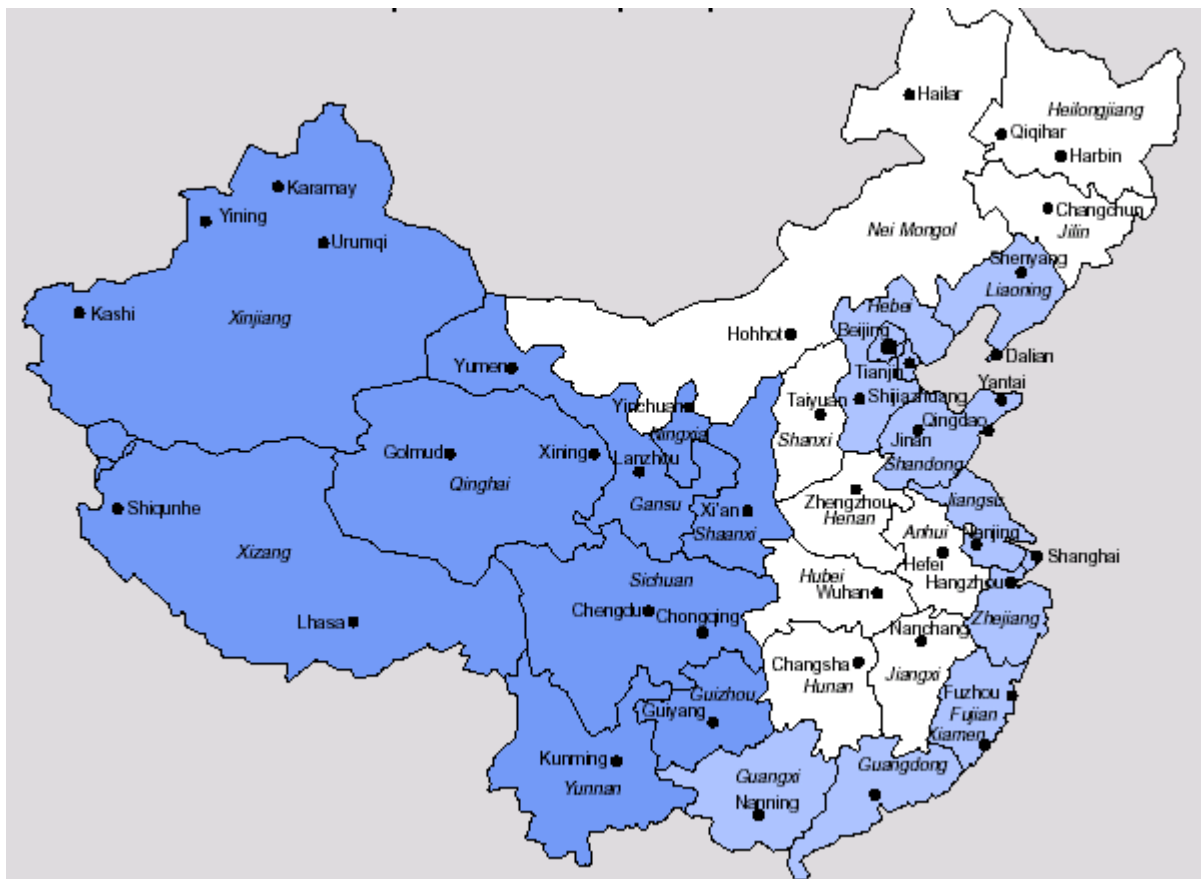
av

Birgitte Gilje og Henriette Sjølie

Denne utredningen er gjennomført som et ledd i siviløkonomutdanningen ved Norges Handelshøyskole og godkjent som sådan. Godkjenningen innebærer ikke at høyskolen innestår for de metoder som er anvendt, de resultater som er fremkommet eller de konklusjoner som er trukket i arbeidet.

Sammendrag

Kina har de siste tjue årene hatt en uovertruffen økonomisk vekst. Samtidig er det tegn til at veksten ikke har kommet alle deler av landet til gode. I denne utredningen ønsker vi å undersøke om det finnes regionale forskjeller i Kina. Vi analyserer kort inntektsforskjellene mellom den østlige, sentrale og vestlige regionen. Deretter beskriver vi industrialiseringsmønsteret etter reformtidens begynnelse i 1978, med særlig fokus på ulikheter mellom provinser. Det er helt klare tegn til at industriene samler seg i et industrisenter langs østkysten. Til slutt vurderer vi så denne sammenhopningen av industri med utgangspunkt i *core-periphery*-teori, og finner at det er lite som tyder på spredning av vekst ifra Øst-Kina til de sentrale og vestlige områdene.

Forord

Human Development Report 2003 har igjen rangert Norge som verdens beste land å bo i. Vi er begge oppvokst i utlandet og opplever at avstanden ifra velferdsstaten og velstanden i vårt land til fattige mennesker i alle land, er for stor til å ta inn over seg i det daglige. Vi kan gjerne bli minnet om den urimelige fordelingen av velstand i verden.

Som siviløkonomstudenter sysler vi nettopp med fordelingen av knappe ressurser, på flere nivåer i økonomien. Gjennom faget "Næringsliv og bistand i fattige land" lærte vi at økonomisk teori er nyttig til å forstå utviklingen også i det internasjonale samfunnet. Da anledningen bød seg at vi kunne reise til Kina med støtte ifra Senter for samfunns- og næringslivsforskning og Rederiforbundet fikk vi se på nært hold den veksten Kina har vært igjennom på 1980- og 90-tallet. I Beijing lever minnene om Maos æra side om side med en ny kapitalisme. Vi ble inspirert til å undersøke denne utviklingen nærmere. Gjennom samtaler med Lei Xiao Ning og Zhang Xiao Jing, begge økonomer som daglig arbeider problemstillinger knyttet til vekst, kom det frem ulike oppfatninger om hvor veien går videre for Kina. Virkemidlene for å nå et velstandssamfunn for hele befolkningen er ikke entydige. Det er derfor med sterk motivasjon vi har satt oss inn i Kinas utvikling og hva den betyr for menneskene som er spredt over det enorme landet.

Det har ikke manglet på velvilje ifra våre omgivelser i prosessen. Takk til Sigbjørn Aannø Eikrem og Hege Sjølie for samvittighetsfull lesing og retting av språk. Takk til Lei Xiao Ning og Zhang Xiao Jing for tid og engasjement i samtalene i Beijing. Og til sist vil vi særlig takke Kjetil Bjorvatn for veiledning, hjelp til å strukturere oppgaven og gode tips underveis.

Bergen, mars 2004

Birgitte Gilje

Henriette Sjølie

Innhold

1. Innledning.....	9
1.1 Problemstilling.....	9
1.2 Avgrensning.....	10
1.3 Kritikk av oppgaven	11
2.0 Teori.....	13
2.1 Økonomisk vekst	13
2.1.1 Generelt om BNP.....	13
2.1.2 Neoklassisk vekstmodell	14
2.1.3 Endogen vekstteori	16
2.1.4 Vekstempiri	16
2.2 Inntektsfordeling.....	17
2.2.1 Kuznets-kurven.....	18
2.2.2 Willamsons regionale Kuznets-urve.....	20
2.3 Vekstspredning	21
3.0 Kina.....	25
3.1 Geografi	25
3.2 Befolkningsstatus.....	26
3.3 Økonomisk status	26
3.4 Utviklingsstatus	27
3.5 Kinas regioner.....	28
4.0 BNP	31
4.1 Nasjonalt	31
4.2 Regionale vekstforskjeller	31
5.0 Økonomisk politikk	35
5.1 Sentralplanlegging 1950-80.....	35
5.1.1 Det store spranget	35
5.1.2 Den tredje fronten	36
5.2 Sosialistisk markedssystem 1980-90	36
5.2.1 "Open-door policy"	37
5.3 Politisk strategi etter 1990	38
6.0 Inntektsfordeling i Kina.....	41
6.1 Nasjonale inntektsforskjeller	41

6.2 Regionale inntektsforskjeller	42
6.3 Williamsons regionale Kuznets-kurve.....	47
7.0 Kinas industrialisering	49
7.1 Historisk tilbakeblikk	49
7.1.1 Reformen i industrisektoren	50
7.2 Industristrukturen.....	51
7.2.1 Statseide foretak	52
7.2.2 Ikke-statseide foretak.....	54
7.2.3 Regional fordeling	55
7.2.4 Problemer i industrialiseringen.....	57
7.3 Eksport og utenlandske direkte investeringer	59
7.3.1 Eksportledet vekst.....	59
7.3.2 En internasjonal produksjonskjede	60
7.3.3 Utenlandske direkte investeringer	63
7.3.4 Geografisk mønster.....	64
7.3.5 Investeringsklima	69
7.3.6 Innlandets problemer	74
7.4 Case	78
7.4.1 Guangdong.....	78
7.4.2 Shanghai	81
7.4.3 Vekstspredning	85
8.0 Diskusjon av vekstspredning i Kina.....	88
8.1 Industriell sammenhopning	88
8.1.1 Styrken i sammenhopningen	91
8.2 Transportkostnader	93
8.3 Manglende konvergens.....	97
8.3.1 Solow	97
8.3.2 Endogen vekstteori	98
8.3.3 Intraregional konvergens?	100
9.0 Konklusjon	103
Litteraturliste	105
Vedlegg	109

1. Innledning

1.1 Problemstilling

Kina hadde i 2002 en vekstrate på knappe 8 prosent. Landet har opplevd 25 år – siden starten av reformperioden i 1978 – med spektakulær økonomisk vekst, og ingen land i verden kan vise til tilsvarende over en så lang periode. I et land der nesten 64 millioner mennesker lever under fattigdomsgrensen er en slik vekst ikke en statistisk spissfindighet, men en reell velstandsøkning i en fattig befolknings hverdag. Under veksttallene ligger imidlertid en mer komplisert virkelighet. Kinas landareal er nesten det dobbelte av Europas, og omfatter et sammensurim av folkegrupper, språk, kulturer, religioner og interesser. Kinesiske myndigheter så vel som bekymrede observatører i verdenssamfunnet konstaterer at den eksplosive veksten ikke har kommet alle kinesere til gode: Det er tydelige tegn til en forfordeling i favør av kystregionen på bekostning av innlandet. Det er ikke uvanlig verken i Vesten eller i andre land i verden at det er store ulikheter mellom fattig og rik. Problemet med ulikheter er dersom kontrastene er så store at det oppstår sosial uro. Brun, Combes og Renard uttrykker at forskjellene: ”threatens Chinesis social stability and increases the risk of political and social fragmentation and massive interregional migration” (2002:168). Andre bekrefter dette bildet av: Regionale tall for kjøpekraftskorrigert (kkk) BNP per capita viser et gap i forholdstall på 1-9. Démurger (2002) viser at Shanghai har et per capita nivå i kkk tall som i 1999 var på høyde med Sør-Korea og Argentina. Fujian, som også er en kystprovins, har et BNP-nivå som ligger på nivå med Sør-Afrika eller Thailand. Tibet, som hører til den vestre regionen, har et BNP på nivå med Kamerun, og Gansu, også en vestlig provins, har et nivå som ligner Mosambik.

Kinas politikk er en unik kombinasjon av plan- og markedsøkonomi, og de forsøker gjennom dette å styre og korrigere den retningen utvikling og vekst tar. Myndighetenes holdning til bruk av strategiene – styring eller markedskrefter – varierer både med hensyn til regioner og til den enkelte problemstilling. For å vurdere vekstutviklingen i Kinas regioner er det nødvendig å ta hensyn til myndighetenes politikk på det enkelte området fordi denne ofte er avgjørende for aktørenes spillerom. Myndighetene har siden starten av reformperioden fulgt en strategi enkelt uttrykt som *someone has to get rich first*: Tanken er at det med begrensede ressurser i landet er nødvendig å konsentrere ressursene i ett område for å få vekst der i første omgang. Siden vil denne vekstmotoren føre til at veksten sprer seg til de omkringliggende områdene. Finnes det tegn til denne typen vekstspredning til innlands-Kina i

dag, eller har strategien kun gitt vekst for det privilegerte området uten spredning til innlandet? Har myndigheten klart å nå målet om å la alle innbyggerne bli "equally rich"¹? Problemstillingen for utredningen formulerer vi som følger:

Beskrive regionene og de regionale forskjellene i Kina.

Beskrive den industrielle utviklingen i Kina, og fordelingen av regional industrivirksomhet.

Finner vi vekstspredning ifra utviklede til mindre utviklede områder?

Vi begynner med å presentere teorien vi har valgt å bruke til å undersøke problemstillingen, og deretter gir vi en oversiktspreget beskrivelse av karakteristika ved Kina, inkludert en beskrivelse av veksten uttrykt i BNP. Videre går vi inn på den økonomiske politikken kinesiske myndigheter har ført siden Maos styre, for at vi bedre skal forstå hvilken innvirkning ulike politiske bestemmelser har hatt på regionenes utvikling. Teorien vi bruker for vekstspredning forutsier at inntektsfordeling og regional industriutvikling vil bevege seg i samme retning når økonomien vokser. Vi beskriver derfor Kinas utvikling kort ved inntektsfordelingen før vi beskriver industrialiseringen. Så avslutter vi med en diskusjon av hvorvidt det er tegn til vekstspredning i Kina.

1.2 Avgrensning

Kina er et land med lang og innholdsrik historie mens en studentutredning er begrenset i omfang. Vi har derfor valgt å sette hovedfokus på perioden etter 1978. Perioden regnes som den mest sentrale for Kina når det gjelder industriutvikling. Vi streifer innom enkelte andre perioder der det er nødvendig for å forstå sammenhengene.

Det er en rekke faktorer som har hatt betydning for dannelsen av regionale ulikheter. Best hadde det vært om vi kunne ha sett på alle forklaringsfaktorene samtidig, men vi har valgt i første rekke å se på industrialiseringen utifra teorivalget vårt. Andre forklaringsfaktorer i regionale forskjeller er for eksempel humankapital, ulike institusjoner, urbanisering eller migrasjon. Vi kunne også godt ha utdypet andre virkninger av regionale forskjeller enn inntektsfordeling og vekstforskjeller, eksempelvis sosiale forhold og miljøutfordringer.

Det er klart at medlemskapet i WTO fra desember 2001 er sentralt når det gjelder å sette rammevilkår for industrien og den regionale utviklingen. Vi går likevel ikke inn på

¹ Uttrykket blir brukt av Zhao og Tong (2000).

implikasjonene av inntreden i WTO: Det er for tidlig å se alle effektene av dette etter kun to år.

1.3 Kritikk av oppgaven

Motivasjonen for problemstillingen vår er at vi ønsker å vurdere situasjonen for Kinas fattige opp imot den veksten landet har opplevd den siste tiden. Det kan gi inntrykk av at det er en klar sammenheng mellom økonomisk vekst og at hele befolkningen får det bedre. Dette er ikke nødvendigvis tilfelle. Vi prøver å bøte på denne forenklingen ved å se på fordelingen av inntekt mellom mennesker i tillegg til den rene BNP-veksten. Et bedre bilde av den faktiske økonomiske utviklingen ville inkludere data om utvikling i for eksempel fattigdom, spedbarnsdødelighet, forventet levealder, og andelen av befolkningen i skolealder som får skolegang (Aanes, 1999). Slike data kommenterer vi imidlertid kun svært kort. Fremstillingen vår bygger derved på forutsetningen at økonomiske vekst hjelper på fattigdomsproblemer.

Oppgaven har stor bredde, og det vil derfor være mangel på dybde innenfor enkelte temaer. Vi har valgt å ta med kortfattede presentasjoner av noen emner for å gi den oversikten vi mener er nødvendig for å forstå problemstillingen.

2.0 Teori

For å undersøke de regionale vekstforskjellen i Kina trenger vi et teoretisk rammeverk, og dette gjør vi greie for i dette kapittelet. Først vil vi klargjøre begrepet økonomisk vekst. Deretter vil vi se på de viktigste teoriene for økonomisk vekst og forholdet mellom økonomisk vekst og inntektsfordeling. Til slutt vil vi se på teori som kan forklare spredning av vekst og ringvirkninger. Det teoretiske rammeverket skal være et verktøy og fundament til å kunne finne og forstå sammenhengene i empirien.

2.1 Økonomisk vekst

2.1.1 Generelt om BNP

BNP er en partiell indeks, og kan brukes som et mål for vekst og fordeling i et område. Den gir verdien av innenlandsk produksjon av ferdigvarer og tjenester i markedspriser.

Kjøpekraftskorrigert (kkk)² BNP er et mål på kjøpekraften i et land, og gir et godt grunnlag for å sammenligne inntektsnivå mellom land.

Å bruke BNP-tall til å beskrive den økonomiske veksten i en økonomi er ikke helt uproblematisk. For det første tar den ikke hensyn til forbruk og forringelse av naturressurser. Det vil si at de BNP-tallene som oppgis for et land eller en region gir et overdrevet bilde av verdiskapningen i målingsperioden. For det andre tar den kun hensyn til varer og tjenester som er omsettelige i et marked. Eksempelvis betyr det at den verdiskapningen som skjer innenfor et hushold eller i den uformelle sektoren – en andel som er særlig stor i utviklingsland – ikke vil vise i BNP-estimatet³. For det tredje blir de offentlige tjenestene ikke oppgitt i markedspriser, som oftest fordi slike ikke finnes, men i produksjonskostnad. Dette kan medføre at det er manglede incentiv for det offentlige til å tenke kostnadseffektiv. En kostnadsreduksjon fremstår i BNP-tallet som reduksjon i verdiskapningen (Aanes, 1999). For Kina som har en stor offentlig sektor kan dette være et særlig relevant moment.

Som vi ser er det mange ting som gjør at BNP-tallet kan gi et misvisende bilde av verdiskapningen, og dette må tas i betraktning når en ser på tallmaterialet. Bruken av BNP-tall er likevel anerkjent og indikatoren sier noe om hvordan verdiskapningen er på et område. Vi

² Det vil si at en ikke bare oppgir alle dataene i en valutakurs, men en tar også hensyn til prisnivået i de enkelte landene. Slik at tallene fanger opp at kjøpekraften til en dollar er større i et land med lavt prisnivå (Purchasing Power Parity, PPP).

³ I Kina gjør de et forsøk i disse dager på å løse dette problemet ved å legge til en lotteri funksjon på den offisielle kvitteringen. Dette er med og oppmuntre til å registrer den handelen som foregår. Kunde kan ved å spør etter en offisiell kvitteringen, som også er et skrape lodd, får mulighet til å vinne en gevinst fra staten.

ser videre på hva som skaper endringer i BNP fra år til år, det vil si hva som skaper økonomisk vekst.

2.1.2 Neoklassisk vekstmodell ⁴

En standard modell for å kunne forstå vekst er Solow-modellen⁵, eller den neoklassiske vekstmodellen, som ble utviklet på 1950-tallet. Robert Solow fikk i 1987 Nobelprisen i økonomi for sitt arbeid innen vekstteori. Denne modellen tar utgangspunkt i at all verdiskapning skjer ved anvendelse av arbeidskraft og fysisk kapital. Økonomisk vekst kommer da av tre forhold: økt tilgang til arbeidskraft gjennom befolkningsvekst, økt tilgang til fysisk kapital gjennom investeringer, og bedre utnyttelse av arbeidskraft og/eller kapital gjennom forbedring av produksjonsfaktorenes produktivitet⁶. Endringer i A kan skje gjennom: Kunnskapsoppbygging ved utdanning eller forskning og utvikling (FoU), styrking av institusjoner, forbedring av infrastrukturen, og sikret stabilitet i samfunnet⁷. Solows vekstfunksjon tar utgangspunkt i en standard produksjonsfunksjon for BNP:

$$Y = AF(K, L)$$

hvor Y er BNP, A står for produksjonsfaktorens produktivitet, K er kapital og L er arbeidskraft. I denne produksjonsfunksjonen er arbeidskraft og kapital innsatsfaktorer. Produksjonsfunksjonen beskriver hvordan arbeidskraft og kapital fungerer sammen i verdiskapning på et gitt teknologisk nivå.

Modellen forutsetter følgende: Sparing stiger lineært med landets inntekter, nasjonal sparing er den eneste kilden til investering, konstant skalautbytte i produksjonen og positivt men avtagende grenseprodukt, og eksogent gitt sparerate, konstant teknologi og befolkningsvekst. Forutsetningen om konstant skalautbytte er grunnleggende i modellen: At kapitalen har positiv med avtagende marginalavkastning betyr at hvis en øker kapitalen for en gitt innsats av arbeidskraft, vil produktiviteten avta. Tilsvarende forhold gjelder også arbeidskraft.

⁴ For neoklassisk vekstmodell og endogen vekstteori refereres det til Aanes (1999) dersom ikke annet står i teksten.

⁵ Vi bruker betegnelsene neoklassisk vekstmodell og Solow-modellen om hverandre i oppgaven. Solows modell var en tidlig versjon av vekstmodellen.

⁶ Kan benevnes A, eller som total faktorproduktivitet (TFP).

⁷ Eksempler på de tre sistnevnte er henholdsvis sikring av eiendomsrettigheter, bygging av veier og demokratiske institusjoner.

Under disse forutsetningene i modellen vil veksten for BNP på lang sikt være lik befolkningsveksten og følgelig er veksten i BNP per capita lik null. Dette resultatet er basert på forutsetningen om avtagende marginalavkastning på kapital. Det vil si at et land som har liten initial kapitalbeholdning i forhold til befolkningsmengde vil ha høy marginalavkastning for ny kapital. Nye investeringer vil ha god lønnsomhet og vi får høyere økonomisk vekst enn befolkningsvekst. Når avkastningen for én ekstra kapitalenhet er lik kostnaden ved å utsette konsum vil investeringen være akkurat stor nok til at nye arbeidstakere, gjennom befolkningsvekst, får like mye kapital å arbeide med som allerede eksisterende arbeidstakere. Dermed blir også produksjonen for den sist ansatte arbeider like stor som for alle andre arbeidere. En har da en økonomisk vekst per arbeidstaker som er lik null.

En annen implikasjon av denne modellen er at dersom teknologien er mobil mellom landegrensen, og spareraten ikke varierer mellom landene vil fattige og rike land konvergere mot et likt inntektsnivå. Fordi fattige land har relativt liten tilgang til kapital i forhold til arbeidskraft er marginalavkastningen på ny kapital høy i disse landene, og det vil føre til høye investeringer. Fattige land vil derfor oppleve høyere vekst enn rike land, og BNP per capita vil nærme seg hverandre over tid.

Internasjonalt mobil kapital styrker konvergensimplikasjonen. Spørsmålet i denne sammenhengen er hvor mobil teknologien er. Mobiliteten til teknologien avhenger av hva en definerer teknologi som. Er teknologi bygget inn i maskiner, som kan handles internasjonalt, er det grunn til å tro at teknologien burde være relativt lik internasjonalt. Men dersom teknologien også inneholder menneskelig kompetanse, kunnskapskompetanse, økonomisk politikk og organisasjoner vil mobiliteten bli langt mer begrenset og det er vanskeligere å oppnå konvergens. I empirien har en kun sett konvergens mellom relativt like land, det vil si mellom OECD landene (Aanes, 1999).

I følge Solow-modellen er stadig teknologisk forbedring den eneste kilden til vedvarende vekst. En høy sparerate og/eller høyere teknologisk nivå gir høyere inntekt, men ikke raskere vekst i det lange løpet. Det vil si at en endring i nivået for teknologi eller sparing gir en nivåforskjell og endret likevekt, men ikke vedvarende vekst. Siden det teknologiske nivået er gitt utenfor denne modellen kan den heller ikke gi oss noen forklaring på hvilke faktorer som er viktige for den langsiktige veksten i et land.

Modellen er ikke fullstendig og den inneholder en rekke svakheter. Empirien støtter ikke ubetinget konvergens mellom fattige og rike land. En finner kun en tendens til at fattige land vokser raskere enn kapitalrike land dersom en korrigerer for andre forskjeller mellom disse, eksempelvis utdanningsnivå. Med større grad av integrering av verdensmarkedet er

forutsetningen om en lukket økonomi en stor svakhet. Empirien viser dessuten at den teknologiske fremgangen, også kalt Solow-residualen, utgjør mellom 1/3 og 1/2 av den totale økonomiske veksten som en observerer. Derfor er det et problem at modellen ikke gjør rede for innholdet i denne variabelen (Aanes, 1999).

2.1.3 Endogen vekstteori

Den endogene vekstteorien prøver å forklare den uforklarte variabelen i Solow-teorien. Teorien forsøker å forklare den teknologiske fremgangen – A – innenfor modellen, det vil si å gjøre A til en endogen indikator.

Den endogene vekstteorien ble utviklet på midten av 1980-tallet av blant andre Robert Lucas og Paul Romer. Hypotesen er at økningen i A kommer som resultat av FoU og utdanning. Disse to faktorene har betydelige positive eksternaliteter og en kan derved få vedvarende høy avkastning for samfunnet ved investeringer på disse områdene. Egenskaper ved kunnskapskapitalen gjør at den får ringvirkninger som gjør at utbytte ikke er avtagende. Det er følgelig ikke konstant skalautbytte i produksjonen, men heller økende skalautbytte. Det vil si at økonomien ikke nødvendigvis vil nå et punkt hvor den økonomiske veksten avtar, og en vil heller ikke se noe form for konvergens.

Det er et sentralt poeng innen endogen vekstteori at økonomisk politikk får betydning for den økonomiske veksten. Veksten avhenger av tilgangen på produksjonsfaktorer som akkumuleres og siden økonomisk politikk påvirker investeringene, påvirker den også veksten. Dette kan være strukturelle trekk som stabilitet, fordi stabilitet sikrer forutsigbarhet og langsiktighet i investeringene. Handelspolitikken kan ha betydning på grunn av mulighetene for teknologioverføring og læring. Skatte- og avgiftspolitikken påvirker også investeringene. Dersom det er positive eksternaliteter av investeringer betyr det at den samfunnsmessige avkastningen av investering overstiger den privatøkonomiske. Det vil da være velferdsfremmende å subsidiere kapital eller utdanning.

2.1.4 Vekstempiri

Økonomiske modeller har naturligvis begrensede evner til å fange opp alle elementer som skaper økonomisk vekst. Forutsetningene i modellene er ikke alltid oppfylt, og det er derfor interessant å se hva empirien sier om hvilke faktorer som påvirker den økonomiske vekstraten.

I en studie av det globale vekstmønsteret for perioden 1965-90, foretatt av Harvard Institute of International Development⁸ gjengitt av Jeffrey Sachs (Sachs, *The Economist*, 17. juni 1997), kom de frem til fire faktorer som kunne forklare vekstforskjellene. For det første fant de at den initielle tilstanden var viktig. Alt annet likt vil fattigere land tendere til å vokse raskere enn rike land dersom en korrigerer for det initielle inntektsnivået, det vil si en vil se en betinget konvergens. For det andre påvirker fysisk geografi vekstraten signifikant. Begrepet fysisk geografi inkluderer blant annet om landet har kystlinje, og om klimaet er tropisk eller ikke. Eksempelvis finner de at land uten kystlinje har vokst 0,7 prosentpoeng saktere enn land med tilgang til kystlinje. For det tredje finner de at økonomisk politikk er en signifikant faktor. Økonomisk politikk har gjort seg gjeldende på tre ulike områder: åpen økonomi, forsiktig finanspolitikk, og *rule of law*⁹. Studien viser at land med åpen økonomi vokser med 1.2 prosentpoeng mer per år enn lukkede økonomier. Det er også en tendens til at land med høyere sparerate og relativt lavt offentlig forbruk i forhold til BNP vokser raskere enn andre land. Forfatterne rangerer forholdene som faller inn under *rule of law* langs en ti-punktsskala, hvor ti er gode forhold og en er dårlige forhold. Ett punkts opprykk i skalaen er forbundet med 0,2 prosentpoeng økning i vekstraten. På denne kommer Nord-Korea dårligst ut, mens Hong Kong og Singapore er best. Den siste signifikante vekstfaktoren er demografi. Land med lav andel av populasjonen i arbeidsdyktig alder i forhold til totalpopulasjon har en lavere vekst.

Som en ser er det en rekke faktorer som kan spille inn på vekstraten i en økonomi. Økonomisk vekst gir rom for velstandsforbedringer for alle i samfunnet. Fra innledningen vet vi at økonomiske vekst gir et god potensial for å kunne foreta inntektsfordelinger. Men det er ingen automatikk i at en slik fordeling vil skje. Vi vet at Kina har hatt formidabel vekst, men hvordan er det med inntektsfordelingen? For å kunne få mer klarhet i dette spørsmålet ser vi i det neste delkapittelet på en modell som beskriver sammenhengen mellom økonomiske vekst og inntektsfordeling.

2.2 Inntektsfordeling

Forholdet mellom økonomisk vekst og inntektsfordeling har vært et omdiskutert tema gjennom hele historien for økonomisk tenkning. Dette har sin grunn i det kompliserte

⁸ Funnene er gjort i Asian Development Bank's "Emerging Asia" (1997).

⁹ *Rule of law* er et vidt begrep for kvaliteten for den offentlige sektoren. I dette ligger blant annet evnen til å skape sosial stabilitet, politisk legitimitet, korrupsjon, eiendomsrettigheter, ineffektiv administrasjon.

forholdet mellom disse to: Påvirkningen går begge veier. Økonomisk vekst påvirker inntektsfordelingen og inntektsfordelingen påvirker den økonomiske veksten. Kuznets-kurven er én modell som prøver å vise effektene av økonomisk vekst på fordelingen av inntekt.

Først vil vi se på Kuznets-kurven som ser på dette forholdet mellom ulike land, før vi går inn og ser teorien i et regionalt perspektiv.

2.2.1 Kuznets-kurven

Professor Simon Kuznets fikk Nobelprisen i økonomi i 1971 for sitt pionerarbeid innen måling og analyse av den historiske inntektsveksten til utviklede land. Han utarbeidet en hypotese om utviklingen i forholdet mellom økonomisk vekst og inntektsulikheter. I sin analyse av historiske vekstmønstre i utviklingsland på 1950-tallet så han en tendens til økende inntektsforskjeller i det tidlige stadiet av økonomisk vekst, mens inntektsulikhetene på et senere tidspunkt ble redusert. Tendensen formet seg til en invers u-formet kurve når en plottet data for forholdet mellom inntektsulikhet, uttrykt i Gini¹⁰, og økonomisk vekst, uttrykt i BNI¹¹, inn i et diagram. De fleste forklaringene på dette mønsteret viser til forholdene knyttet til strukturelle endringer.

Én forklaring tar utgangspunkt i Lewis' utviklingsmodell. I korte trekk går den ut på følgende: En antar en dual økonomi med en tradisjonell sektor på landsbygden og en moderne sektor i byen. Den tradisjonelle sektoren baserer sin produksjon på arbeidskraft og jord. Arbeidskraften har avtagende utbytte på grunn av gitt tilgang til dyrkbar jord. Institusjonene er her basert på inntektsdeling. Inntektsdeling betyr avlønning etter gjennomsnittsproduktet og ikke etter marginalprodukt. En arbeider som ikke bidrar noe til produksjonen får likevel en positiv avlønning. Dette gjør at en binder opp mennesker i den tradisjonelle sektoren som ville ha vært mer produktive i alternativ anvendelse og vi får et effektivitetsproblem når marginalproduktet er lavere på landsbygden enn i byene. Den moderne sektoren baserer sin produksjon på arbeidskraft og kapital. Både arbeidskraft og kapital har konstant skalautbytte. Her er institusjonene basert på profittmaksimerende bedrifter. Den profitten som genereres gir grunnlag for nyinvesteringer.

¹⁰ En paritell indeks som er en indikator på den relative fordeling av inntektene i et land. Indeksen har en verdi mellom 0 og 1. 0 betyr at en har fullstendig likhet mens 1 betyr at en person har all inntekt. Norge sin Gini-koeffisient er på 0.25 (Forelesningsnotater ECA 312, 2003).

¹¹ BNI er brutto nasjonalprodukt minus formuesinntekt og lønn til utlendinger pluss formuesinntekt til landets innbyggere og lønn i utlandet.

I denne modellen er hovedpoenget at når en har overbefolkning på landsbygden kan urbanisering gi økonomisk vekst. Overflytting av overflødig arbeidskraft fra den tradisjonelle sektoren til den moderne sektoren vil for den moderne sektoren gi økt tilgang av en knapp og billig innsatsfaktor. Dette kommer som følge av at lønnsnivået i den tradisjonelle sektoren ikke vil forandre seg i og med den inntektsinstitusjonen som lå til grunn og på grunn av overbefolkning. Forutsetning om overbefolkning på landsbygden gjør at en ikke har økning i matvareprisene fordi overflytting av arbeidskraft ikke reduserer nivået på matproduksjonen. Den nye tilgang til billigere arbeidskraft vil bety høyere profitt og derfor mer sparing og investering. En har dermed fått i gang økonomisk vekst.

Den tidlige fasen av økonomisk vekst vil da gi konsentrasjon av vekst i den moderne industrielle sektoren hvor lønningene og produktiviteten er høy. Den høyere lønnen tiltrekker seg den overflødig arbeidskraften i tradisjonell sektor. Inntektsforskjellene mellom den moderne og den tradisjonelle sektoren vil først øke raskt fordi den økonomiske veksten er konsentrert i den moderne sektoren. Etter hvert som økonomien utvikler seg til et modent nivå, hvor en har et høyt nok BNP nivå til å danne et knekkpunkt i kurven, vil inntektsulikhetene reduseres og vi ser konvergens. Det vil oppstå knapphet på arbeidskraft på landsbygden som gjør at veksten i byene gir økt inntektsnivå også på landsbygda. En får dermed en invers u-formet kurve for forholdet mellom økonomisk vekst og inntektsfordeling.

Historisk data fra fem europeiske land og Amerika på 1960- og 70-tallet støtter hypotesen til Kuznets. Det ble også gjort andre studier for å se om en kunne se en sammenheng mellom inntektsulikhet og økonomisk vekst som liknet Kuznets-kurven. Økonomene Chenery og Ahluwalia i Verdensbanken (Higgins og Williamson, 2002) så etter en Kuznets-kurve i en database med 60 land fra 1960- og 70-tallet. Med bakgrunn i disse dataene fant de en Kuznets-kurve, illustrert i figur 1.

Figur 1: Kuznets-kurve for 1960-70 tallet (Higgins og Williamson, 2002)

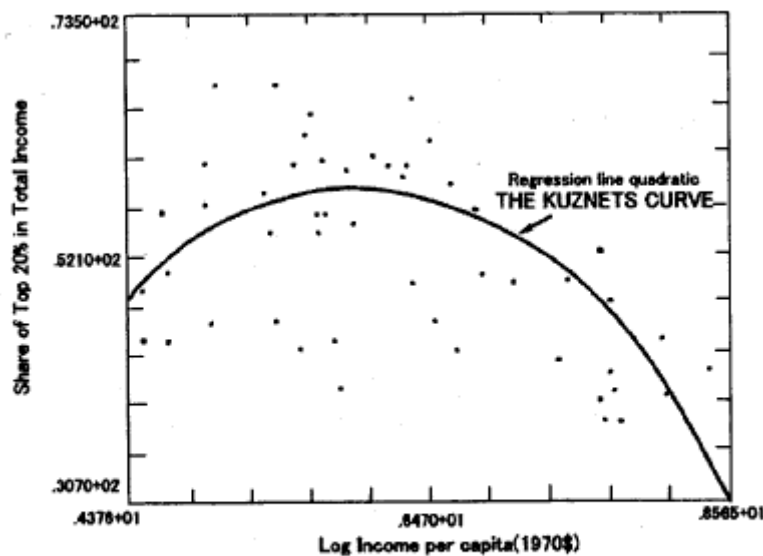

Fig. 1 The Kuznets Curve: International 60-country
Cross-section from the 1960s and 1970s
Source: [Ahluwalia 1976; Table 8, 840-841]

I etterkant har Kuznets-hypotesen blitt sterk kritisert. For det første er de empiriske funnene til Cherney og Ahluwalia svært svake. Senere studier viser at kurven forsvinner dersom en setter inn en dummy for Asia og Latin Amerika. På 1960-tallet hadde Latin-Amerika relativt stor ulikhet og middels inntekt per capita, mens de asiatiske land hadde lavere ulikhet, men også lavere inntekt per capita. Kritikken gikk hovedsakelig på kvaliteten i data som ble brukt til å undersøke sammenhengen mellom utviklingen i inntektsulikhet i forhold til økonomisk vekst (Higgins og Williamson, 2002). Etter å ha utarbeidet nye og mer robuste data for inntektsulikheter i de enkelte land i verden, finner Deininger og Squire (1996) fortsatt ikke bevis som støtter Kuznets-kurven. Det er like mange land hvor utviklingen støtter Kuznets-kurven som land som ikke støtter dette mønsteret.

Som vi ser er det stor uenighet om denne kurven finner støtte i empirien. Studier har funnet sammenhengen mellom inntektsfordeling og vekst i studier av ulike land på samme tidspunkt. Men det er lite støtte for sammenhengen over tid for ett og samme land (Lu, 2002).

2.2.2 Willamsons regionale Kuznets-kurve

Williamson (1965) studerte relevansen av Kuznets-kurven i regional kontekst. Basert på data for 24 land presenterer Williamson en hypotese om forholdet mellom økonomisk vekst og inntektsfordeling. Hypotesen går ut på at i det tidlige stadiet av utviklingen, og etter hvert som inntekt per capita øker, vil man se økende regional ulikhet. Etter hvert som en kommer over i

stadiet for moden vekst reduseres ulikhetene, og vi får konvergens (Zhao og Tong, 2000). Dette er også i tråd med implikasjonene fra Lewis-modellen presentert ovenfor.

Williamsons hypotese om en regional Kuznets-kurve er kontroversiell. Hypotesen sier ingenting om når konvergens vil inntreffe, og det finnes ikke sterke empiriske bevis på at konvergens vil komme. Empiriske resultater, spesielt i utviklingsland, gir ikke støtte til hypotesen om en regional Kuznets-kurve. En nasjons vei til utvikling er langt mer diversifisert enn det Williamson foreslår. Noen land viser tegn til en regional Kuznets-utvikling, eksempelvis Japan og Korea, mens andre land heller viser det motsatte, for eksempel Storbritannia, Nord-Europa og Indonesia. I noen land er det ikke tegn til sammenheng mellom vekstutvikling og inntektsfordeling i det hele tatt: En del land i Sør-Amerika, eksempelvis Brasil, og de fleste asiatiske land viser bare en oppadgående inntektsulikhetsskurve. Generelt sett er den regionale Kuznets-kurven i større grad et beskrivende mønster for utviklede land enn for utviklingsland. Det er heller ikke noen sterke bevis eller støtte for at det inverse u-mønsteret vil vise seg i regionale forskjeller så snart et utviklingsland blir utviklet (Zhao og Tong, 2000). Kritikken til hypotesen går på svakheten i datamaterialet som er blitt brukt i studiene. I en nyere studie har Higgins og Williamson (2002) prøvd å rette opp denne svakheten, og i tillegg har de utvidet studien ved å inkludere flere variabler¹² som kan være med å forklare sammenhengen mellom inntektsulikheter og økonomisk vekst. I denne studien finner de støtte for en regional Kuznets-kurve.

Både Kuznets' og Williamsons modeller er altså kontroversielle og har svakheter. Vi velger likevel å benytte Williamsons modell i vurderingen av økonomisk vekst og inntektsforskjeller i Kinas regioner fordi de har hatt en sentral rolle i uformingen av Kinas utviklingspolitikken. Zhao og Tong (2001) hevder at de fleste av Kinas sentrale utviklingsstrategier, medregnet Deng Xiao Ping, har vært påvirket av den vestlige utviklingsskolen, der iblant Williamsons hypotese.

Vi har nå sett på en teori som i stor grad beskriver et mønster for sammenhengen mellom økonomisk vekst og inntektsfordeling på regionsnivå. Vi ønsker videre å se på hvilke mekanismer som kan lede til spredning eller konsentrasjon av økonomiske veksten og hvilke ringvirkninger det har i forhold til inntektsfordelingen.

2.3 Vekstspredning

Krugman og Venables (1995) viser i en modell hvordan transportkostnader og samlokaliseringfordeler kan gi en geografisk spredning eller konsentrasjon av økonomisk

¹² De andre variablene er kohortstørrelse og grad av åpen økonomi.

vekst. En konsentrasjon eller en spredning vil også føre med seg divergens eller konvergens i inntektsnivået.

De tar utgangspunkt i at de ulike regionene produserer både jordbruksvarer og industriprodukter. Jordbruksvarene har konstant skalautbytte. Industriproduktene er delt opp i produksjon av ferdigvarer og halvfabrikata og inneholder med potensielle stordriftsfordeler og derved økende skalautbytte. Arbeidskraften antas å ikke være mobil. Initialt er transportkostnadene høye og regionene vil være selvbergende fordi transport av varer er så dyre at det ikke lønner seg å drive handel mellom de ulike områdene. Det vil si at det er spredt fordeling av produksjonen.

En moderat reduksjon i transportkostnadene til et moderat nivå gir konsentrasjon av produksjonen. I en slik situasjon vil en kunne få tilflytting av underleverandører som ønsker å utnytte samlokaliseringsfordelene. Konsentrasjonen skyldes samlokaliseringsfordeler i form av *backward-* og *forward linkages*. Effekten av *backward linkages* og *forward linkages* skjer gjennom *input-output*flyt. Denne *input-output*flyten kan bestå av arbeidsmigrasjon eller handel i innsatsfaktorer og ferdigprodukter. Eksempelvis er *backward linkages* knyttet til de fordelene en underleverandør kan ha ved å lokalisere seg i nærheten av en godt utviklet sluttproduksjonssektor innenfor en industri. *Forward linkages* henviser til de fordelene en sluttprodusent kan ha ved å lokalisere seg i nærheten av et marked med god tilgang til underleverandører. Konsentrasjonen av industri gir områder som opplever sterk vekst og utvikles raskt, det vil si en kjerne, og områder som er mindre utviklede, som er en periferi. Dette mønsteret blir ofte referert til som et kjerne-periferi-mønster.

I industrisektoren vil de selvforsterkende fordelene dannet av *backward-* og *forward linkagene* føre til at en får økt etterspørsel av arbeidskraft i industriregionen. Herav tendensen til høyere lønninger i kjernen og lavere lønninger i periferien. Regional integrasjon på dette stadiet fører dermed til ujevn inntektsutvikling.

Dersom transportkostnadene faller enda mer vil viktigheten av å være nær marked og leverandører reduseres og dermed også viktigheten av samlokaliseringsfordelene. Når transportkostnadene blir lave nok vil de lave lønningene i periferien veie opp for ulempene ved å være lokalisert langt borte fra markedet og leverandører. Industrien vil nå ha incentiv til å lokalisere seg i periferien noe som gir konvergens i lønnsratene.

Som vi ser kan integrering av markedet gjøre at industrien flyter enten inn eller ut av en kjerne. I litteraturen kalles effekter knyttet til flyten ut av kjernen for *spread*-effekter og flyt inn til kjernen for *backwash*-effekter. *Spread*-effektene promoterer økonomisk utvikling og øker inntektene per capita i de rurale områdene og leder til slutt til konvergens av

interregional utvikling. *Backwash*-effektene forekommer ved énsidig flyt av arbeidskraft, kapital og andre ressurser inn til kjerneområdet og skaper økt konsentrasjon av økonomiske aktiviteter i kjernen. En *backwash*-effekt er for eksempel når industrien i kjerneområdet konkurrerer ut de i periferien.

Hva som bestemmer det kritiske nivået for når en får spredning eller konsentrasjon er styrken på agglomerasjonskreftene. Disse er avhengige av nivået på stordriftsfordeler¹³ og hvor utstrakt bruken av halvfabrikata er i produksjonen. Disse samlokaliseringkreftene er også med og bestemmer hvor store lønnsforskjellene vil bli mellom kjernen og periferien. Transportkostnadene kan i vid forstand tolkes som kostnader som kommer i tillegg til selve produksjonskostnaden. Dette kan for eksempel være tollsatser eller standardkrav på produktet, altså handelshindringer.

Denne enkle modellen forklarer regional lønnsdifferensiering drevet av transportkostnader og eksternaliteter ved samlokalisering. Den er ikke en fullstendig modell for å forklare fordelingen av økonomisk vekst i et romlig perspektiv. For det første tar modellen kun hensyn til transportkostnad som den sentrale forklaringsfaktoren i dynamikken i industrilokalisering. Det kan hende at endret produksjonsteknologi er en enda viktigere faktor. Stadig forbedring i produksjonsteknologi ville da i større grad forklare hva som driver en regionsutvikling enn hva fallende transportkostnader gjør (Krugman og Venables, 1995). For det andre kunne en i større grad tatt hensyn til geografiske forskjeller. Det vil si at modellen ikke tar hensyn til at det er ulike geografiske trekk som er med og styrer lokalisering av industri, eksempelvis nærhet til naturressurser. For det tredje tar modellen kun hensyn til kapitalmobilitet i form av kapital bygget inn i industrien. Eksempelvis vil modellen ikke få frem teknologioverføringseffekter gjennom ren kapitaloverføring mellom kjerne og periferi.

Denne modellen viser oss noen krefter som kan lede til divergens og konvergens i inntektsforskjeller og økonomisk utvikling. Vi har nå kommet til slutten av gjennomgangen av det teoretiske rammeverket vi skal bruke når vi undersøker de regionale vekstforskjellene i Kina. Først vil vi se på hva som karakteriserer nasjonen Kina for å ha en grunnleggende forståelse for Kinas utvikling.

¹³ Begrepet stordriftsfordeler refererer her ikke til sammenslåing av bedrifter, men stordriftsfordeler ved å være lokalisert i et stort marked.

3.0 Kina

I dette kapittelet vil vi gi en generell oversikt av Kina. Vi vil først ta for oss geografien før vi beveger oss over til befolkningsstatusen. Videre vil vi se på den økonomiske statusen og utviklingsstatusen. Til avslutning gir vi en oversiktlig fremstilling av de regionale forskjellene i Kina.

Kina, Midtens Rike¹⁴, er et land rikt på historie, landareal, naturressurser, mennesker, og kulturer. Folkerepublikken Kina ble dannet av kommunistene i 1949. Kina strekker seg utover 9.6 millioner kvadratkilometer, det vil si at landet er verdens tredje største målt i landareal. Landet har en populasjon på 1,3 milliarder (China Data Profile, 2003). Til sammenlikning har Europa en populasjon på 450 millioner fordelt over et landareal på 5 millioner kvadratkilometer. Populasjonstettheten på 120 mennesker per kvadratkilometer er litt høyere enn for Europa i 1996. Men dette tallet gir ikke et riktig bilde av hvor tett befolket landet er. Det er mer beskrivende for befolkningstettheten at halvparten av Kinas befolkning er bosatt på mindre enn en tiendedel av de totale landmassene (HDR¹⁵, 2002).

3.1 Geografi

Kinas landområde strekker seg fra store fjellkjeder i sørvest og vest, til ørken og stepper i nord, og til Stillehavet i øst. Selv om det er et land rikt på landareal og mineraler blir det relativt lite sett i forhold til befolkningsmassen. Eksempelvis er kultivert land per capita kun en tredjedel av verdensgjennomsnittet (China in brief, 2003). Kina har mye fjell og kupert landskap. Sletter som er mindre enn 500 meter over havet utgjør til sammen mindre enn 12 prosent av samlet landområder, mens fjell og plataer er til sammen 60 prosent av den totale landmassen (CSY¹⁶, 2002). Topografien til Kina kan deles inn i tre nivåer. Det høyeste nivået starter med Qinghai-Tibet plataet med 4000 meter over havet i sørvest. De sentrale regionene, bestående av høyland og basseng, ligger mellom 2000 og 1000 meter over havet. Videre følger et nivå i de østlige områdene, et kupert område med sletter, på under 1000 meter over havet. I den østlige regionen treffer landmassene til slutt Stillehavet. Kystlinjen til Kina er over 14.500 km (The World Factbook, 2003).

¹⁴ De kinesiske tegnene for Kina blir direkte oversatt til midtens rike.

¹⁵ Human Development Report

¹⁶ China Statistical Yearbook

3.2 Befolkningsstatus

Kinesere har forventet levealder på 71 år. 92 prosent er Han kinesere. I tillegg til Han kineserer så finner en folkegruppene Zhuang, Uygur, Hui, Yi, Tibetan, Miao, Manchu, Mongol, Buyi, Korean, som utgjør til sammen åtte prosent (HDR, 2002). Kinas befolkning består av 56 ulike etniske grupper (China in brief, 2003).

I møte med kinesere¹⁷ blir ofte den store befolkningsmassen og -tettheten presentert som forklaringen på de ulike problemene den enkelte kineseren møter i hverdagen. Vi finner det derfor relevant å ha med seg et lite inntrykk av befolkningssituasjonene i Kina. Den årlige befolkningsveksten lå i 2002 på 0,7 prosent (China Data Profile, 2003). FN har et nøkternt estimat som viser at Kinas befolkning kan øke med 200 millioner innen 2050 med den vekstraten de har i dag (HDR, 2002). På grunn av de store massene vil en liten endring i fødsels- og dødsratene få store utslag i befolkningsveksten. Det er delte meninger hvorvidt Kina vil klare å imøtekomme behovene til menneskemassen de neste 50 årene. Tilgangen på vann, dyrkbare landområder og skog er i dag 15 til 30 prosent av gjennomsnittlig tilgang på verdensbasis. Dette faktumet er med å vise at det ligger store utfordringer i forhold til befolkningsveksten. Det har blitt satt i gang en rekke tiltak for å møte utfordringen. Det viktigste tiltaket er ettbarnspolitikken¹⁸ som startet på tidlig 1980-tall. Dette tiltaket har vært med å redusere populasjonen i dag med 200 millioner¹⁹ i forhold til den estimerte befolkningsmengden uten denne politikken.

Av landets befolkning bor 62 prosent på landsbygden og 38 prosent i byene i 1999 (The Far East and Australasia, 2002). Urbaniseringen har økt de siste årene. Dette har sin bakgrunn i at myndigheten på 90-tallet har deregulert og liberalisert migrasjonsreguleringen. Fra 1980 til 1998 har urbaniseringsgraden økt fra 19 til 30 prosent. Det ventes at den vil øke til 45 prosent innen 2010 (The World Factbook, 2003). Tilstedeværelsen av *Hukou*, kravet om bostedstillatelse, setter likevel en demper på migrasjon. Kina tar sikte på å fase ut dette systemet i løpet av en fem-årsperiode (Bjorvatn, ECA 312-forelesning, 16.10.2003)

3.3 Økonomisk status

I 2002 hadde Kina verdens nest største økonomi, etter USA, målt i kjøpekraftskorrigerede tall (The World Factbook, 2003). I tillegg til BNP vil nøkkeltallene²⁰ i "Økonomiske rater"

¹⁷ Undertegnede erfaring.

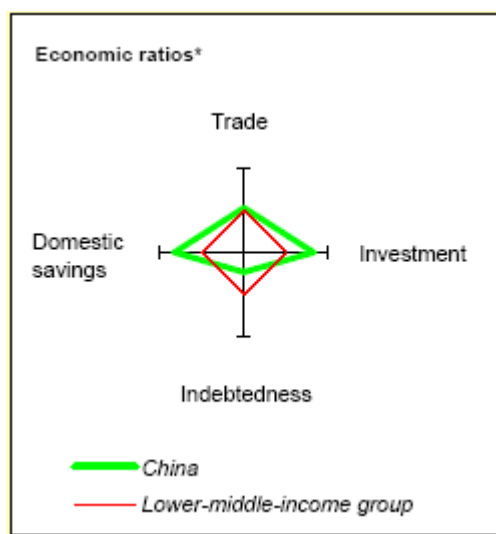
¹⁸ Med få unntak får hver familie kun lov til å få ett barn. Det er gjort unntak blant annet for minoritetsgrupper.

¹⁹ En videre diskusjon om av Kinas befolkningspolitikk er å finne i HDR, 2002 fra side 55.

²⁰ Alle 2002-tall er foreløpige tall.

(China at a glance, 2003), fremstilt i figur 2, gi en generell oversikt over Kinas økonomiske tilstand. I 2002 var den årlige veksten til BNP på åtte prosent, det vil si at de i 2002 avsluttet året med en BNP-verdi på 1.232,7 milliarder USD. Verdiskapningen som skjer i landet er fordelt ulikt utover de enkelte næringene. Jordbruk medvirker til 14,5 prosent, industri tilfører 52 prosent, service tilfører 34 prosent av den totale BNP (China at a glance, 2003). I figur 2 blir nøkkeltall som handel, sparing, investering og gjeld sammenliknet med gjennomsnittet for disse nøkkeltallene til den inntektsgruppen Kina tilhører.

Figur 2: Økonomiske rater (China at a glance, 2003) ²¹

For 2002 er disse nøkkeltallene sett i forhold til BNP slik: Eksport av produkt og tjenester er på 30 prosent, brutto nasjonal sparing er 44 prosent, gjeld er 13 prosent og brutto nasjonale investering er 41 prosent. Sammenliknet med gjennomsnittet i sin inntektsgruppe har Kina langt høyere innenlandsk sparing og investering. Handelen ligger grovt sett på samme nivå som resten av inntektsgruppen. Kina har langt mindre gjeld enn gjennomsnittet i sin inntektsgruppe.

3.4 Utviklingsstatus

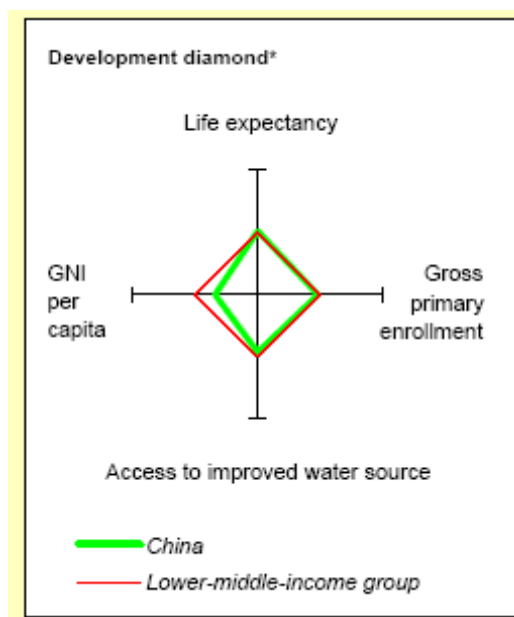
For å kunne få et visst grep på utviklingsstatusen kan det for det første være interessant å se på hvor Kina er rangert i forhold til HDI- indeksen²². For 2001 er HDI-indeksen kalkulert til 0,721. Kina er rangert som nummer 26 blant utviklingsland, 104 i rekken når en rekner med alle land i verdenen (HDI-rapport, 2003), hvor en er best. I ”Utviklingsdiamanten”, se figur 3, tar en frem forhold som forventet levealder, BNI per capita, totale grunnskoleopptak og

²¹ Grunnlag dataene for diamantene kan hentes fra http://www.worldbank.org/data/countrydata/aag/chn_aag.pdf

²² HDI er en generell indeks er sammenfattet av et lands nivå på inntekt, lesekyndighet og levealder.

tilgang til forbedret vannkilde sett i forhold til gjennomsnittet i landets inntektsgruppe. Disse forholdene er sentrale når en skal få et inntrykk av utviklingssituasjonen til et land.

Figur 3: Utviklingsdiamanten (China at a glance, 2002)

Fra diagrammet ser vi at Kina sin forventede levealder på 71 år er litt høyere enn det som er gjennomsnittet i inntektsgruppen. Totalt grunnskoleopptak sett i forhold til den totale skolealderpopulasjonen, som er på 106 prosent²³, og tilgang til mer og bedre vann, som er på 75 prosent av landets befolkning, ligger begge nært opp til gjennomsnittsnivået i inntektsgruppen. Når det gjelder brutto nasjonalinntekt²⁴ (BNI) er den på 950 USD per capita. For hele Øst-Asia og Stillehavsregionen ligger gjennomsnittlig BNI per capita på samme nivå som Kina. Sammenliknet med lavere middelsinntektsland har Kina noe lavere BNI. Gjennomsnittlig BNI per capita lå for lavere middelsinntektsland på 1.390 USD i 2002 (China at a glance, 2003). Sett i forhold til land som utviklingsmessig er på samme nivået som Kina, er den økonomiske statusen og utviklingsnivået for Kina tilsvarende eller i bedre forfatning.

3.5 Kinas regioner

Vi gir her en oversiktspreget fremstilling, tabellisert i appendiks 1²⁵, av de regionale forskjellene i Kina. Dagens Kina kan deles opp i seks økonomisk regioner²⁶ (Démurger et al, 2002). Denne inndelingen grupperer de ulike provinsene, autonome regionene og byene i

²³ Det at en har en prosentstatts som er over hundre betyr at det også er voksne som tar grunnskoleutdanning.

²⁴ BNI er bruttonasjonalprodukt minus formuesinntekt og lønn til utlendinger pluss formuesinntekt til landets innbyggere og lønn i utlandet.

²⁵ Side 95.

²⁶ Denne inndelingen vil vi ikke nødvendigvis følge i resten av utredningen, men er hensiktsmessig i denne fremstillingen.

forhold til likhetstrekk som geografisk beliggenhet og økonomisk utviklingsnivå gitt ved BNP per capita²⁷.

Landet er administrativt delt opp i 23 provinser²⁸, fem autonome regioner, fire byprovinser (*municipalities*), og to spesielle administrative regioner²⁹. Alle disse ligger direkte under de sentral myndighetene. Denne administrative inndelingen har sine røtter fra Yuan Dynastiet. Byprovinsene består av Beijing, Shanghai og Tianjin. Disse byene er velstående. I 1978 hadde de en BNP per capita på 3.645 yuan og med en årlig vekstrate på 8,5 ligger de godt foran de sentrale og vestlige regionene. BNP per capita er i dag neste dobbelt så stor som kystprovinsene sine. Byprovinsene har nytt godt av å være kommersielle, industrielle og administrative sentre. Av den totale sysselsettingen er 85 prosent i sekundær- og tertiærnæringen. Byene har en stor andel av de mest produktive statlig eide bedriftene³⁰, og disse skapte et godt virkegrunnlag for underleverandører.

Den nordøstlige regionen består av provinsene Heilongjiang, Jilin og Liaoning. Disse provinsene er det industrielle kjerneområdet i Kina. Ettersom store deler av industrien her ble etablert under industrialiseringsprogrammene på 1950-tallet opplever nå, i møte med markedsøkonomien, provinsene problemer i industrialiseringen³¹. I disse områdene finner en fortsatt diskriminering av private bedrifter. Transportsystemet beskrives som koloniale. Det vil si at det er tilpasset transport av råmaterialer, eksempelvis Harbin-Dalian togruten.

De syv kystprovinser består av Shandong, Fujian, Guangdong, Zhejiang, Jiangsu, Hainan og Hebei. Disse provinsene har et inntektsnivå som ligger godt over det nasjonale gjennomsnittet, og har hatt landets høyeste vekstraten siden 1978. Veksten har kommet i etterkant av reformpolitikken hvor det særlig har vært fokus på økt åpenhet. Suksessen skyldes vekst innen den rurale industrien. På begynnelsen av 80-tallet var kystregionen hovedsakelig ruralt. Enkelte innlandsprovinser, spesielt de i nord, var mer urbanisert enn enkelte kystprovinser ved inngangen i reformperioden.

De seks sentrale jordbruksprovinsene består av Anhui, Hubei, Hunan, Henan, Jianxi og Shanxi. Disse provinsene er hovedsete for jordbruket. I 1978 hadde disse samme inntektsnivå som kysten, men kystregionene vokste snart ifra de sentrale områdene i reformperioden. De to elvene Yangzi og Pearl-River er sentrale for aktiviteten i disse jordbruksprovinsene.

²⁷ Hong Kong og Macau kommenterer vi i det hele tatt ikke i oppgaven som en del av Kinas regioner. Det er vanlig at disse ikke regnes til fastlands-Kina.

²⁸ Taiwan er den 23. provinsen.

²⁹ Hong Kong og Macau

³⁰ Mer om dette i industrikapittelet.

³¹ Mer om dette i industrikapittelet.

De nordvestlige provinsene består av Shaanxi, Indre Mongolia, Xinjiang, Tibet, Qinghai, Ningxia og Gansu. Dette området av Kina er preget av fjell og tørre områder. Kun 8 prosent av den totale landmassen er dyrkbar. I disse provinsene er inntektsnivået per capita og BNP-nivå langt under landsgjennomsnittet.

Sichuan, Yunnan, Guizhou, Chongqing, og Guangxi, som inkluderer de sørvestlige provinsene, har et klima som er ideelt for kultivering av jord, men høye fjell hindrer utnyttelse av dette potensialet. 14 prosent av det totale landområdet har en stigning på 10 grader. I 1978 var BNP kun 22 prosent av byprovinsene sitt. Med den laveste vekstraten i perioden mellom 1978 og 1998 ligger de utviklingsmessig langt etter de mest velstående provinsene. Den industrien som befinner seg her har for det meste statlig eierskap. Noen av provinsene har store forekomster av mineraler og andre naturressurser. Sammen med de nordvestlige provinsene har de også stort potensial for turisme. Silkeruten ligger i dette området, og området er preget av arkitektoniske og kulturelle skatter (Démurger et al, 2002).

Vi har nå fått et overblikk over de geografiske, politiske, sosiale og økonomiske forholdene. Det neste steget i oppgaven er at vi beveger oss over til den delen hvor vi mer spesifikk ser på de regionale forskjellene. Vi vil starte denne delen med å se på hva BNP-indikatoren kan gi oss av informasjon når det gjelder regionale vekstforskjeller.

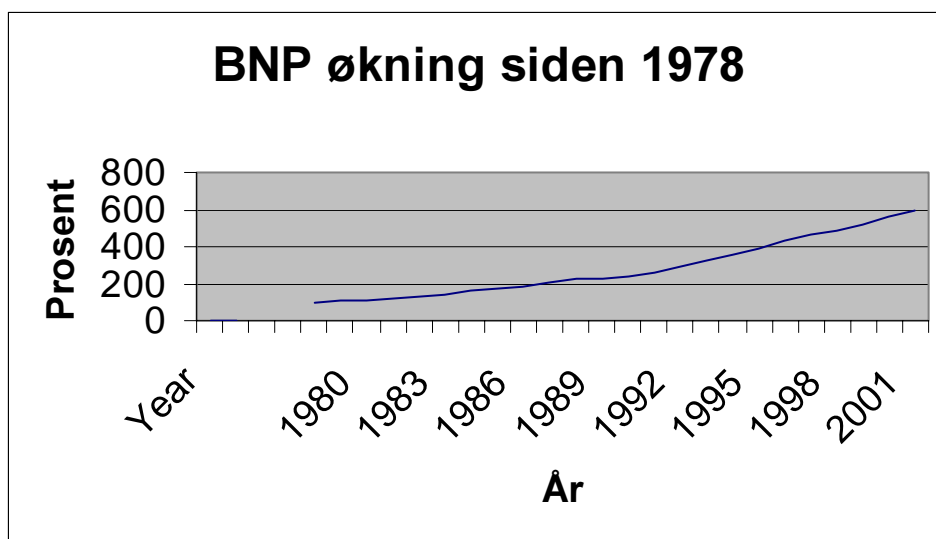
4.0 BNP

BNP er en sentral indikator for å måle den økonomiske utviklingen i Kinas regioner: Vi gir derfor først en oversikt over nasjonale produksjonstall. For så å avslutte med å se på fordelingen av BNP i de enkelte regionene.

4.1 Nasjonalt

I løpet av 2000 er Kinas BNP i verdenssammenheng blitt rangert som nummer syv i nominelle tall og som nummer to målt i kkk tall. BNP målt i kkk tall var på \$ 4.966 milliarder, det vil si 48 prosent høyere enn Japans i 2000 (Yao, 2002). Fra 1978 har Kina opplevd 25 år med økonomisk vekst som det ikke finnes paralleller til i verdenshistorien (Country report on China, 2003). Siden 1978 har landet klart å seksdoble BNP. Figur 4, viser BNP-utviklingen i denne perioden.

Figur 4: BNP-vekst siden 1978 (tall hentet fra CSY, 2002)

4.2 Regionale vekstforskjeller

Selv om Kina opplever gode vekstforhold i økonomien er det likevel en rekke faktorer, spesielt de regionale vekstforskjellene, som truer dette bildet. Myndighetene er urolig for at de store forskjellene skal lede til sosialt opprør og forstyrre den politiske og sosiale stabiliteten som er avgjørende i forhold til stabil økonomisk vekst (Bjorvatn, ECA 312-forelesning, 04.09 2003).

Fra tabell 1 ser vi at ingen av provinsene har opplevd reduksjon i BNP per capita i perioden fra 1952 til 1999. Dataene viser også et stabilt mønster for reell BNP per capita i de

provinsene som er i toppen. Byprovinsene – Beijing, Tianjing og Shanghai – er provinser som har hatt stabilt høyt BNP siden 1952. Det er også klart at områdene med lavest BNP har stabilt lavt BNP for hele perioden 1952-99. Disse provinsene, hvor alle ligger i innlandsområdet, omfatter Guizhou, Shaanxi, Yunnan og Sichuan. Provinsene med størst endring i sin posisjon, spesielt fra 1980-tallet til slutten av 1990-tallet, er de provinsene som ligger i mellomsjiktet. Vinneren i denne kategorien er Fujian som forbedret sin posisjon med 14 plasser. Andre provinser som Gansu, Qinghai, Ningxia rykket ned med henholdsvis 14, 15 og 11 plasser. Fujian er en kystprovins og de sistnevnte provinsene er alle innlandsprovinser.

En rekke kystprovinser hadde ved utgangen av 1970-tallet lavere inntektsnivå enn innlandsprovinsene. Fra tabell 1 ser vi at Fujian i 1978 hadde en BNP per capita på 594 yuan, mens Gansu i samme år har et nivå på 757 yuan. Dette skyldes den utviklingspolitikken som sentrale myndigheter førte på 1950 og 60-tallet, hvor innlandet ble begunstiget. På midten av 1980-tallet ser vi konvergens mellom kystregionen og innlandsregionen. Dette kom som følge av Kystutviklingsstrategien. Den nye åpenheten setter virkelig fart på den økonomiske veksten i kystregionene. Selv om innlandsregionene hadde en vekstrate som ikke lå langt unna kystregionen i perioden fra 1978 til 1990 klarer de ikke å følge opp den veksten som kysten opplevde fra 1990 til 1999. Disse vekstforskjellene gjør at en får divergens i BNP-nivået mellom kystregionen og innlandsregionen fra midten av 1980-tallet. I den siste perioden, fra 1990 til 1999, ser vi at kystprovinsene har en endring i gjennomsnittlig vekstrate på 144 prosent, mens tilsvarende for innlandsprovinsene er 95 prosent. Regionale forskjeller mellom kystregionen og innlandsregionene vokste med tre prosent per år på 1990-tallet. I 1999 var gjennomsnittlig BNP per capita i kystregionen på 5204 yuan mens den for innlandsregionene lå på 2497 yuan (Fu, 2004).

Tabell 1: BNP per capita for kyst og innlandsregionene (Fu, 2004)

Table 1

Real GDP per capita of coastal and inland regions

Regions	Real GDPPC (yuan at 1990 constant prices)				% Change			
	1952	1978	1990	1999	1952–78	1978–99	1978–90	1990–99
Coastal								
Beijing	462	2807	4881	9960	507	255	74	104
Tianjin	813	2524	3621	8017	210	218	43	121
Shanghai	1186	5436	5910	15,459	358	184	9	162
Liaoning	593	1480	2698	5062	150	242	82	88
Hebei	340	792	1465	3479	133	339	85	137
Jiangsu	356	936	2016	5352	163	472	115	165
Zhejiang	305	720	2122	6041	136	739	195	185
Fujian	277	594	1767	5418	114	812	197	207
Shandong	248	688	1815	4353	178	533	164	140
Guangdong	275	799	2395	5886	191	637	200	146
Guangxi	182	490	1066	2082	169	325	118	95
Average	347	1018	2132	5204	193	411	109	144
Inland								
Shanxi	316	794	1493	2372	152	199	88	59
Inner Mongo	471	690	1478	2685	47	289	114	82
Jilin	416	829	1746	3182	99	284	111	82
Heilongjiang	636	1227	2028	3844	93	213	65	90
Anhui	212	531	1182	2362	150	345	123	100
Jiangxi	310	601	1110	2339	94	289	85	111
Henan	226	505	1091	2456	124	387	116	125
Hubei	245	722	1556	3269	195	353	115	110
Hunan	234	622	1228	2562	166	312	97	109
Sichuan	182	551	1105	2234	202	306	101	102
Guizhou	158	381	810	1242	141	226	113	53
Yunnan	190	492	1224	2234	158	354	149	83
Shaanxi	231	640	1241	2058	177	222	94	66
Gansu	340	757	1099	1851	123	144	45	68
Qinghai	275	931	1558	2340	239	151	67	50
Ningxia	343	805	1393	2245	135	179	73	61
Xinjiang	452	681	1799	3247	51	377	164	80
Average	255	637	1280	2497	149	292	101	95
National average	294	792	1630	3631	169	358	106	123

Note. Growth that is higher than the national average appears as a shaded entry.

Source. SSB, 1999a, 2000.

5.0 Økonomisk politikk ³²

Kina er et land med lang og innholdsrik historie. Skal vi få en forståelse av Kinas posisjon i dag må vi se hvordan politikken har satt sitt preg på landet. Dagens Kina er preget av tiden etter 1950 og kommunismen. Kommunistene, med Mao som leder, seiret over nasjonalistene i 1949 og derved startet en 30 år lang periode med store og gjennomgripende reformer.

Det er spesielt to tankesett som har hatt innvirkning på utviklingsforholdene: sentralplanlegging og det sosialistiske markedssystemet. Vi skal først se på hva som karakteriserer disse. Til slutt skal vi se på hvordan dagens politiske strategi arter seg, med særlig på politikk for infrastruktur og skatter.

5.1 Sentralplanlegging 1950-80

Tre reformer preger denne perioden: ”Det store spranget”, regional selvberging og ”Den tredje fronten”. Programmene hadde sine høydepunkt fra 1952 til 1978, og var basert på tre prinsipper: statlig eierskap, sentralplanlegging og regional selvberging. Selv om den kommunistiske ideologien kjemper for likhet for alle ført reformene i liten grad til å redusere de regionale forskjellene.

5.1.1 Det store spranget

Formålet med programmet var å akkumulere kapital, igangsette utvikling i byene og industrialisering. Mao hentet inspirasjon ifra den sovjetiske planøkonomien. Kina var på 1950-tallet hovedsakelig et jordbruksamfunn (The Far East and Australasia, 2002). Sentrale myndigheter implementerte programmet blant annet ved å holde prisene på jordbruksvarene på et kunstig lavt nivå for å kunne subsidiere byene. Videre iverksatte myndighetene et registreringssystem, *Hukou*, som begrenset arbeidsmobiliteten. Formålet med de politiske grepene var å sentrere kapitalen i byene hvor den ville gi høyere avkastning i industriell virksomhet. Effekten av politikken var redusert produktivitet i jordbruket og stadig større ulikhet mellom de rurale og de urbane områdene.

Det store spranget kvelte økonomien og sendte store skarer av mennesker i hungersnød fra 1960 til 1962. Kollapsen tvang kinesiske myndighetene til å legge om politikken. Av hensyn til den nasjonale sikkerhet og egalitære motiver begynte myndighetene

³² Referansen i dette kapittelet er Démurger, 2002. Dersom det blir brukt andre referanser vil det bli referert til disse i teksten.

nå å drive en regional selvbergingspolitikk. Desentralisering av produksjon var med å styrke de enkelte regionene. Selvbergingen gjaldt både industri og matproduksjon.

5.1.2 Den tredje fronten

I ”Tredje front”-strategien var hovedfokuset forsvarsmobilisering. Mao var bekymret for hvordan stormaktene sin kontroll styrket seg. For å komme en amerikansk invasjon i forkjøpet, ble en omfattende flytting og reisning av industri i innlandsprovinsene satt i gang. Fra 1972 fryktet myndighetene at også Sovjet hadde ambisjoner i forhold til Kina. Begunstigelse av innlandsregionene, som grenset til Sovjet, ble derfor trappet ned. På tross av at det ble kanalisert store mengder ressurser til innlandet hadde det liten effekt på den territoriale ulikheten. Det var omfattende sløsing av ressurser som gjorde at denne strategien ga dårlige økonomiske resultater. Mer enn to tredjedeler av Kinas totale investeringer er antatt å ha blitt sløset vekk i denne perioden og politikken hadde marginal effekt på vekstraten i de sentrale og nordlige provinsene.

5.2 Sosialistisk markedssystem 1980-90

Deng Xiao Ping overtok etter Mao sin død i 1979. De tidligere strategiene var ikke med å gi de ønskede resultatene, og alternative programmer ble derfor igangsatt. Gode utviklingsresultater i markedsøkonomiske systemer gav inspirasjon til å endre fokus fra en Sovjet-inspirert planøkonomisk styringsform, til et markedsøkonomisk system ”med kinesiske karakteristika”. Kinesiske karakteristika innebærer blant annet at systemet skal operere innenfor et politisk rammeverk under strengt oppsyn av kommunistpartiet.

Grunnloven i 1982 var starten på en ny æra. Provinsene fikk større makt og enkelte ble etter hvert drivkraften i Kinas økonomi og i de politiske reformene. Provinsene fikk myndighet til å regulere minstelønn, investeringer og tollavgifter, og til i større grad å bestemme eget prisnivå som en del av den nye beslutningsmakten. De fikk også større autoritet til å godkjenne utenlandske investeringer i visse industrisektorer. Det ble gjennomført omfattende restrukturering og privatisering i lokal offentlig sektor, og konkurranselovene ble nå formulert på regionalt nivå.

Lokalemyndigheters beslutningsmakt ble styrket. De sentrale myndigheters apparat ble trukket tilbake, og selv med fortsatt krav om å handle på linje med den sentrale ledelsen, var det større handlefrihet hos lederne i provinsene.

Desentraliseringen innbar også en strategi for positiv diskriminering til fordel for kystprovinsene. Politikken begynte på 80-tallet og innebar større åpenhet med *Special Economic Zones* (SEZ) som ett sentralt virkemiddel.

5.2.1 "Open-door policy"

I *open-door policy* la myndighetene opp til en politikk hvor Kina skulle sentralisere sine ressurser og utvikle noen områder først. De mente at ved å samle de knappe ressursene kunne de klare å skape vekst i ett område, og siden ville veksten spre seg utover landet. Veksten skulle spre seg fra en kjerne til de andre sektorene. Denne mekanismen er basis i *center-down paradigm* og Willamsons Kuznets-hypotese (Zhao og Tong, 2000). Deng Xiao Ping la frem sitt *someone has til get rich first*-prinsipp som retningsgiver i sentralmyndighetenes politikk. Sentrale partimedlemmer og regjeringen uttrykte enighet om at økt ulikhet ville være en kortsiktig konsekvens av rask økonomisk utvikling. Deng mente at det var rett å tillate noen mennesker og regioner å bli rike først, noe som igjen ville føre til at alle regionene siden skulle bli rike (Zhao og Tong, 2000).

Someone has til get rich first-prinsippet ble siden utviklet til å bli en omfattende nasjonal utviklingsstrategi, den såkalte "Kystutviklingsstrategien", som formelt ble underskrevet av Kommunistpartiet (*Chinese Communist Party*) under partikonferansen i 1988. Kystutviklingsstrategien var den viktigste forklaringsfaktoren for Kinas økonomiske utvikling på 1980- og 90-tallet. De delte landet inn i tre økonomiske belter – en kystregion, en sentral region og en vestre region – hvor alle hadde sentralt definerte roller ut ifra deres komparative fortrinn og regionale utrustningen. Kystregionen, som var beriket med industrielle aktiviteter, humankapital og mer avansert teknologi, og nærhet til havner og dermed sjøtransport, ble åpnet for verdensøkonomien først. Sentrale og vestlige regioner, som var rike på natur- og mineralressurser skulle åpnes for den internasjonale økonomien på et senere tidspunkt, henholdsvis på det andre og tredje nivået i Kinas nasjonale utviklingsprosess (Zhao og Tong, 2000). Et virkemiddel for å tiltrekke seg utenlandske investorer var å etablere SEZene.

Kina etablerte på slutten av 1980-tallet fire SEZer³³, 14 åpne havnebyer, tre åpne økonomiske regioner i de sentrale elvedeltaene og en ny spesialprovins på Hainan-øya. Alle disse enhetene fikk større frihet og privilegier av ulikt slag i forhold til innlandsregionene. Privilegiene gjaldt økonomisk og finansiell administrasjon³⁴, investeringer og

³³ Shenzhen, Zhuhai, Shantou og Xiamen

³⁴ Management

utenlandshandel, så vel som allokering av sentralstyrte midler og utenlandske investeringer (Zhao and Tong, 2000).

I tabell 2 følger en oversikt over hvordan de økonomiske sonene er fordelt utover landet.

Tabell 2: Fordeling av privilegerte områder (Démurger, 2002)

Table 21.4. Spatial distribution of various preferential zones for foreign investors (1979-1994)

Type of zone	Eastern region	Central region	Western region	Total for the country
Free trade zone	13			13
Special economic zone	5			5
Economic technological development zone	26	4	2	32
Pudong, new area	1			1
Coastal opening cities	14			14
Coastal economic development zone (municipality, county) (CEDZ)	260			260
Open cities along rivers (mainly Yangtze River)		6	3	9
Open cities along borders (municipality, county, town)	2	5	6	13
Border economic co-operative zone	3	4	6	13
Other open cities (capital of province or autonomous region)	2	8	8	18

Source: *Retrospect and Perspective of China's Economic Development 1979-2020* (Chinese), Chief Editor: Wang Mengkui, Deputy Editor: Wang Huijiong and Li Shantong

Som vi ser er hovedvekten av åpne soner plassert i øst. Hu Angang, en anerkjent kinesisk økonom, gir SEZ skylden for opprettholdelsen av ulikhetene. Han sier i en kommentar til SEZ sonene “If Deng Xiao Ping knew the disparities were as big as they are, he would be more militant than I in trying to eliminate them...In America, the deep differences between the North and the South more than 100 years ago led to the Civil War” og “We must cease subsidizing rich coastal cities. Preferential treatment should be reserved for the poor” (Démurger et al, 2002:446).

Fordelingen i offentlig forbruk ble skjev som et resultat av desentraliseringen i de forutgående reformene. De rike provinsene, som hadde størst inntekter fra skatteinnkreving, kunne bruke mest midler på å utvikle et godt forretningsmiljø, en attraktiv infrastruktur og utdanne faglært arbeidskraft. De regionene som var mindre velstående, på grunn av lav inntekt, hadde derimot ikke ressurser å investere slik at de kunne bedre forholdene for økonomisk aktivitet. Slik ble de ressursfattige provinsene grepet av en ond sirkel.

5.3 Politisk strategi etter 1990

Politikken som blir ført i dag er i større grad oppmerksom på ulikhetene mellom regioner. De kinesiske myndighetene ser alvorlig på forskjellene som har oppstått etter 25 år med politikk rettet mot integrasjon med verdensmarkedet, men en rettighet kun tildelt kystregionen. Reduksjon av ulikhetene er nå fokus for myndighetene. De ønsker nå å promotere infrastrukturutvikling i de vestlige områdene - med sentrale myndigheters midler - og videre

tiltrekke investeringer ved å sette opp nye SEZer i innlandet, å legge grunnlag for forsknings- og teknologirelaterte aktiviteter, tiltrekke faglært arbeidskraft, og til slutt øke kystprovinsenes engasjement i de vestlige provinsene. Disse målene akter myndighetene å nå ved hjelp av infrastruktur- og skattepolitikk.

På 1990-tallet har investering i infrastruktur økt både på sentralt nivå og på provinsnivå. Denne politikken har også kommet de vestlige provinsene til gode. Eksempelvis er det planlagt og godkjent 150.000 km og 955 km jernbane for å binde sammen Xian og Hefei³⁵.

De sentrale myndighetene har de to siste tiårene brukt skattepolitikken til å fremme åpenhet. Skattepolitikken omfatter skatteunntak, lavere skattesatser, lettelser og unntak for import- og eksportavgifter. I den senere tid, i takt med fokuset på regionale forskjeller, har skattepolitikken også vært forsøkt anvendt i de indre delene av Kina. Eksempelvis er det blitt satt opp SEZer i store områder som Chongqing og Wuhan. Politikken, som har hatt stor suksess på østkysten, har ikke skapt like gode resultater i innlands-Kina. De geografiske ulempene som innlandsprovinsene har, i tillegg til dårligere infrastruktur og færre forretningsmuligheter, ser ikke ut til å kunne veies opp av skattefordeler.

Myndighetene har videre gjennomført finansreformer i 1994 og '99. Reformene er ment å lette byrdene for innlandsregionene, ved å redusere overføringene ifra de lokale myndighetene skatteinntekter til det aggregerte budsjettet. Lokale myndigheters andel av nasjonalt budsjett har gått ned fra 70 prosent til 50 prosent. Det er også satt opp et nytt omfordelingssystem i 1995 som lar provinser med BNP som er mer enn 25 prosent over landsgjennomsnittet overføre midler til provinser som har BNP mindre enn 25 prosent under landsgjennomsnittet. Det har vært sterk motstand mot denne omfordelingen, spesielt fra lokale tjenestemenn i kystregionen. De mener at de bør ha kontrollen over overskuddet som er blitt generert fra deres eget område slik at de beholder incentivet til å skape fremtidig profitt (Hare and West, 1999).

³⁵ Disse to byene ligger i Shanxi og Anhui provinsene.

6.0 Inntektsfordeling i Kina

Williamsons regionale Kuznets-kurve har hatt en sentral rolle i utforming av Kinas utviklingspolitikken. Som vi har sett, har den økonomiske politikken i Kina lagt opp til en konsentrasjon av ressursene i ett område for å opparbeide en vekstmotor i starten, som etter hvert skulle kunne dra i gang vekst og utviklingen i resten av landet. Troen på en inntektsutvikling som den regionale Kuznets-kurven predikerer, kan gi alvorlige konsekvenser dersom vekstmotoren ikke gir den spredningen som følger et slikt utviklingsmønster.

Vi vil se nærmere på denne problemstillingen ved først å ta for oss hvordan den nasjonale inntektsutviklingen i Kina har vært de siste ti årene. Deretter vil vi se nærmere på hvordan inntektene fordeler seg mellom de ulike regionene. Til slutt skal vi se på inntektsdataene i lys av Williamsons hypotese.

6.1 Nasjonale inntektsforskjeller

Ved hjelp av en tidsserieanalyse Zhao og Tong (2000) har utarbeidet, kan vi se hvordan inntektsveksten og -fordelingen har vært i Kina fra 1986 til 1995. Dataene fra studien blir presentert langs ulike dimensjoner. De legger frem Gini-koeffisienten og koeffisienter for variasjon i husholdningsinntekt per capita på fire geografiske aggregeringsnivå: provins, regional, urban og rural.

Tabell 3: Real husholdningsinntekt per capita på nasjonalt nivå (Zhao og Tong, 2000)

Table 2. Real income per capita of households at the national levels (including urban and rural households)

	1986	1988	1990	1993	1994	1995
<i>Province</i>						
Average	552	652	909	1,239	1,563	2,072
Maximum	1,002·37	1,252·55	1,892·15	2,668·34	3,467·56	4,436·18
Minimum	239·85	233·8	470·9	821·87	1,001·62	1,263·46
Difference	762·52	1,018·75	1,421·25	1,846·48	2,465·94	3,172·72
S.D.	4·18	5·36	4·02	3·25	3·46	3·51
CV	0·68	0·71	0·73	0·72	0·73	0·74
Gini coefficient	0·273	0·283	0·283	0·282	0·285	0·285
<i>Region</i>						
Average	548	643	895	1,207	1,519	2,010
Maximum	697·36	809·84	1,142·99	1,631·24	2,096·38	2,799·51
Minimum	453·47	540·87	731·95	948·35	1,160·7	1,485·18
Difference	243·9	268·96	411·04	682·89	935·68	1,314·33
S.D.	1·54	1·5	1·56	1·72	1·81	1·88
CV	0·32	0·29	0·32	0·31	0·32	0·33
Gini coefficient	0·079	0·093	0·094	0·12	0·129	0·132

Notes: Household income refers to disposable income of urban households or net income of rural households. Use of the term 'national' means the incomes in this table are the sum of urban and rural household incomes.

Source: STATE STATISTICAL BUREAU OF THE PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA, *Zhongguo Chengzhen Jumin Jiating Shouzhi Diaocha Zhiliao 86-90*, and *China Statistical Yearbook, 1986-96*. China Statistical Publishing House, Beijing.

Vi finner i tabell 3 at inntekten på nasjonalt nivå har gått fra 548 yuan i 1986 til en lønn på 2010 yuan i 1994. En økning i lønnen på 366 prosent i en 10-årsperiode gir et klart signal om inntektsøkning på nasjonalt nivå. Dette resultatet kan også sees i sammenheng med økningen i BNP per capita i samme periode.

Det som er særlig interessant i vår sammenheng, er hvordan veksten har fordelt seg. For å få et inntrykk av dette kan en blant annet se på koeffisienten for standardisert differanse (S.D.), som gir forholdet mellom maksimumsobservasjon og minimumsobservasjon. Vi ser fra tabell 3 at denne differansen har økt fra 1,5 i 1986 til 1,9 i 1995. Det vil si en klar økning i inntektsforskjellene over 10-årsperioden.

Dette bildet viser også Gini-koeffisienten for husholdningens inntekt på nasjonalt nivå. Fra 1986 er det gradvis økning fra 0,008 til 0,132. Videre viser data hentet fra Yao (2002) at Gini-koeffisienten for den nasjonale inntekten har økt fra 0,2 i 1978 til 0,4 i løpet av 1998. I verdenssammenheng er Kinas Gini-koeffisient høyere enn både Indias og Etiopias. Kina sitt inntektsgap er nå blant de største i verden (Chang, 2002).

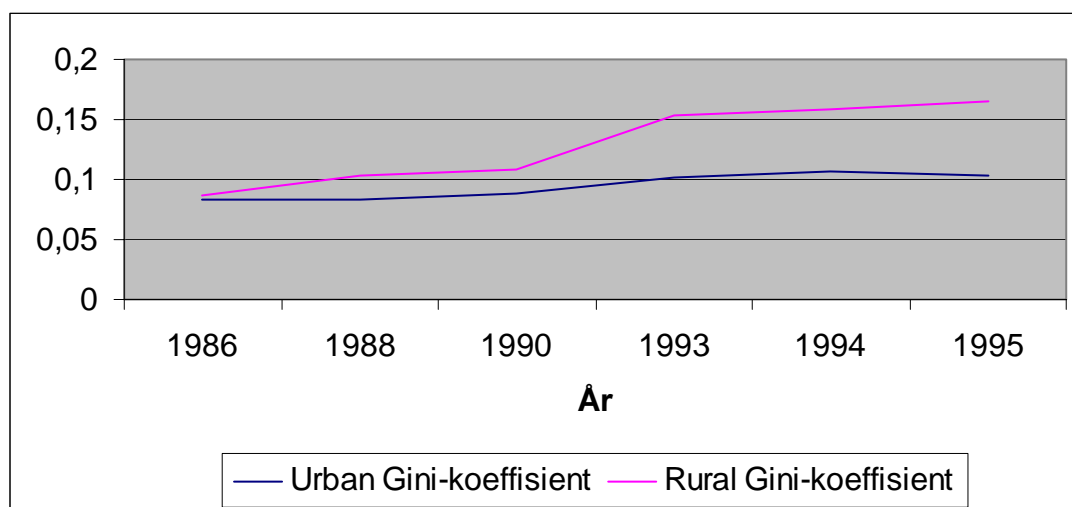
6.2 Regionale inntektsforskjeller

Før vi ser nærmere på hvordan inntektsforskjellene fordeler seg mellom de ulike regionene, er det viktig å få med seg at det i Kina ofte er en overlapp i ulikheten mellom kyst-innland og urban-rural dikotomi, i og med at de vestlige- og sentrale regionene for det meste er rurale. De forskjellene som kommenteres under på urban-ruralnivå kan altså forstås som forskjeller mellom kyst- og innlandsregionene. I de fem mest vellykkede kystprovinsene, Guangdong, Fujian, Zhejiang, Jiangsu og Shandong, har per capita-inntekten vokst i perioden 1980 til 1996 med et gjennomsnitt på mellom 6 og 9 prosent per år i de rurale områdene og mellom 5,5 og 8 prosent i de urbane områdene. De korresponderende tallene for de 11 andre provinsene³⁶ var mellom 4 og 7 prosent for de rurale områdene og 4 og 6,5 prosent i de urbane områdene (Démurger, 2002). Når vi nå tar for oss inntektsdata mellom rurale og urbane husholdninger, forutsetter vi at den urbane husholdningen i stor grad er den mer utviklede kystregionen og byprovinsene.

Fra Zhao og Tong (2002) henter vi data som viser hvordan utviklingen har vært for Gini-koeffisienten innad i disse to innteksgruppene, se figur 5.

³⁶ Liaoning, Jilin, Heilongjiang, Anhui, Henan, Hubei, Sichuan, Shaanxi, Gansu og Ningxia

Figur 5: Urban Gini-koeffisient versus rural Gini-koeffisient (tall hentet fra Zhao og Tong, 2000³⁷)

Gini-koeffisienten til både de urbane og de rurale husholdningene har økt over tidsperioden. Dette vil si at en i denne perioden har sett økte inntektsforskjeller for begge inntektsgrupper. For de urbane husholdningene har Gini-koeffisienten gått fra 0,083 til 0,103, det vil si en økning på 124 prosent. Sett i forhold til den rurale Gini-koeffisienten for samme tidsperiode er det en differanse på 68 prosent³⁸. Det tyder på at det i de rurale områdene har vært en større økning i inntektskjevhet enn i de urbane områdene.

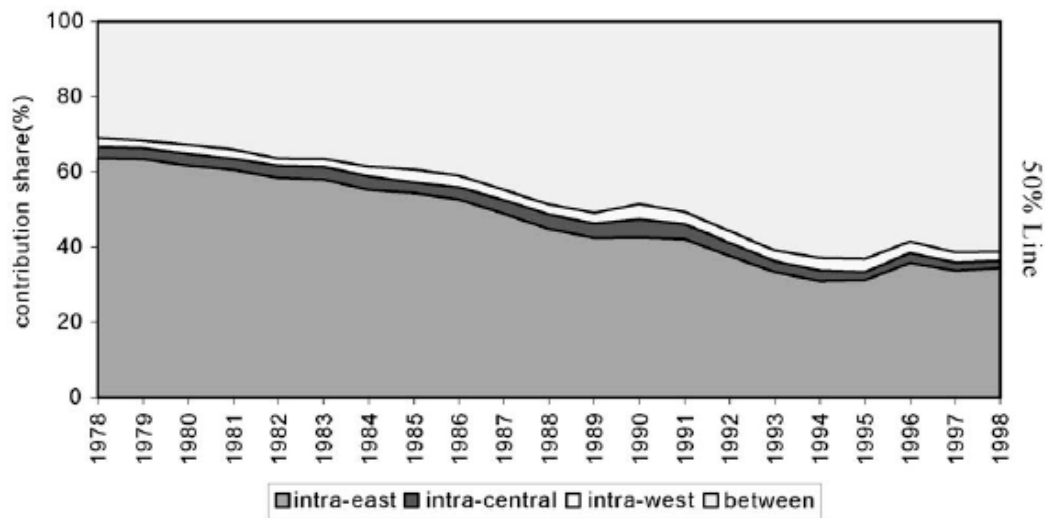
Cai et al (2002) har dekomponert en Theil Entropy Index for regionale ulikheter for å se hvilken av de fire kildene³⁹ til inntektsulikheten som er størst. Denne dekomponeringen, se figur 6, viser at intra-sentral og intra-vest bidrar relativt lite til forklaringen av inntektsulikhetene i Kina. Derimot er det intra-øst og inntektsulikheten mellom de ulike regionene som gir størst forklaring. Disse to forklarer 95 prosent av inntektsulikhetene i Kina.

³⁷ Vedlegg 2, side 96.

³⁸ $0.165/0.086 = 1.91 - 1.24 = .68$

³⁹ Se i Cai et al. (2002) for nærmere beskrivelse av Theil Entropy Index og dekomponeringen.

Figur 6: Dekomponering av regionale ulikheter (Cai et al, 2002)

Source: Author's calculation based on the *Provincial Data in 50 years of People's Republic of China*: China Statistics Press, 2000

Fig. 3. The contributions of intraregional and interregional disparities to income inequality in China, 1978–1998.

Diagrammet indikerer en todeling i denne perioden. I den første halvdel frem til 1988 ser vi at intra-østlige ulikheter dominerer som forklaring på den totale inntektsulikheten, mens i den siste halvdel er det ulikhet mellom de ulike regionene som er den dominerende forklaringsfaktoren til inntekstulikhetene. Siden det er ulikheten mellom de ulike regionene som forklarer mest ønsker vi å fokusere på ulikhet i denne dimensjonene videre i oppgaven.

Tabell 4: Rural-urban inntekt og inntektsvekst per capita (Chen, 2002)

Table 2

Rural and urban per capita incomes (yuan) and their growths

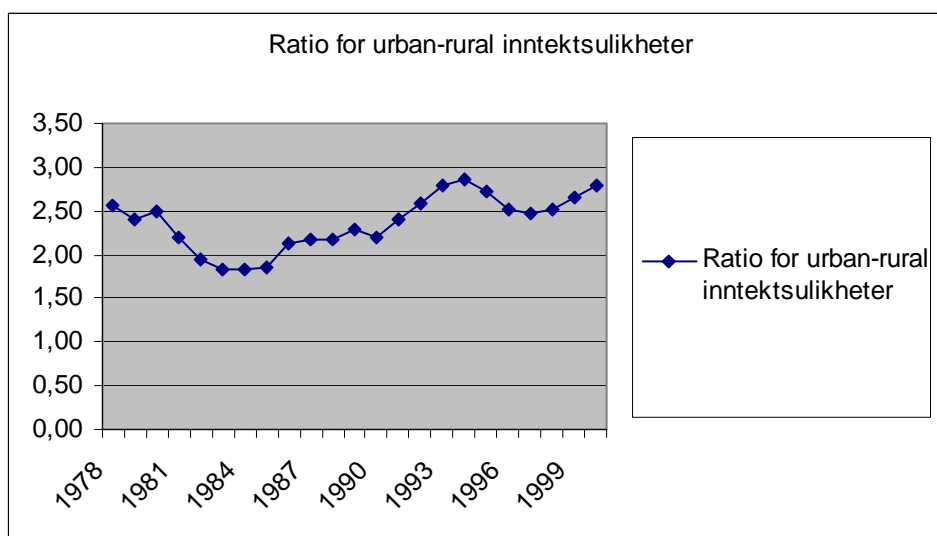
Year	Rural per capita net income	Urban per capita disposable income	Ratio of urban to rural incomes	Growth rate of rural income	Growth rate of urban income	Urban-rural growth differential
1978	133.6	343.4	2.57			
1979	160.2	387	2.41	19.91	12.70	- 7.21
1980	191.3	477.6	2.50	19.41	23.41	3.99
1981	223.4	491.9	2.20	16.78	2.99	- 13.79
1982	270.1	526.6	1.95	20.90	7.05	- 13.85
1983	309.8	564.0	1.82	14.70	7.10	- 7.60
1984	355.3	651.2	1.83	14.69	15.46	0.77
1985	397.6	739.1	1.86	11.90	13.50	1.59
1986	423.8	899.6	2.12	6.59	21.72	15.13
1987	462.6	1002.2	2.17	9.16	11.41	2.25
1988	544.9	1181.4	2.17	17.79	17.88	0.09
1989	601.5	1375.7	2.29	10.39	16.45	6.06
1990	686.3	1510.2	2.20	14.10	9.78	- 4.32
1991	708.6	1700.6	2.40	3.25	12.61	9.36
1992	784.0	2026.6	2.58	10.64	19.17	8.53
1993	921.6	2577.4	2.80	17.55	27.18	9.63
1994	1221.0	3496.2	2.86	32.49	35.65	3.16
1995	1577.7	4293.0	2.72	29.21	22.79	- 6.42
1996	1926.1	4838.9	2.51	22.08	12.72	- 9.37
1997	2090.1	5160.3	2.47	8.51	6.64	- 1.87
1998	2162.0	5425.1	2.51	3.44	5.13	1.69
1999	2210.0	5854.0	2.65	2.22	7.90	5.69
2000	2253.4	6280.0	2.79	1.96	7.28	5.31

Sources: *China Statistical Yearbook 2001*, p. 304, and the author's calculations.

Tabell 4 viser at både inntektene til den rurale husholding og den urbane husholdningen har hatt stor vekst. I 1978 lå inntekten for de rurale husholdningene på 134 yuan og for den urbane husholdningen på 343 yuan. Den rurale husholdningen hadde en maksimal årlig vekst på 32 prosent i 1994 mens den urbane husholdningen hadde en maksimal årlig vekst i denne perioden på 36 prosent. Selv om begge husholdningene har opplevd relativt sterk inntektsvekst, er det stor forskjell i hvor ofte den høye vekstraten har forekommet for disse to. I 14 av de 22 årene i tidsperioden 1979 til 2000 har den rurale husholdningen hatt lavere vekst. Dette kan blant annet forklare hvorfor inntektsforskjellen fortsatt er stor og økende mellom disse to. I 2000 endte Kina opp med en rural inntekt på 2253 yuan og en urban inntekt på 6280 yuan, det vil si en forskjell på 2.79.

Utviklingen i inntektsforskjellene mellom den rurale og den urbane husholdningen fra 1978 til 1999 fremstilles i figur 7.

Figur 7: BNP per capita versus rate for urban-rural inntektsforskjell (tall hentet fra CSY, 2002)

Vi ser av disse dataene at inntektsforskjellene mellom den urbane og den rurale husholdningen har en syklisk form. En del av de sykliske svingningene kan forklares ved de ulike reformene som har blitt satt i gang i perioden mellom 1978 til 1999. Fra 1978 til 1985 ser vi at det faktisk var fallende inntektsforskjell. Men fra 1985 og frem til midten av 90-tallet har det vært en oppadgående trend. Dette kom av den økonomiske oppgangen i blant annet *Township and Village Enterprises*⁴⁰ (TVE) i kystregionen. Mellom 1992 og 1994 ser vi at inntektsforskjellen har gått ned, for så igjen å øke. Per 1999 har en nådd igjen inntektsforskjellstoppen fra 1995. Inntektsulikheten gir altså ikke et entydig bilde av å være oppadgående, men siden midten av 1980-tallet har det vært en økende trend i inntektsulikheter.

Sett i forhold til estimatene for inntektsforskjeller mellom de rurale og urbane områdene i resten av verden, kommer Kina ikke godt ut med sin rate på 2.79. Den gjennomsnittlige inntektsforskjellen mellom den urbane og den rurale husholdningen lå på 1.5 nivået for et datasett på 36 land. Få land hadde inntektsforskjell over 2 (Yao, 2002). I tillegg har den urbane befolkningen tilgang til en rekke offentlige tjenester som bolig, pensjon, helse, utdanning og andre støtteordninger. Alle disse tjenestene er til sammen med og øker den gjennomsnittlige inntekten med et snitt på 80 prosent (Verdensbanken, 1997). Når disse tjenestene ikke er regnet inn i inntektene betyr det at ulikheten som vi så over er undervurderte.

⁴⁰ Mer om dette i industrikapittelet.

6.3 Williamsons regionale Kuznets-kurve

Dersom en tar i betraktning den økonomiske veksten, beskrevet med blant annet BNP per capita, industriutvikling og investeringer⁴¹, ser vi at kystregionen har kommet langt i den økonomiske utviklingen. De økonomiske prestasjonene her kan sammenlignes med økonomier i mer utviklede land, eksempelvis Sør-Korea. I undersøkelsen av de regionale inntektsulikhetene gjort ovenfor ser en ikke klare tegn til konvergens i inntektsulikhetene. Det ser derfor ikke ut å være en sammenheng mellom økonomisk vekst og inntektfordeling i Kina slik den regionale Kuznets-kurven beskriver.

I en studie av inntektsforskjellene og økonomisk vekst i perioden mellom 1990 og 1999 kommer Lu (2002) frem til at den urban-rurale konsumforskjellen⁴² har hatt en gjennomsnittlig økning for hele perioden, mens veksten i forskjellene har avtatt litt i siste halvdel av 1990-tallet. Han har også funnet at provinser og bykommuner med høyere inntekt per capita, eksempelvis Jiangsu, Zhejiang, Liaoning, Shanghai og Beijing, ser ut til å ha jevnere urban-rural konsumnivå. Resultatet støtter opp om Williamsons regionale Kuznets-kurve innad i de mer utviklede provinsene.

Selv om en ser en tendens til konvergens innad i kystregionene er det klare tegn til at forskjellene mellom kyst og innland har økt de siste årene. Dagens Kina er preget av sosiale, politiske, territoriale og etniske spenninger. Myndighetene er derfor ikke frie til å overse den manglende konvergens. Den økende ulikeheten kan være et signal om at den politikken som har blitt ført, med begunstiging av kysten, både er ineffektiv og kanskje destruktiv (Zhao og Tong, 2000). Vi ønsker derfor å se nærmere for hva som ligger bak veksten i kystregionen og om muligheten for at veksten kan spres til resten av Kina.

⁴¹ Vi beskriver de regionale ulikheten i forhold til disse faktorene i andre deler av oppgaven.

⁴² Konsumdata blir foretrukket fordi disse dataene gir klarere bilde av tilgjengelig inntekt hos den enkelte husholdningen. Inntektsdata for den rurale husholdningen hentet fra China Statistical Data, inneholder også elementer av jordbruks kapitalkostnader og er derfor ikke å foretrekke.

7.0 Kinas industrialisering

Krugman og Venables teori forutsier at inntektsfordelingen og den regionale industriutviklingen vil bevege seg i samme retning når økonomien vokser. Over så vi at inntektsfordelingen har divergert i Kinas regioner siden 1980-tallet, og vi vil derfor undersøke om vi finner en sammenhopning av industri i enkelte regioner. Først ser vi på industristrukturen og på betydningen av utenlandske direkte investeringer og eksport i denne, og så eksemplifiserer vi den raske veksten i Øst-Kina i et case.

Industrien har vært sentral i Kinas moderniseringsprogram og myndighetene har mobilisert store ressurser for å utvikle den industrielle sektoren. Resultatet har vært spektakulær årlig industrivekst på 12 prosent mellom 1979 og 2000. Til sammenligning vokste den gjennomsnittlige BNP-raten med 10 prosent over samme periode (Nam, 2002). Industriens andel av BNP har i hele perioden ligget rundt 50 prosent (OECD, 2002).

Kinas planøkonomi har tradisjonelt vært basert på ”pillarindustrier” som besto av maskiner, elektronikk, petrokjemikalier, biler, og konstruksjons- og bygningsmaterialer. I nyere tid har imidlertid informasjonsteknologi og elektronisk sektor blitt de raskest voksende industriene. Disse betraktes nå som første pillar og har erstattet det tidligere fokuset på tungindustri. Brutto produksjonsverdi i Kinas elektroniske industri vokste i år 2000 med 40 prosent og hadde den høyeste vekstraten av alle industrier. Maskinkonstruksjon står for én fjerdedel av den totale industriproduksjonsverdien, med sterkest vekst i landbruksmaskineri. Bilindustrien hadde en vekstrate på 20 prosent på 1980-tallet, men sank til under 2 prosent innen midten av 1990-tallet. Konstruksjonsindustrien vokste raskt etter 1992 og har fått et ekstra puff av at bebyggelse nylig er blitt privatisert (The Far East and Australasia, 2002).

7.1 Historisk tilbakeblikk

Kinas industrialisering startet langs kysten under påvirkning av utenlandske kolonikrefter. Fra slutten av det 19. århundre ble i hovedsak lettindustri etablert i Shanghai og Tianjin. En tredjedel av total produksjon ifra Kinas produsenter ble fremstilt av utenlandskeide fabrikker, men den moderne industrien spilte en begrenset rolle i økonomien på den tiden. Før krigsutbruddet i 1937 utgjorde moderne industri mindre enn 4 prosent av netto nasjonalprodukt⁴³ og sysselsatte færre enn 2 millioner arbeidere. På grunn av Japans okkupasjon av Liaoning-halvøya og at store territorier var leaset

⁴³ Netto nasjonalprodukt er den nasjonale produksjonen etter fratrukk for depresiering av produksjonsutstyret.

til utlendinger i Shanghai, var 70 prosent av industrien på det tidspunktet lokalisert i Kinas østre belte som utgjorde mindre enn 12 prosent av landarealet. Før 1949 var altså de kinesiske produksjonsbedriftene lokalisert i kystregionene som en konsekvens av historisk utvikling og utenlandsk eierskap. Den var sterkt geografisk konsentrert i et fåtall kystbyer, og det var en svak industriell base.

Fra 1953 til 1978 ble beliggenheten til bedriftene ikke bestemt av økonomiske hensyn. Industrien ble lokalisert i innlandet av strategiske hensyn: For å hindre ødeleggelse ved en eventuell militær konflikt. Med hjelp ifra USSR startet Kina et storskala industrialiseringsprogram hvor fokus var investeringsprosjekter i de indre regionene. Den nye industrielle infrastrukturen bestod i hovedsak av tungindustri, gruvedrift, kjemikalier og metallurgi⁴⁴ (The Far East and Australasia, 2002). Fra 1965-78 ble store industrielle foretak plassert i henhold til tre prinsipper: geografisk nærhet til fjell, spredning og potensial for hemmelighold. Denne ”Tredje Front”-politikken involverte store statlige investeringer i innlands- og nordvestlige provinser, med hovedvekt i Sichuan, Shaanxi, Gansu, Guizhou, Hubei og Henan, hvorav de fire første ligger i vest og de to siste i den sentrale regionen (Batisse, 2002). Den første femårsplanperioden uttrykte en målsetning om å etablere to tredjedeler av alle nye industriprosjekter i innlands-Kina i et forsøk på å balansere regional utvikling. Sammen med de tre strategiske retningslinjene nevnt over, og en betydelig duplisering av produksjon mellom provinsene for å oppnå selvforsyning, endret Kinas industrielle lokaliseringsmønster seg. Innen 1980 var mange av produksjonsindustriene spredt mellom Shanghai, Jiangsu, Liaoning, Shandong, Heilongjiang, Beijing, Hubei, Henan, Sichuan og Shanxi (Wen, 2004).

7.1.1 Reformen i industrisektoren

Reformene begynte i 1980-årene med introduksjon av markedsøkonomiske elementer. Fundamentet for den regionale politikken var utnyttelse av komparative fortrinn. De indre provinsene skulle produsere energi, råmaterialer, og transformatorindustri, og fortsette landbruksaktiviteten. Ønsket var å bedre det teknologiske nivået i tradisjonelle industrier og overføre aktiviteter med høyt energikonsum til mindre industrialiserte områder.

⁴⁴ Fremstilling, raffinering og smelting av metaller og legeringer.

Myndighetene påpekte behovet for å prioritere de østlige provinsenes utvikling: De var potensielle vekstsentre som kunne spre positive eksternaliteter til de indre provinsene. Her ville man utvikle konsumvareindustri med høy merverdi. Statlig kapital ble nå investert i kystprovinsene. Målet var mer komplementaritet i regional produksjon og mindre selvforsyning (Batisse, 2002).

Den første virkningen av de økonomiske reformene var skiftet i nasjonale ressurser mot landbruk, gjennom en skarp økning i prisene for landbruksprodukter og det som siden ble en privatisering av landbruket. I løpet av 1980-årene begynte imidlertid industrien å vokse raskt, og mot slutten av 1980-årene var andelen industri av nasjonal produksjon igjen stigende. Lettindustri i produksjon av arbeidsintensive varer som klær og fottøy dominerte.

Landskapet for industrielle foretak har endret seg dramatisk de siste 20 årene med reformer. En del sektorer – som konsumelektronikk, tekstiler, matforedling og stål er konkurranseutsatte og de nasjonale lederne i disse sektorene har etablerte merkevarenavn og viser god tilpasningsevne overfor endrede markedsforhold. De har også investert tungt de siste ti årene i servicenettverk med fokus på kvalitet som gir dem konkurransefortrinn overfor potensielle konkurrenter. På den andre siden lider den store majoriteten av små og mellomstore bedrifter (SMB) av strukturelle problemer som mangel på kapital, lav profitt, små skalafordeler og teknologiske ferdigheter, dårlige ledelsesevner og sterk kontroll fra det lokale byråkrati (Huchet, 2002).

7.2 Industristrukturen

Reformene på 1990-tallet har transformert den industrielle sektoren ifra noe nær fullstendig avhengighet av statseide foretak til en struktur der ikke-statlige små og mellomstore bedrifter spiller en stadig større rolle. Kina har to foretakssektorer: den statseide sektoren (SOE) og den ikke-statlige sektoren som består av rurale og urbane kollektive foretak⁴⁵, private bedrifter og utenlandsfinansierte foretak (FIE). Ikke-statlige foretak opererer i et miljø preget av markedskrefter, mens SOEene fremdeles står under myndighetenes beskyttelse. I mange industrier sameksisterer nå ulike typer foretak. Under diskuterer vi hver av disse nærmere for å forstå hvordan ulik fordeling av foretakstyper mellom Kinas regioner kan ha påvirket vekstforskjellene.

⁴⁵ Kollektive foretak er foretak som lokale myndigheter er eiere av, eventuelt sammen med private eiere. Kategorien består av urbane kollektive foretak og *Township and Village Enterprises*.

7.2.1 Statseide foretak

Ni av Kinas industrisektorer er fremdeles i liten grad utsatt for konkurranse: Tobakk, petroleum og gass, elektrisitetsproduksjon, tømmer, petroliumsforedling, ferrometallurgi⁴⁶, ikke-ferrometallurgi, transport og enkle kjemikalier. I disse sektorene er andelen statlig produksjon av totalen fremdeles over 50 prosent. De inkluderer Kinas største industrielle foretak: Av de ledende 100 kinesiske selskapene i 1997 er 94 SOEer.

Sektorer som elektronikk, husholdningsapparater, matindustri, tekstiler og klær har opplevd prisliberalisering, reduserte etableringsbarrierer og ubegrenset konkurranse. Dette har de ti siste årene gitt en nye type foretaksgrupper der staten har majoritetskontroll. I denne gruppen har vi bedrifter som Kelong, Changhong og Legend⁴⁷. Disse bedriftenes strategier og styring ligner i all hovedsak foretak i den kapitalistiske verden.

SMBer utgjør hoveddelen av statlige og kollektive foretak i urbane strøk. I den industrielle og statlige sektor er nesten 75 prosent av 110.000 SOEene små og mellomstore bedrifter. De fleste av disse sliter som nevnt med betydelige finansielle og strukturelle problemer (Huchet, 2002).

To tredjedeler av SOEene rapporterte i 1997 tap og de er avhengige av subsidier. Av 65.500 SOEer med omsetning på mer enn 5 millioner yuan gikk 27.100 i tap i 1998 (The Far East and Australasia, 2002). Dersom det er slik at innlandsprovinsene belemres med de store og ineffektive statlige bedriftene vil disse regionene være særlig sårbare for utfordringen som åpning for markedet utgjør. Provinser med en stor andel av statlige bedrifter, vil ha lavere produktivitet enn andre provinser. Tabell 5 gir en oversikt over hvordan de statlige bedriftene fordeler seg geografisk⁴⁸ i landet og om lønnsomheten for SOEene i den enkelte provins.

SOEenes dårlige resultater skyldes pålegg ifra sentralt hold, som for eksempel at overskuddsarbeidskraft ikke kan avskjediges, at utgifter til sosiale velferdsprogrammer som pensjon er uproporsjonalt høye og at skattebyrdene er store: Vekten av dårlig politikk hemmer utviklingen til SOEene på grunn av underutviklede sosiale velferdsordninger og knapphet på inntekter til myndighetene. Mer grunnleggende imidlertid er det at SOEenes dårlige ytelse har sitt utspring i mangel på god ledelse av foretakene forårsaket av svak finansiell disiplin og mangel på konkurranse i en del industrier. En viktig faktor i SOEenes dårlige resultater ligger i investeringsboomen i 1992-94: Mange kinesiske industrier pådro seg svært lav kapasitetsutnyttelse, høy gjeld og store lagerbeholdninger. Myke budsjettrestriksjonene i

⁴⁶ Fremstilling, raffinering og smelting av jern.

⁴⁷ De fremstiller henholdsvis husholdningsapparater, Tv'er og datamaskiner.

⁴⁸ Kommentarer ad den geografiske fordelingen følger i avsnittet 7.2.3 Regional fordeling.

statlige foretak, kombinert med gode muligheter for nye lån ifra bankene, resulterte i sterke incentiver til å maksimere inntekt ved å utvide kapasiteten. Investeringsboomen har ledet til et kronisk overskuddstilbud i en rekke av Kinas industrier.

Tabell 5: Profitt og gjeld for industribedrifter i statlig sektor etter provins, 1999 (Démurger, 2002)

Table 21.6. Profits and debt of industrial firms in the state sector by Province, 1999

	Profits/production costs	Assets/debt (%)	Share of the State sector in industrial production (%) ¹
National average	2.89	61.98	48.6
Beijing	3.63	60.16	73.0
Tianjin	-1.60	65.92	31.8
Hebei	3.20	59.92	55.0
Shanxi	0.59	65.54	67.0
Inner Mongolia	-0.65	61.54	84.0
Liaoning	0.76	59.96	66.0
Jilin	1.55	66.78	84.0
Heilongjiang	15.43	64.88	83.0
Shanghai	5.57	50.95	51.0
Jiangsu	2.61	60.30	31.0
Zhejiang	5.25	52.24	21.0
Anhui	0.83	61.31	64.0
Fujian	6.36	60.62	33.0
Jiangxi	-1.09	70.34	81.0
Shandong	3.24	62.87	40.0
Henan	1.12	65.56	51.0
Hubei	1.94	65.03	60.0
Hunan	0.12	70.21	66.0
Guangdong	5.80	57.22	28.0
Guangxi	-0.02	69.81	69.0
Hainan	-0.63	73.73	72.0
Chongqing	-2.36	67.50	71.0
Sichuan	0.57	63.66	66.0
Guizhou	0.36	69.02	81.0
Yunnan	8.80	52.81	81.0
Tibet	14.42	35.60	78.0
Shaanxi	-0.95	69.77	77.0
Gansu	-1.85	69.83	78.0
Qinghai	-0.75	66.48	87.0
Ningxia	-0.90	67.78	78.0
Xinjiang	-0.16	63.35	88.0

1. Only firms with independent accounting systems are included in the figures (this excludes firms with business receipts of less than 5 million RMB).
 Source: Zhongguo tongji nianjian (2000), China Statistical Yearbook, p. 433.

I 1998 innførte myndighetene et reformprogram rettet mot SOEene. De er konsentrert i tungindustri og i andre sektorer der staten ønsker å beholde kontrollen av strategiske årsaker, eller i områder der det ikke finnes private aktører. Drivkraften bak SOE-reform er de sentrale myndigheter. Med slagordet *Grasping the big and enlivening the small* ønsker de å fristille de statlig kontrollerte foretakene. Mellomstore og små SOEer blir privatisert eller konvertert til kollektiver for å avslutte statens ansvar for deres økonomiske resultater og deres ansatte. Dette forgår blant annet ved hjelp av salg, overføring til felles eierskap med ansatte og leasing (The Far East and Australasia, 2002).

7.2.2 Ikke-statseide foretak

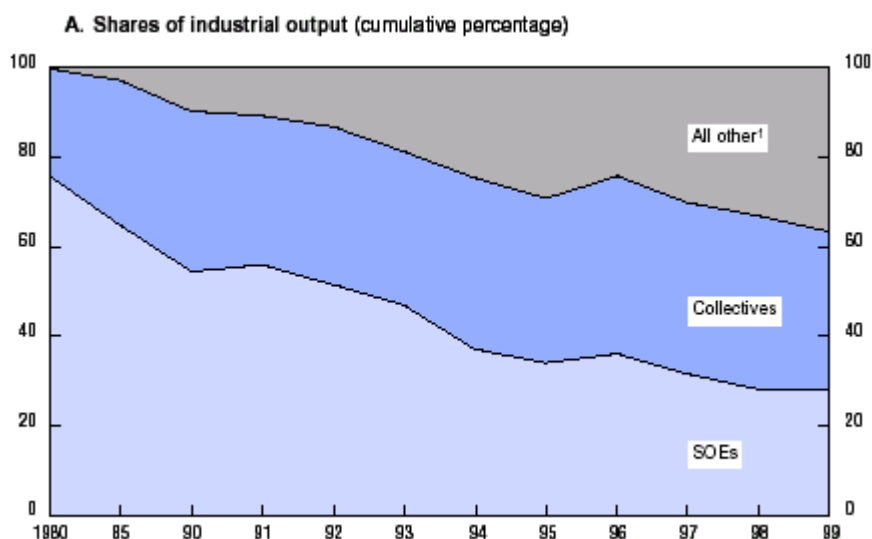
Private foretak har opplevd rask vekst siden slutten av 1980-tallet og utgjøre nå rundt én million bedrifter med til sammen ca 13,5 millioner ansatte i 1998. I alt vesentlige er disse private selskapene små av størrelse og basert på hushold. Aktiviteten er dominert av servicesektoren, særlig matservering (*catering*) og kommersiell aktivitet i liten skala i urbane områder.

Den kollektive og private sektoren sammen utgjorde i 1997 tre fjerdedeler av den industrielle produksjonsverdien og med økende andeler i 1998-99. I 1998 var kollektiv sektor ansvarlig for 38 prosent og den private sektoren, som inkluderer utenlandsinvesterte foretak, for 39 prosent av verdien av brutto industriproduksjon.

Township and Village Enterprises i den rurale kollektive sektoren er en kategori av de ikke-statlige foretakene og de utgjør en svært heterogen masse av foretak. TVE-sektoren er kjennetegnet ved at foretakene typisk står overfor harde budsjettbetingelser, må søke kostnadsminimerende produksjonsmetoder og responderer bedre på endrede markedsbetingelser enn foretak i statlig sektor (Huchet, 2002). Den raskest voksende sektoren blant disse består av aksjonærbedrifter (*share-holding*) listet på børsen i Shanghai og Shenzhen. Mer enn 100 av Kinas 500 største selskaper, inkludert China Telecom, Anshan Iron and Steel Company og Handan Iron and Steel Company, har blitt offentlig listet. Statlige institusjoner holder fremdeles en eierandel på ca 60 prosent i disse foretakene, men målet er å redusere disse gradvis. Aksjemarkedet er fremdeles uutviklet i internasjonalt perspektiv: Tidlig i 2001 var verdien av salgbare (*tradeable*) aksjer kun 18 prosent av BNP.

Figur 8 illustrerer at kollektive foretak vokste raskere enn SOEer gjennom 1980- og 1990-tallet, men at deres resultater har vært dårligere siden midten av 1990-tallet. På den andre siden har andelen "andre" typer foretak - det vil si FIEer, aksjeandelsforetak og private foretak vokst raskere i denne perioden. Innen 1999 sto SOEer for rundt 28 prosent av total industriproduksjon, mens ulike typer ikke-statlige bidro med 72 prosent.

Figur 8: Industriell output etter eierskap, 1980-99 (Nam, 2002)

7.2.3 Regional fordeling

Den industrielle veksten har ledet til en endring i geografisk industrimønster i Kina. Tabell 6 viser nivået på nasjonal industriproduksjon og regional fordeling i perioden 1985-98. Vi ser at Sørøst-Kinas andel av industriproduksjon vokste ifra 0,382 i 1985 til 0,501 i 1995, en endring på knappe 40 prosent. I samme periode sank andelen for de tre andre regionene. Det største fallet opplevde resten av de østre provinsene: ifra 0,215 til 1985 til 0,154 i 1995, det vil si knappe 30 prosent (Gao, 2002).

Tabell 6: Regional sammensetning av industriproduksjon, 1984-95 (Gao, 2002)

A: Industrial Output

<i>Year</i>	<i>(1) National total (at current prices, 100 mil Yuan)</i>	<i>(2) South-east</i>	<i>(3) Rest of East</i>	<i>(4) Central</i>	<i>(5) West</i>
1985	8895.34	0.382	0.215	0.276	0.128
1986	11194.23	0.402	0.202	0.273	0.123
1987	13812.99	0.413	0.198	0.271	0.118
1988	18224.58	0.427	0.209	0.262	0.118
1989	22017.06	0.429	0.193	0.259	0.119
1990	23924.36	0.439	0.188	0.254	0.119
1991	28248.01	0.451	0.186	0.245	0.117
1992	36865.71	0.473	0.183	0.234	0.111
1993	52691.99	0.518	0.189	0.235	0.112
1994	76909.46	0.494	0.176	0.226	0.104
1995	91893.75	0.501	0.159	0.238	0.102
1996	99595.33	0.487	0.167	0.254	0.092
1997	113732.71	0.483	0.170	0.256	0.091
1998	119048.15	0.498	0.163	0.249	0.090

Av tabell 5 er det tydelig at de statlige bedriftene i den sentrale og vestlige regionen gjør det dårligere enn SOEene i den østre regionen. Vi kan forvente at regioner med stor andel slike av den grunn opplever svakere vekst. Tabellen viser at de statlige bedriftene i den vestlige regionen har høyere gjeldsandel i forhold til eiendeler og lavere profittandel i forhold til produksjonskostnader enn i de øvrige regionene. I Chongqing for eksempel utgjør statlige bedrifter 71 prosent av den totale industrisektoren. Av profitt over kostnadsforholdet ser en at Chongqing er blant provinsene med lavest lønnsomhetsgrad. Gjeldsgraden for de statlige bedriftene i Chongqing er også i det øverste sjiktet. De ni siste provinsene i tabellen hører til den vestlige regionen. Disse provinsene har over 66 prosent av sin totale industriproduksjon i statlig industri, de fleste av dem med en prosentandel på rundt 80 prosent. Andelen statlig sektor i industriell produksjon er under 50 prosent i alle kystprovinsene og godt over 60 prosent i nordøstre, vestre og sentrale provinser. Samtidig har Zhejiang, Jiangsu og Shandong den største konsentrasjonen av TVEer.

Den ikke-statlige sektoren utviser en ujevn geografisk distribusjon, ettersom vekst i denne har vært avhengig av forskjellene i provinsenes politikk. I de østlige provinsene har sektoren nytt godt av gunstig politikk og vokst raskt, mens det i sentrale og vestlige strøk ikke er samme utvikling. I flere av de rike provinsene langs østkysten har verdien av brutto industriproduksjon ifra kollektiv sektor vært flere ganger de tilsvarende tallene for statlig

sektor (The Far East and Australasia, 2002). Xu (2002)⁴⁹ finner disse karakteristika for regionenes industrivekst: Industriell aktivitet i kystregionene inkluderer Zhajiang, Fujian, Guangdong, Jiangsu, Shandong, og Hainan, og i naboregionene Jiangxi, Anhui og Guangxi⁵⁰ vokste med en høyere enn den allerede høye gjennomsnittlige vekstraten. Kinas tungindustribase, arvet ifra den sentralplanlagte økonomien, er konsentrert i de nordøstlige provinsene Heilongjiang, Jilin og Liaoning. De statseide foretakene dominerer tungindustrien.

7.2.4 Problemer i industrialiseringen

Samtidig som innlandsprovinsene er belemret med et stort innslag av statlig eide foretak har industristrukturen i regionene innvirkning på volumet av ressurser hver provins kan bruke til restrukturingsprosessen. Hvis vi ser bort ifra Tibet, er det høy korrelasjon mellom budsjetterte inntekter per capita og budsjetterte utgifter i hver provins. De ressursene hver provins kan bruke til egen utvikling er i stor grad avhengig av midlene den tar inn som skattinntekter ifra kollektiv og privat sektor og annen aktivitet. Kystprovinsene som har mottatt majoriteten av utenlandske direkte investeringer⁵¹ og som har kunnet fremheve en sunn kollektiv og privat sektor overfor investorer har derfor generert mye større finansielle inntekter til utvikling enn provinser i innlandet. Videre har de rike provinsene med store skattebaser hatt mulighet til å tilby bedre skattebetingelser for å tiltrekke nye investorer og derved forsterket diskrepansen mellom regionene.

Generelt står kinesisk industri overfor to problemer: Lavt tempo i sammenslåing⁵² av bedrifter og for lav *exit*⁵³ ifra markedet av ineffektive produsenter. *Exit*barrierene skyldes som nevnt over i stor grad statlig inngripen via de bestemmelser politikken legger på SOEene. Konsolidering tillater utnyttelse av stordriftsfordeler. Over har vi sett en geografisk konsentrasjon av industrier i Øst-Kina. Det er ikke derved sagt at det er blitt færre aktører i hver industri. Kinas industrielle struktur bærer preg av sterk fragmentering: Et utall små produsenter som lager tilsvarende produkter er spredt over hele landet. I bilindustrien for eksempel er det fremdeles 123 uavhengige produsenter. I sementindustrien finner vi ca 8.000 uavhengige selskaper, sammenlignet med totalt 1.500 internasjonalt. Det ledende kinesiske selskapet i sektoren har en markedsandel i det nasjonale markedet på 0,6 prosent. Tabell 7 viser utviklingen i konsentrasjonen i en del sektorer: For årene 1990 og 1996 vises

⁴⁹ Xu (2002) måler generell langsiktig trend for Kinas vekst, og avviker ifra denne.

⁵⁰ De to første ligger i den sentrale regionen og Guangxi i sørvest.

⁵¹ Mer om dette under Eksport og FDI i kapittel 7.3.4 Geografisk mønster.

⁵² Konsolidering

⁵³ Frafall i en bransje som skyldes at de mest ineffektive bedriftene ikke overlever i et konkurransemarked.

markedsandelen til de åtte ledende foretakene i hver sektor, og endringen i perioden. Tobakksindustrien, for eksempel, har økt sin konsentrasjon, mens sektorene for kjemiske fibre, ikke-ferrometaller, kjemikalier og papir faktisk har redusert sine markedsandeler med mer enn fem prosent over disse årene.

Tabell 7: Utviklingen i konsentrasjon i kinesisk industri fra 1990 til 1996 (Huchet, 2002)

Sectors	Level of concentration (Market share of the 8 leading companies in the sector)		
	1990	1996	change
Chemical fibers	44.6	35.0	-9.6
Construction materials	2.6	2.7	0.0
Steel	31.0	29.7	-1.3
Non-ferrous metals	23.4	15.0	-8.4
Publishing and media	5.5	5.6	0.1
Chemicals	15.6	10.1	-5.6
Drinks	5.4	9.4	4.0
Paper	10.8	5.4	-5.4
Textiles	1.4	3.0	1.6
Basic machines	4.0	6.8	2.8
Woodworking	8.1	7.6	-0.5
Production of plastics	6.1	3.7	-2.4
Office equipment	10.5	11.8	1.3
Pharmaceuticals	9.7	11.8	2.1
Transport equipment	21.0	22.3	1.3
Metals	3.7	5.5	1.8
Rubber	12.7	18.5	5.8
Food	2.3	11.3	9.0
Furniture	5.4	6.1	0.7
Tobacco	26.0	37.1	11.1
Electric machines	9.3	10.0	0.7
Electronics and telecommunications	14.6	16.9	2.3
Cultural and sporting goods	8.8	11.7	2.9
Clothing	5.0	4.5	-0.5
Leather	4.2	4.1	-0.1
Average	11.7	12.2	0.6

Source: *Zhongguo gongye fazhan baogao, 1997* (Report on industrial development in China).

Tobakksindustrien er det unike eksempelet på en vellykket restrukturering både i form av *exit* og konsolidering. Industrien er konsentrert i provinsen Yunnan. I 1995 fantes nesten 170 statlige selskaper som opererte i tobakksindustrien i Kina. Samme år bestemte det statlige tobakksmonopolet som overvåket industriaktiviteten å gjennomføre en drastisk restrukturering av bransjen ved å slå sammen eller legge ned nesten 50 selskaper over en femårsperiode. Mellom 1995 og 97 ble ti selskaper lagt ned. Selv om sektoren som helhet fremdeles går i underskudd – mellom 40 og 50 prosent av selskapene taper penger – har den geografiske konsentrasjonen av industrien muliggjort effektiv koordinering mellom sentrale og provinsielle myndigheter (Huchet, 2002).

7.3 Eksport og utenlandske direkte investeringer⁵⁴

Den sterke BNP-veksten i Kina har vi sett er ujevnt fordelt over landets regioner. Inntektsfordelingen viser samme mønster, og tilsvarende for industrialiseringen. Empirien viser at det er et utall faktorer som påvirker økonomisk vekst. Blant disse finner vi eksportandelen og investeringsandelen av BNP, som ser ut til å noe sterkere støtte enn andre variable (Aanes, 1999). Videre undersøker vi derfor mer i detalj eksport og utenlandske direkte investeringer i Kina.

Hva som karakteriserer eksporten i Kina: Kan denne bidra til å forklare de regionale vekstforskjellene i landet? Først skal vi se på begrepet eksportledet vekst, deretter beskriver vi oversiktspreget Kinas eksport og eksportindustri før vi ser på FDI-innstrømmingen til landet og fordelingen av eksport og FDI til den enkelte region. Vi skal så referere en undersøkelse Verdenbanken har utført om investeringsklimaet i Kina. Studien gir en pekepinn på hvilke faktorer som har vært viktige for å tiltrekke utenlandske investorer til enkelte av de kinesiske byene. Til slutt tar vi opp noen problemer innlandsregionene erfarer med hensyn til eksport og FDI.

7.3.1 Eksportledet vekst

Veksten i Øst-Asia – ”det øst-asiatiske mirakelet” – beskrives gjerne som eksportledet vekst. Dette er ikke et udiskutabelt faktum, men det hersker betydelig enighet og Verdensbanken er blant de som støtter denne fremstillingen av landenes ekstraordinære vekst. Også Kinas vekst siden reformtidens begynnelse sies å være eksportledet. Dette er ikke overraskende siden Kina jo bevisst tok etter den politikken landene i Øst-Asia førte i vekstperioden da Kina innførte sine reformer.

Forholdet mellom eksport og økonomisk vekst har siden 1970-tallet vært et tema i utviklingsdebatten. Hypotesen om eksportledet vekst er akseptert i akademiske kretser, og har formet utviklingspolitikken i et antall land – der iblant Kina – og i Verdenbanken.

Begrepet eksportledet vekst kommer blant annet ifra det faktum at vekstempirien finner at åpenhet virker positivt inn på vekst. Eksportvekst virker positivt på økonomisk vekst fordi det øker effektiviteten i ressursallokering, bedrer kapasitetsutnyttelsen, tillater et land å dra fordel av skalaøkonomi og fremmer teknologisk endring og produktivitet (Sun og Parikh, 2001).

Eksport forventes altså å øke effektiviteten i eksportsektoren, men samtidig bedre

⁵⁴ Eksport og utenlandske direkte investeringer er – som vi skal se under – knyttet tett sammen i Kina og det er ikke hensiktsmessig å skille disse fra hverandre. Vi behandler derfor både eksportindustrien og FDI i resten av kapittelet.

produktiviteten i ikke-eksportsektor gjennom positive eksternaliteter. I utviklingsland er eksportsektoren en av de mest avanserte sektorene med tilførsel av ny teknologi som ikke-eksportsektor kan dra nytte av. Dette er positive eksternaliteter fordi eksportsektoren ikke er i stand til å inndra hele overskuddet av sine aktiviteter.

Empirien med hensyn til eksportledet vekst er blandet. Asias NIC-land Taiwan, Hong Kong, Sør-Korea og Singapore siteres ofte som vellykkede eksempler på den eksportledede utviklingsmodellen. Det er mindre konsensus om virkningen av eksportvekst på økonomisk utvikling i andre land. Årsaken til denne uenigheten er at forholdet mellom eksport og utvikling avhenger både av nivået på utvikling og økonomisk struktur. På et lavt utviklingsnivå er eksportvekst kanskje ikke i stand til å påvirke den økonomiske veksten. For at eksport skal virke effektivt på økonomisk vekst bør landet ha nådd et minimumsnivå i utviklingen, og bør ha en utadrettet utviklingspolitikk. Dette kalles hypotesen om et minimumsutviklingsnivå (*minimum development level hypothesis*). På den andre siden, når den økonomiske utviklingen når et høyt nivå er bidraget ifra eksport til den økonomiske veksten sannsynligvis mindre betydningsfull.

7.3.2 En internasjonal produksjonskjede

Kinas eksport har vokst raskt de to siste decennium og har gjort Kina til verdens niende største handelsnasjon. Før reformen var Kina tilbakeholdende overfor å delta i det internasjonale varebytte og utenrikshandelen var monopolisert av rundt ti store korporasjoner eid av ulike departementer. På begynnelsen av reformperioden var handelspolitikken fremdeles influert av autarkitilnærmingen og utstrakt importsubstitusjon. Men så på 1980-tallet ble den eksportledede vekstmodellen – slik de østasiatiske økonomiene hadde erfart den – adoptert. Siden 1993 har Kina hatt eksportoverskudd: Eksportveksten i år 2000 var 28 prosent, sammenlignet med 0,5 prosent i 1998 og 6 prosent i 1999 (The Far East and Australasia, 2002).

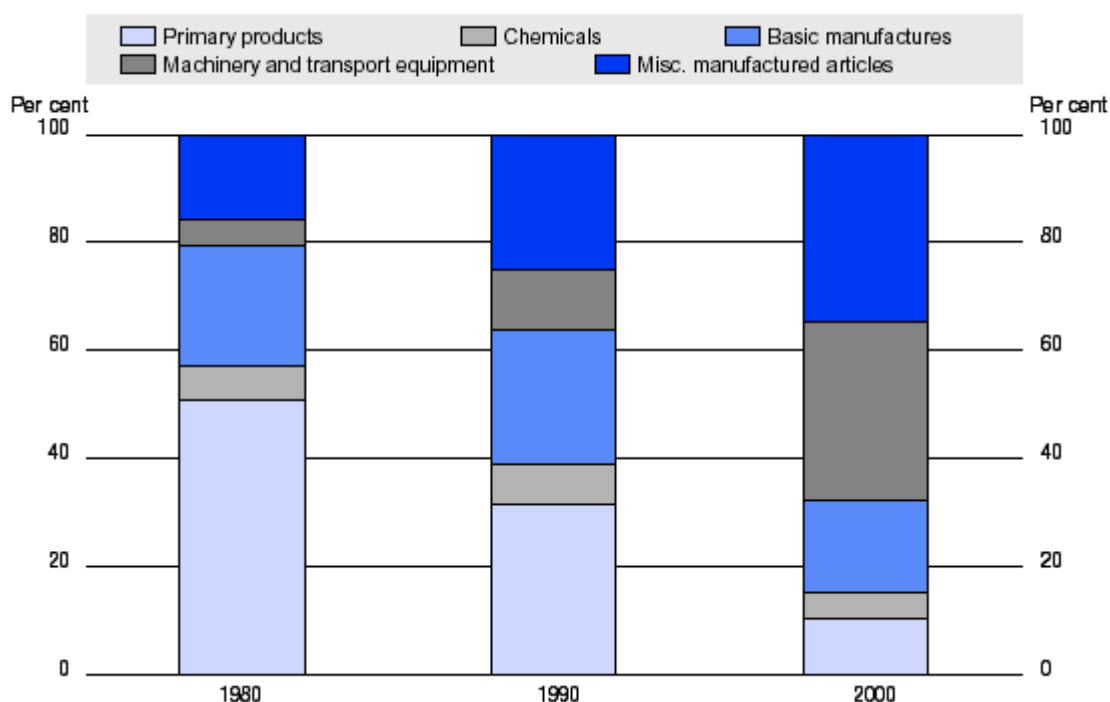
I perioden etter reformene er sammenhengen mellom eksport og FDI tydelig: I 1999 kom 45 prosent av Kinas totale eksport ifra utenlandsinvesterte foretak. Videre er andelen foredlingsindustri i eksporten stor. Siden 1996 har eksport fra foredlingshandelen stått for mer enn 50 prosent av Kinas totale eksport (Fu, 2004).

Eksportveksten har blitt fremmet av integrasjon av enkeltindustrier inn i globale produksjonskjeder. Integrasjonen har bevisst blitt oppmuntret av kinesiske myndigheter gjennom gunstige vilkår til samlebands- og foredlingsindustri, først og fremst som nevnt over ved hjelp av tariffunntak på halvfabrikata. Utenlandske partnere, særlig ifra Asia, har benyttet

seg av de gunstige vilkårene i kystens politikk og bruker kystprovinsene som produksjonsbase. Asias utviklede økonomier har hatt en tendens til å flytte den delen av sine produksjonskjeder som omfatter nedstrøms, arbeidsintensiv aktivitet til Kina. I 2000 var 70 prosent av Kinas foredledede eksport ifra FIEer. Denne vertikale produksjonsdelingen har tillatt Kina å diversifisere sin eksport av konsumvarer og utnytte sin styrke i eksport av noen spesielle kapitalgoder, særlig elektronisk maskineri.

Figur 9 viser at det i løpet av de siste to årtiene har det vært et skift i Kinas eksportsammensetning ifra primærprodukter til foredlingsprodukter (*manufactured*). På 1980-tallet fant det sted en sterk økning i andelen tradisjonelle arbeidsintensive produkter, for eksempel klær og fottøy. På 1990-tallet steg imidlertid andelen av relativt kapital- og teknologiintensive produkter, som maskiner og transportutstyr. Innen denne kategorien var Kinas eksport dominert av den arbeidsintensive delen av produktene som kontormaskiner og automatiske dataprosesseringsmaskiner, og elektroniske maskiner, apparatur og artikler⁵⁵.

Figur 9: Sammensetningen av Kinas eksport (Nam, 2002)

Skiftet kan også observeres ved å se på markedsandelen til ulike kinesiske produkter på verdensmarkedet. I G7-markedet doblet Kina sin andel i klær fra ca 10 prosent i 1989 til rundt 20 prosent i 1999, og i fottøy økte andelen mer enn fem ganger, fra 7 prosent til 38

⁵⁵ SITC-kodene for produktene er henholdsvis 8, 7, 75 og 77. Betegnelsen SITC er en forkortelse for *Standard International Trade Classification*, og er et system for å klassifisere varer som handles. Formålet er å lette økonomisk analyse og internasjonal sammenligning.

prosent. I disse eksportkategoriene avtok andelen ifra Asias NIEer raskt. Ved å benytte seg av kostnadsfordelene i arbeidsintensiv produksjon klarte Kina å underminere disse landenes markedsandeler, slik at NIEenes eksport skiftet mot mer kapital- og teknologiintensive produkter (Nam, 2002).

Eksport generert av FIEer har blitt viktigere: Andelen har økt dramatisk ifra 0,05 prosent i 1980 til 13 prosent i 1990 og 45 prosent i 1999, se tabell 8.

Tabell 8: FDI, eksport og eksportandel ifra FIE 1980-1999 (Zhang og Song, 2000)

FDI flows, total exports, and exports by FIEs 1980–1999

Year	FDI flows (millions of US\$)	Total exports (millions of US\$)	Exports by FIEs (millions of US\$)	Share of exports by FIEs in total exports (%)
1980		18,119	8,2	0,05
1981		22,007	32,4	0,15
1982		22,321	52,9	0,24
1983	1802	22,226	330,4	1,49
1984	1258	26,139	68,9	0,26
1985	1661	27,350	296,7	1,08
1986	1874	30,942	582,0	1,88
1987	2314	39,437	1208,1	3,06
1988	3194	47,516	2456,4	5,17
1989	3392	52,538	4913,2	9,35
1990	3487	62,091	7813,7	12,58
1991	4366	71,910	12,047,3	16,77
1992	11,007	84,940	17,356,2	20,43
1993	27,515	90,970	25,237,2	27,51
1994	33,767	121,047	34,712,9	28,69
1995	37,521	148,797	46,875,9	31,51
1996	41,725	151,050	61,506,4	40,72
1997	45,257	182,790	74,899,9	40,98
1998	45,463	183,760	80,961,9	44,06
1999	40,390	194,791	88,630,0	45,50

The figure of FDI flows in 1983 is sum over 1979–1983. Sources: China Statistical Yearbook 1999 (SSB, 1999) and China Foreign Economic Statistical Yearbook 1998 (SSB, 1998). The data for 1999 are taken from the Chinese official newspaper, People's Daily (January 2 and 8, 2000).

Den åpenbare grunnen til økt eksport ifra FIEer har sammenheng med Kinas eksportregime: FIEer opererer under et helt annet sett av institusjoner og reguleringer enn de som gjelder innenlandske foretak. De viktigste her er den tollfrie foredlingen av importert materiale og komponenter til eksport. Det fins to typer av denne handelen: Materialer til foredling (*processing material*) kan forekomme i en kontrakt der en utenlandsk bedrift skiper materialer til kinesiske bedrifter for foredling eller montering for deretter å eksportere ferdigvarene. TVEer utgjør mesteparten av eksportverdien for denne typen organisering med 86 prosent i 1995. Foredlingsimport (*processing imports*) er når fabrikker i Kina importerer

materialer og organiserer produksjon og så eksporterer. FIEer – hovedsakelig *joint ventures*⁵⁶ – utgjør den største andelen her med 74 prosent i 1995 (Zhang og Song, 2000).

7.3.3 Utenlandske direkte investeringer

I et forsøk på å lukke det økonomiske gapet mellom Øst-Kina og resten av Kinas regioner lanserte kinesiske myndigheter *the Western Development Strategy* i januar 2000. Det er en ambisiøs *top-down* strategi⁵⁷ for å styre statlige investeringer, ekspertise utenfra, utenlandske lån og privat kapital inn til de deler av Kina som har størst behov for utvikling⁵⁸. Programmet har så langt ført \$9 milliarder inn til vestre region i form av statlige investeringer i 2000. I år 2000 lovet myndighetene at staten skulle investere 70 prosent av totale offentlige investeringer – RMB 4,78 trillioner – i realkapital og utenlandske lån i vest. Dette er 10 prosent økning ifra 1999 (Taube og Ögütçü, 2002). Tiltrekning av utenlandsk kapital også til disse regionene er imidlertid viktig i planen.

Eksporfremme ved hjelp av FDI har vært en av hovedårsakene til myndighetenes ønske om å tiltrekke FDI til Kina. FDI kan hjelpe til å kanalisere kapital inn i industrier som har potensial for å konkurrere internasjonalt, og det globale nettverket til multinasjonale bedrifter⁵⁹ kan lette tilgangen til utenlandske markeder. FDI kan også fremme eksport gjennom å lære bort markedsstrategier, metoder, prosedyrer og distribusjonskanaler.

FDI-strømmene til Kina økte bare i liten grad i løpet av 1980-årene. Det var først da Kinas bindinger til markedsøkonomi ble styrket på tidlig 1990-tall at landet begynte å tiltrekke seg substansielle mengder FDI. Siden den gang har utviklingen vært dramatisk, illustrert i figur 10.

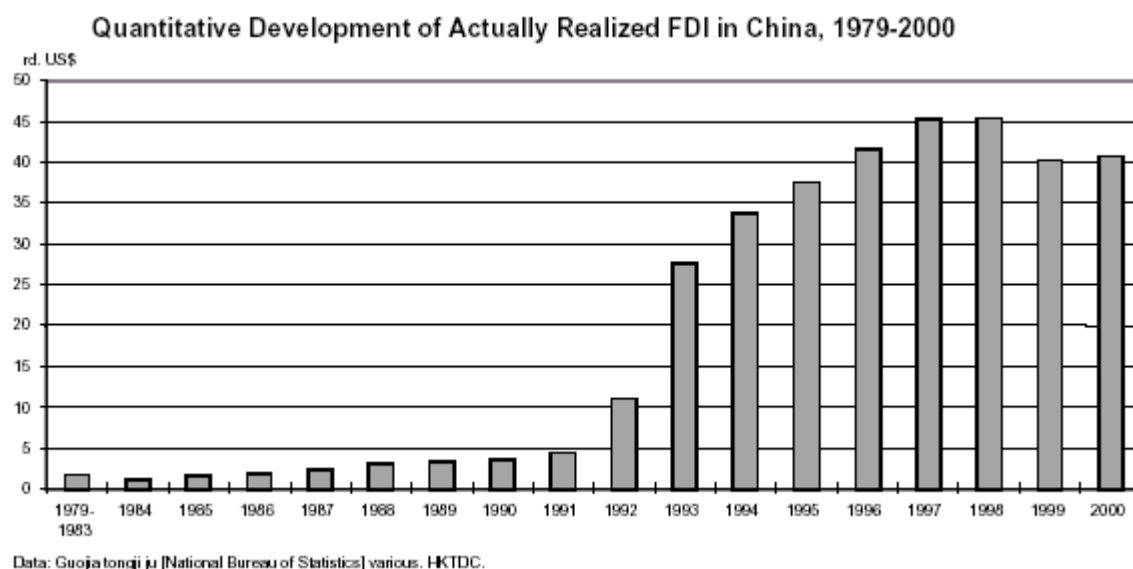
⁵⁶ *Joint ventures* er samarbeid mellom eiere ifra flere land eller ulike bedrifter om prosjekter eller aktiviteter.

⁵⁷ *Top-down* vil her si at det er bestemmelser som er pålagt aktørene av de sentrale myndighetene for å oppnå et spesifikt mål.

⁵⁸ Områdene omfatter provinsene Gansu, Guizhou, Qinghai, Shaanxi, Sichuan og Yunnan, de autonome regionene Guangxi, Indre Mongolia, Ningxia, Tibet og Xianjiang og én byprovins (*municipality*) Chongqing.

⁵⁹ Multinasjonale bedrifter er foretak som driver virksomhet i flere land.

Figur 10: Verdens FDI-innstrømning til Kina, 1979-2000 (Taube og Ögütçü, 2002)

Mellom 1995 og 1999 absorberte Kina 7,5 prosent av global FDI og ca en fjerdedel av all FDI rettet mot utviklingsland. I årene 1993-96 var Kina vert for en tiendedel av global FDI. Den akkumulerte FDI-beholdningen utgjorde mer enn 6 prosent av totalen globalt i 1999. Størsteparten av disse massive FDI-strømmene kom ikke fra verdensøkonomiens industrisentre – EU, Japan og USA bidro hver for seg med mindre enn 10 prosent av all FDI til Kina – men ifra Hong Kong, Taipei og Singapore som utgjorde i overkant av halvparten av FDI-strømmene.

7.3.4 Geografisk mønster

Den regionale distribusjonen av FDI-strømmene har vært sterkt konsentrert i Kinas kystprovinser, mens de sentrale og vestre regionene kun har tiltrukket seg en marginal andel av nasjonal innstrømning, som illustrert i tabell 9 under.

Tabell 9: Geografisk distribusjon av FDI i Kina (Taube og Ögütçü, 2002)

	1983-1998	1980s	1990s
Eastern Region	87.8	90.0	87.6
Central Region	8.9	5.3	9.2
Western Region	3.3	4.7	3.2

See table 1 for the provinces constituting the three regions.
Source: OECD 2000, 8f.

Mens de østre kystregionene står for 88 prosent av landets totale FDI fra 1978 til 1999, tiltrakk sentrale regioner seg 9 prosent og vesten kun en mindre andel av de totalt \$308

milliardene. Dette høyst ubalanserte bildet reproduseres på provinsnivå. FDI-strømmene inn i Kina på 1980-tallet var overveldende konsentrert i de fire SEZene og to bykommunene Beijing og Shanghai. Kombinert hadde Guangdong, Fujian, Beijing og Shanghai en andel av årlig FDI på mer enn 66 prosent av total nasjonal FDI fra 1983 til 1990 (Chen, 2002).

Tabell 10 under, der hver provins sin andel av total industriell produksjon ifra FIE, og endringen ifra 1991 er angitt. Vi ser at den østre regionen har mistet noe av sin betydning som produksjonslokalitet for FIE, men har fremdeles nesten 90 prosent. Nesten alle tapene i den østre regionen har blitt absorbert av den sentrale regionen, mens vesten fremdeles kun har en neglisjerbar andel.

Tabell 10: Utenlandsinvesterte foretak i Kina i 1999 (Taube og Ögütçü, 2002)

Table 4: Contribution of FIE located in various provinces to national total industrial output value by FIE				
	1999			Change to 1991 in %points FIE
	FIE	# FFE	# HMT	
Eastern Region	88,40	86,94	90,06	-4,65
Beijing	4,12	5,82	2,25	-1,05
Tianjin	5,16	7,94	2,09	1,82
Shanghai	14,91	19,96	9,33	-2,65
Liaoning	3,21	4,70	1,56	-1,99
Shandong	5,20	7,29	2,89	3,68
Jiangsu	11,72	14,37	8,79	1,69
Zhejiang	4,81	4,01	5,70	1,62
Fujian	7,14	3,77	10,86	1,71
Guangdong	31,92	18,88	46,37	-5,77
Hainan	0,21	0,20	0,22	0,35
Central Region	8,98	10,08	7,77	4,08
Hebei	1,73	1,53	1,95	0,32
Inner Mongolia	0,23	0,19	0,29	0,06
Shanxi	0,24	0,17	0,32	0,15
Jilin	1,19	1,88	0,43	1,03
Heilongjiang	0,59	0,65	0,52	0,26
Anhui	0,79	1,05	0,51	0,47
Jiangxi	0,43	0,57	0,28	0,17
Henan	1,22	0,97	1,49	0,65
Hubei	1,56	1,82	1,26	0,79
Hunan	0,48	0,49	0,46	0,19
Guangxi	0,52	0,76	0,26	-0,01
Western Region	2,61	2,97	2,17	0,57
Sichuan, incl. Chongqing	1,26	1,72	0,74	0,47
Guizhou	0,08	0,09	0,06	-0,24
Yunnan	0,29	0,30	0,27	0,16
Tibet	0,00	0,00	0,00	0,00
Shaanxi	0,67	0,64	0,70	0,16
Gansu	0,12	0,04	0,22	0,09
Qinghai	0,02	0,00	0,04	0,02
Ningxia	0,08	0,12	0,03	0,03
Xinjiang	0,09	0,06	0,11	-0,12

FIE: foreign invested enterprises (comprising FFE and HMT)
FFE: foreign funded enterprises excluding those with capital from Hong Kong, Macao and Chinese Taipei
HMT: enterprises with capital from Hong Kong, Macao, Chinese Taipei
Source: National Bureau of Statistics, China and own calculations.

På 1980-tallet absorberte Guangdong nesten halvparten av all FDI til Kina. I 1990-årene, da volumet på Kinas FDI økte eksponentielt, var provinsen fremdeles vert for mer enn en fjerdedel av nasjonal FDI-beholdning. I reformperioden som helhet har Guangdong absorbert nesten en tredjedel av FDI-innstrømmingen.

De nest viktigste provinsene for FDI er Fujian og Jiangsu med en andel på ca 10 prosent hver av nasjonal FDI (Taube og Ögütçü, 2002). FDI-strømmene inn i Kina spredte seg gradvis ifra de initielt konsentrerte områdene til andre provinser. Viktige vertsområder for FDI er Yangzi-deltaet, inkludert Jiangsu, Shanghai og Zhejiang, og Bohai-gulven som inkluderer Shandong, Hebei, Tianjin og Liaoning. Provinser som Jilin, Jeilongjiang, Anhui, Jianxi, Henan, Hubei og Hunan i den sentrale regionen, og Sichuan og Shaanxi i den vestre regionen har mottatt store FDI-strømmer fra 1991 til 1999. Det har altså vært diffusjon av FDI mot sentrale og vestre strøk. Regionene har imidlertid opplevd svært ulike mønster i FDI-innstrømning. FDI til den østre provinsen hva økt jevnt med en bemerkelsesverdig høy vekstrate, særlig ifra 1992 til 1998. For de andre to regionene har innstrømningen vært mye lavere. Som en konsekvens har gapet mellom øst og den sentrale og vestre regionen faktisk økt siden 1992 (Chen, 2002).

Eksportaktiviteten er i stor grad konsentrert i kystregionene og raten for eksport over BNP er relativt høy langs hele kysten. Eksport ifra kystregionene er ansvarlig for 91 prosent av Kinas totale eksport i 1999. Den gjennomsnittlige eksport over BNP i kystregionene er 25 prosent, sammenlignet med 5 prosent for innlandsregionene samme år.

Eksportsammensetningen i kystregionene er dessuten relativt sofistikert: De store eksportvarene i kystregionen inkluderer ikke bare tradisjonelle arbeidsintensive produkter som klær og fottøy, men også elektrisk utstyr, maskiner og elektroniske produkter (Fu, 2004)⁶⁰. Tabell 11 under viser at også eksport i Kina er konsentrert langs østkysten.

Provinsene med størst eksport er Guangdong, Shanghai, Laoning og Shandong, mens de som mottar mest FDI er Guangdong, Jiangsu, Fujian og Shanghai. Guangdong er alene ansvarlig for 35 prosent av total eksport.

⁶⁰ Vi kommenterer industrisammensetningen mer i kapittel 7.3.2 En internasjonal produksjonkjede.

Tabell 11: FDI og eksport per provins 1986-1998 (Zhang og Song, 2000)

FDI and exports by provinces, 1986 – 1998

Provinces	FDI		Exports	
	Flows (US\$10,000)	Share (%)	Volume (US\$10,000)	Share (%)
<i>Coastal areas</i>	22,833,729	87.70	99,748,958	85.45
Beijing	1,076,605	4.14	4,267,169	3.66
Tianjin	1,046,600	4.02	3,402,226	2.91
Shanghai	2,330,352	8.95	10,708,556	9.17
Hebei	537,622	2.06	2,796,273	2.40
Liaoning	1,164,769	4.47	7,992,510	6.85
Shandong	1,611,518	6.19	7,681,067	6.58
Jiangsu	3,127,880	12.01	6,957,052	5.96
Zhejiang	833,485	3.20	6,321,748	5.42
Fujian	2,603,471	10.00	6,590,978	5.65
Guangdong	7,363,195	28.28	40,724,345	34.89
Hainan	617,818	2.37	777,270	0.67
Guangxi	520,414	2.00	1,529,764	1.31
<i>Inland areas</i>	3,201,420	12.30	16,989,696	14.55
Jilin	232,966	0.89	1,300,608	1.11
Heilongjiang	308,375	1.18	1,680,305	1.44
Inner Mongolia	37,442	0.14	591,463	0.51
Shanxi	89,452	0.34	849,404	0.73
Anhui	241,892	0.93	1,236,466	1.06
Jiangxi	214,753	0.82	1,002,205	0.86
Henan	335,185	1.29	1,439,763	1.23
Hubei	459,742	1.77	1,865,469	1.60
Hunan	391,471	1.50	1,539,926	1.32
Sichuan	425,511	1.63	1,908,883	1.64
Guizhou	33,552	0.13	320,665	0.27
Yunnan	94,926	0.36	973,368	0.83
Tibet	0	0.00	10,573	0.01
Shaanxi	248,903	0.96	999,340	0.86
Gansu	38,043	0.15	334,682	0.28
Qinghai	2621	0.01	110,207	0.09
Ningxia	13,073	0.05	161,852	0.14
Xinjiang	33,513	0.13	664,517	0.57
<i>Total</i>	26,035,149	100.00	116,738,654	100.00

Two regions are used. Source: authors' calculation.

Zhang og Song (2000) finner ved regresjon at eksport- og FDI-andeler har en korrelasjon på ,954. Dette tyder på at eksport er sterkt assosiert med FDI-innstrømning. Det er ingen tvil om at FDI spiller en viktig rolle i å fremme Kinas eksport. Over 85 prosent av eksporten kommer ifra kystprovinsene og mer enn 85 prosent av FDI går til disse. Forfatterne finner at en én prosents økning i FDI-nivå i ett år er assosiert med 0,29 prosent økning i eksport året etter. Funnet støtter at økt FDI virker positivt på provinsiell industrieksport.

7.3.5 Investeringsklima ⁶¹

Det er altså en sterk forfordeling av investeringer til kystbyene: Hvorfor har akkurat disse byene opplevde vekst i investeringer? Over har vi sett at det er dramatiske forskjeller i FDI-innstrømning til Kinas regioner, og at disse forskjelle virker inn på vekst i eksportindustri. Vi trenger å forstå hvilke faktorer som spiller inn i bedrifters investeringsbeslutninger for å vurdere årsaken til disse forskjellene. Dollar, Shi, Wang og Wu (2003) har utført en undersøkelse av investeringsklimaet i Kina hvor de undersøker hva som har bidratt til Kinas suksess på 1990-tallet. Undersøkelsen vurderer en rekke elementer –til sammen definert som investeringsklima – som antas å ha innvirkning på en bedrifts investeringsbeslutning. Det er altså det helhetlige institusjonelle og politiske miljøet de vurderer:

” We argue that openness to foreign trade and investment is an important, but not sufficient, condition for sustained GDP growth. For China and other developing countries to do well, good macro and trade policies need to be complemented with a host of other institutional factors and policies that can be classified under the broad heading ‘investment climate’” (Dollar, Hallward-Driemeier, Shi, Wallsten, Wang og Xu, 2003:7).

Forfatterne definerer investeringsklima som infrastruktur, innenlandske etablerings- og *exit*barrierer, kunnskaper og teknologi, fleksibiliteten i arbeidsmarkedet, internasjonal integrasjon, deltakelse fra privat sektor, uformelle betalinger⁶², skattebyrde, effektivitet i rettssystemet og utviklingen av finansiell sektor. Deretter benytter de bedriftsundersøkelser⁶³ til å sammenligne hver by langs disse dimensjonene, og gir en rangering for hvert element. Etter en vurdering av den gevinsten en

⁶¹ Hele dette kapittelet er basert på Dollar, Hallward-Driemeier, Shi, Wallsten, Wang og Xu (2003); og Dollar, Shi, Wang og Wu (2003).

⁶² *Informal payments*, som er et mål på andelen av salg brukt til gaver eller bestiktelser til myndigheter og reguleringsinstanser.

⁶³ Den første fasen i undersøkelsen ble gjennomført i 2001 i fem kinesiske byer: Beijing, Tianjin, Shanghai, Guangzhou og Changdu. Denne undersøkelsen omfatter 300 bedrifter i hver by og totalt 1500 bedrifter. Undersøkelsen innhenter detaljert informasjon om financial *statements*, og ulike aspekter ved *corporate governance*, finansiering, forholdet mellom bedriften og myndigheter, innovasjon, teknologi, arbeidskraft med mer. Både bedrifter innen industriproduksjon og servicenæringen ble dekket, og med ulik størrelse og eierskap.

Andre fase i undersøkelsen ble gjennomført i 2003. 18 middelsstore og store byer ble undersøkt. Ifra den nordøstre regionen valgte de Benxi, Dalian, Changchun og Harbin. Ifra kystregionen Hangzhou, Wenzhou, Shenzhen og Jiangmen. Fra den sentrale regionen Nanchang, Zhenzhou, Wuhan og Changsha. Fra sørvest Nanning, Guiyang, Chongqing og Kunming. Fra nordvest Xi'an og Langzhou. Totalt dekket undersøkelsen 2400 bedrifter, med 100 til 150 i hver by.

by kan forvente ved å bedre sitt investeringsklima gir de så byene en helhetlig rangering i investeringsklima. Resultatet er fremstilt i tabell 12.

Tabell 12: Investeringsklima for 23 kinesiske byer (Dollar, Shi, Wang og Wu, 2003)

City	Overall rank	Overall score	IC Rank in static productivity	IC Rank in dynamic potential
Hangzhou	1	A+	1	1
Shanghai	3	A+	2	5
Guangzhou	2	A+	5	2
Shenzhen	4	A+	4	4
Chongqing	5	A	6	3
Jiangmen	6	A	3	8
Changchun	7	A	9	7
Wenzhou	8	A	10	10
Tianjin	9	A-	11	9
Dalian	10	A-	8	13
Beijing	11	A-	7	15
Zhengzhou	12	A-	17	6
Wuhan	13	B+	12	11
Nanchang	14	B+	13	12
Xian	15	B+	14	14
Changsha	16	B+	15	17
Chengdu	17	B	16	16
Guiyang	18	B	19	19
Kunming	19	B	18	21
Nanning	20	B	21	18
Haerbin	21	B-	20	20
Lanzhou	22	B-	22	22
Benxi	23	B-	23	23

Note.

1. Rank in static productivity is based on the potential gains from improving local investment climate to be in par with Nice.
2. Rank in dynamic potential is based on 3 ranks (sales growth, labor growth, and investment rate) on potential gains from improving the local investment climate to be in par with Nice. Specifically, it is computed as $\sum_{j=1}^3 R_j$, where R_j is one of the 3 ranks. The sum is then renormalized to be from 1 to 23.

Ifra tabellen kan vi lese følgende: Byene med best investeringsklima er Hangzhou, Guangzhou, Shanghai og Shenzhen, som alle ligger i kystregionen. I mellom disse avviker den statiske⁶⁴ og den dynamiske⁶⁵ rangeringen noe. Hangzhou er klart best i begge tilfeller og Shenzhen er nummer fire i begge.

⁶⁴ Den statiske produktivitetseffektiviteten er den potensielle gevinsten ved å bedre investeringsklimaet opp til nivået til en idealby. Jo mindre gevinst, dess bedre rangering.

⁶⁵ Det dynamiske potensial er et resultat av rangering langs tre dimensjoner: raten for salgsvekst, raten for arbeidskraftsvekst og investeringsrate.

Guangzhou og Shanghai er på delt andre plass idet de er rangert motsatt langs disse to dimensjonene. Nest beste gruppe inkluderer Jiangmen og Wenzhou ifra kystregionen, Chongqing ifra sørvest og Changchun ifra nordøst. Det er interessant at Jiangmen og Wenzhou som bare er middels store byer likevel gjør det bedre enn mange andre byer. I neste gruppe er Dalian, Beijing, Tianjin og Zhengzhou. Disse er alle byer i nord. De to første skårer best på statisk effektivitet, mens de to siste skårer godt på dynamisk potensial.

Den dårligere halvparten inkluderer Wuhan, Nanchang og Changsha i sentrale regioner og Xi'an i den nordvestre regionen. Neste gruppe består av Changdu, Guiyang, Kunming og Nanning som alle ligger i sørvest. Chengdu fremstår her som klart bedre enn de andre. B minus-gruppen inkluderer to byer i nordøst - Harbin og Benxi - og én by i nordvest, nemlig Lanchou.

Det viser seg altså at investeringsklima har en sterk regional distribusjon med Yangtze- og Pearl-Riverdeltaene på topp, mens vestre og noen nordøstre byer ligger etter. Midt imellom disse ligger byene i den sentrale regionen.

Figur 11: Byene i undersøkelse av investeringsklima i kinesiske byer (Dollar, Shi, Wang og Wu, 2003)

Vi går så mer i detalj og ser på fem byer og deres skår på investeringsklimaets elementer, fremstilt i tabell 13. Byene ligger i hver sin region.

Tabell 13: En sammenligning av fem byer (Dollar, Hallward-Driemeier, Shi, Wallsten, Wang og Xu, 2003)

	Beijing	Chengdu	Guangzhou	Shanghai	Tianjin
International integration	Third	Worst	Second		Fourth
Domestic entry and exit barrier	Fourth	Worst	Best 	Second	Third
Labor flexibility	Tied at third	Worst	Best 	Second	Tied at third
Financial services	Third	Fourth	Second	Best 	Worst
Skills and technology	Tied at the middle: good staff quality, but little training of staff	Tied at the middle	Tied at the middle, but with worst staff quality	Best 	Worst: worst in both training and R&D intensity
Private sector participation	Third	Tied at second: a high share of outside private ownerships	Best 	Worst	Tied at second: a high share of foreign ownership
Government efficiency	middle in informal payment, but bureaucratic, with significant shipment losses	High informal payment; middle in shipment losses, low regulatory burden	Low in informal payment & regulatory burden, high in shipment loss.	Low shipment loss & informal payment, middle in regulatory burden 	Relatively high informal payment; middle in regulatory burden and shipment loss

Det er tydelig at byene har sine distinkte fortrinn og ulemper. Shanghai er den klart mest produktive byen og er sentrum for aktiviteter med høy merverdi. Byen karakteriseres av sterk grad av internasjonal integrasjon som viser seg ved en høy andelen bedrifter med utenlandske partnere. Den har også de sterkeste finansielle tjenestene, og gode etablerings- og *exit*forhold og arbeidsmarkedsfleksibilitet.

Guangzhou produserer mindre sofistikerte produkter enn Shanghai, men benytter seg likevel av sine fortrinn: Byen høye vekstrater for salg og investeringer. Den har den mest fleksible arbeidsmarkedet, god flyt i etablering og *exit*, myndighetene er effektive og det er høy deltakelse fra privat sektor. Den internasjonale integrasjonen er også rimelig sterk.

Beijing er stort sett midt i haugen uten sterke fortrinn eller ulemper. Den kunne ha nytte av et større fokus på arbeidsmarkedsfleksibilitet, etablering og *exit* og internasjonal integrasjon.

Tianjin viser god deltakelse ifra privat sektor og skårer middels på etablerings- og *exit*barrierer og arbeidsmarkedsfleksibilitet.

Chengdu er eneste innlandsby i undersøkelsen og ligger langt etter resten på de fleste resultatmålene. Byen har imidlertid et godt nivå på deltakelse av privat sektor med rimelig kunnskap og teknologi. Denne detaljerte gjennomgangen bekrefter altså inntrykket ifra

oversikten over FDI-strømmer over: Nemlig at kystregionen tiltrekker seg store FDI-strømmer på grunn av et helhetlig gunstig investeringsklima.

Undersøkelsen gir også en beregning på hvor viktig hvert av elementene i investeringsklimaet er i snitt: Det viktigste elementet er etablerings- og *exit*barrierer som står for 19,5 prosent av forbedringen dersom alle byer skal opp på nivå med idealbyen. Kunnskaper og teknologi teller 17,2 prosent, utenlandsk deltakelse bidrar med 15,7 prosent, arbeidsmarkedsfleksibilitet er ansvarlig for 14,5 prosent, og finanssystemet for 13,4 prosent. Videre står innenlandsk privat eierskap for 9,4 prosent, skattebyrden for 8,8 prosent, ventetid i rettssystemet er kun ansvarlig for 1,2 prosent av gevinsten, mens infrastruktur og uformelle betalinger ikke er signifikante. Disse siste, kanskje overraskende, resultatene kan skyldes enten at de utvalgte byene i Kina har spesielt gode resultater langs disse dimensjonene – som er tilfellet for infrastruktur – eller fordi det fremdeles er for tidlig i utviklingen til at de slår ut i målingen – som er sannsynlig for rettseffektiviteten eller de uformelle betalingene⁶⁶.

7.3.6 Innlandets problemer

For Kina har veksten i eksport og FDI-innstrømning vært viktige elementer i den industrielle utviklingen. En studie av Gao (2002) finner at FDI bidro positivt til industriveksten i Kina, mens eksport på den andre siden ikke viser statistisk betydning etter at FDI er kontrollert for. Men fordi FIEer i så stor grad bidrar til Kinas eksportvekst, tolker forfatteren resultatet som at både utenlandshandel og investering har hatt innvirkning på veksten.

Denne sammenhengen mellom eksport, investeringer ifra utlandet og vekst er tydeligst på Kinas sørøstkyst, se fremstilling i tabell 14. Kysten steg i perioden etter reformen til å bli landets eksportsenter med *open doors*-politikken. Den raske eksportveksten og en voksende

⁶⁶ Noen av dimensjonene i investeringsklimaet får ikke mye oppmerksomhet i analysen. Dette kan være fordi alle byene har relativt sterke resultater langs denne dimensjonen eller fordi det er liten ulikhet mellom byene. Et eksempel er fysisk infrastruktur som ikke viser seg å være av stor betydning: Alle fem byene har gode indikatorer – dette vet vi er i motsetning til resten av landet. På samme måte varierer myndighetenes effektivitet likt mellom byene og undersøkelsen gjør derfor ikke noe hovedpoeng ut av denne dimensjonen. Mangelen på oppmerksomhet rundt disse spørsmålene impliserer ikke at de ikke utgjør potensielle begrensninger for andre områder i Kina.

andel industrivarer ble fulgt av en betydelig økning i Sørøst-Kinas produksjonsandel i nesten alle industrier.

Tabell 14: Regionale andeler av import, eksport og FDI-innstrømning, 1985-98 (Gao, 2002)

<i>Year</i>	<i>South-east</i>	<i>Rest of East</i>	<i>Central</i>	<i>West</i>
<i>Exports</i>				
1985	0.492	0.345	0.125	0.038
1987	0.534	0.254	0.155	0.025
1990	0.573	0.232	0.134	0.023
1993	0.711	0.129	0.119	0.041
1995	0.727	0.145	0.089	0.039
1998	0.773	0.129	0.067	0.031
<i>Imports</i>				
1985	0.713	0.161	0.089	0.037
1987	0.682	0.171	0.093	0.054
1990	0.727	0.126	0.098	0.049
1993	0.711	0.160	0.088	0.041
1995	0.686	0.190	0.079	0.045
1998	0.743	0.167	0.054	0.036
<i>FDI</i>				
1985	0.738	0.158	0.052	0.051
1987	0.663	0.229	0.027	0.080
1990	0.742	0.197	0.039	0.023
1993	0.733	0.140	0.089	0.038
1995	0.736	0.141	0.092	0.031
1998	0.678	0.194	0.098	0.030

Source: Author's calculations based on data from China Statistical Yearbook and The Almanac of China's Foreign Relations and Trade.

Konsentrasjonen av industriell produksjon skjedde samtidig som at betydningen til Sørøst-Kinas eksport økte og at konsentrasjonen av FDI i samme område økte (Gao, 2002). Både eksport og FDI er konsentrert i sørøst, og samtidig som sørøst ble Kinas eksportsenter og sentrum for FDI, beveget landets eksport seg bort fra primærprodukter til industrivarer. Dette skiftet i eksport mot industrivarer forklarer delvis veksten i sørøst, siden denne regionen er bedre tilpasset arbeidsintensiv produksjon på grunn av stor tilgang til arbeidskraft og en sterk industriell infrastruktur⁶⁷. Eksportindustriene ledet an i et bredt skift i industrilokalisering i området. Når sørøsts betydningen i ikke-eksportindustri også er økende styrker det oppfatningen at industriell sammenhopning fant sted⁶⁸.

⁶⁷ Mer om infrastrukturen i kapittelet Diskusjon av vekstspredning i Kina.

⁶⁸ Industriell sammenhopning diskuterer vi mer i 8.1.

Den vestre regionen i Kina mottok i perioden 1983-98 kun 3 prosent av total FDI til Kina, mens sentrale regioner i samme perioden var vert for 9 prosent⁶⁹. Démurger (2002) kommenterer disse tallene slik: "Over 85 per cent of China's foreign direct investment and foreign trade is concentrated in the coastal provinces. In contrast, more than half of the poorest 80 million Chinese live in western provinces". Dette er dramatiske tall: Hvorfor fremstår sentrale og vestre regioner så lite attraktive for investorer?

Ifra vektingen av elementene i investeringsklima (Dollar et al, 2003) vurderer vi forholdene for investeringer i innlandsregionene: Etablerings- og *exit*barrierer kan vi forvente er mindre dynamisk i disse regionene fordi andelen SOEer er høyere. SOEene holdes i mange tilfeller kunstig i live ved tilskudd og subsidiering ifra sentralt hold. Betydningen av kunnskaper og teknologi fører til en ond sirkel for innlandsregionene fordi disse gjerne er eksternaliteter og sammenhopning av industriaktivitet forsterker betydningen. Der det er lite kunnskap og teknologi er det derved små incentiver for en ny bedrift til å etablere seg. Utenlandsk deltakelse er viktig i investeringsklima. Noen selskaper har etablert seg i innlandet, som vi straks kommer tilbake til, men tilstrømningen har ikke samme dimensjoner som det vi har sett i Øst-Kina. Arbeidsmarkedet er langt ifra fleksibelt noe sted i Kina. På grunn av husregistreringssystemet⁷⁰ er de lovlige migrasjonsstrømmene svært begrenset. I den grad det er migrasjon går strømmen ifra innlandsregionene til kystprovinsene. Finanssystemet har vi ikke kommentert i oppgaven, men det nevnes stadig som et område med sterkt behov for reformer (Démurger, 2002). Innenlandsk privat eierskap er et viktig element, og veksten i TVEer på 1980- og 90-tallet har økt denne andelen. Den ikke-statlige sektoren er som nevnt over ujevnt fordelt med en større andel i kystprovinsene, hovedsakelig på grunn av den gunstige politikken i der. Til sist er skattebyrden av betydning for investeringsklima. Kystlinjen har i mange år vært privilegert med

⁶⁹ Dette i følge tabell 9.

⁷⁰ *Hukou*

lave skatter, blant annet for FIEer, og disse skattelettelsene gjelder fremdeles. Tilsvarende skattefordeler gjelder ikke foretak som ønsker å etablere seg i vestre og sentrale regioner⁷¹.

Noen selskaper har begynt å etablere seg i vest, mens mange fremdeles er bekymret for mangelen på veier og fasiliteter så langt inn i landet, korrupsjon og mangelen på forretningsmessig *know-how* blant lokale byråkrater. Drøye 80 multinasjonale selskaper har etablert kontorer i Vest-Kina, og 57 har investert direkte. Blant disse finner vi PepsiCo, Coca-Cola, McDonald's, Carrefour, United Technologies og ABB. Exxon Mobile vurderer stadig muligheten for å legge olje- og gassledninger i området. Og også Hewlett-Packard, Motorola, Microsoft og Intel undersøker potensielle partnere i området. Utenlandske investorer fastholder imidlertid at betingelsene er svært vanskelige i innlandsregionene. Provinsene som ligger innenfor Kinas østkyst dekker et område som er nesten dobbelt så stort som India⁷² og holder 23 prosent av landets befolkning. Denne befolkningens per capita BNP er kun 60 prosent av det nasjonale gjennomsnittet. Områdene er base for arbeidsintensiv produksjon, men regionene er plaget av dårlig transport og infrastruktur, og dette oppveier i stor grad deres gunstige kostnadsstruktur⁷³ (Taube og Ögütcü, 2002).

Kinesiske myndigheter er opptatt av å endre den voksende ubalansen i regional fordeling av FDI samtidig som myndighetenes politikk har bidratt til det regionale inntektsgapet. Myndighetene har i lang tid begrenset innstrømmningen av FDI til sektorer som benytter naturressurser som innsatsfaktorer. Naturressursene anses som nøkkelressurser i den kinesiske industrien som må beskyttes ifra utenlandske interessenter. Denne politikken har imidlertid skadet innlandsprovinsene som i større grad benytter nettopp naturressurser som innsatsvarer. Videre blokkeres overtakelser av utenlandske investorer effektivt når utenlandsinvesterte foretak må konkurrere med statseide – gjerne sterkt subsidierte – innenlandske bedrifter. Til slutt er det et problem at statlig priskontroll fremdeles holder prisene på råmaterialer nede, på tross av at markedets rolle har utvidet seg igjennom reformperioden. Dette er særlig et problem for innlandet som er store leverandører til produsenter i andre regioner. Denne kontrollen hindrer effektiv tilpasning for innlandets industri (Taube og Ögütcü, 2002).

⁷¹ Med unntak av SEZene Chongqing og Wuhan som ligger i den sentrale regionen.

⁷² 56 prosent av totalt landareal.

⁷³ Mer om dette i kapittel 8.2 Transportkostnader.

7.4 Case

Vi vil kommentere utviklingen i Guangdong og Shanghai som eksempler på regional utvikling der FDI og eksport har spilt en stor rolle for regionenes industriutvikling og vekst, og der implikasjonene for de omkringliggende områdene er forskjellige. Som vi skal se i caseavsnittet⁷⁴ er det tilgangen til utenlandske investeringer og fortrinn i produksjon og distribusjon som har virket til fordel for kystregionen i industriutviklingen.

7.4.1 Guangdong

Provinsen Guangdong⁷⁵, og særlig Pearl-Riverdeltaet har siden tidlig på 1980-tallet gått gjennom en fenomenal vekstprosess, og brakt provinsen til topps blant Kinas velstående provinser. Med en gjennomsnittlig BNP-vekst på 14,2 prosent per år har Guangdong ikke bare passert den nasjonale økonomiens vekstrate, men har også passert ”vekstmiraklene” Hong Kong, Korea, Singapore og Taipei selv i den perioden de vokste sterkest.

Flere faktorer har virket i samme retning for å skape denne utviklingsprosessen: Først og fremst har provinsen hatt enorm fordel av sin lange kystlinje mot Sørøst-Asias vekstsentre, og nærheten til store internasjonale shippingruter som har gitt lett tilgang til verdensmarkedet. Guangdong har også hatt historisk fordel av å ligge utenfor blikket til Beijings økonomiske politikk i det tidsrommet da ideologiske og politiske hensyn hadde forrang over økonomiske. Provinsen hadde på 1960- og 70-tallet en svak industriell base og var teknologisk langt i bakleksa. Den statlige sektoren var mindre av størrelse og mindre viktig for den lokale økonomien enn i andre provinser, først og fremst på grunn av oppbyggingen av Den tredje front. I ettertid kan man se at Guangdong har hatt nytte av i den grad å bli oversett i disse tiårene. Andre regioner ble i 1980-årene sterkt hemmet av den industristruktur de arvet ifra tidligere årtier. Guangdong steg inn i en ny ære med økonomisk reform og åpning mot omverdenen uten å måtte rive ned en stor og ineffektiv statlig industrisektor først.

Befolkningen i Guangdong har sterke bånd til utflyttede kinesere. Provinsen er hjemmeprovinc til ca 19 millioner eksilkinesere. Disse er viktige entreprenører og fremmer Guangdong's økonomiske utvikling.

Guangdong ble utvalgt av de sentrale myndigheter som en prøvekanin i utformingen av den kinesiske reformen og *open door*-politikken. Tre av fire SEZ ble lagt til provinsen og provinsielle myndigheter ble gitt stor frihet i design av økonomiske institusjoner. Dette har

⁷⁴ Hele avsnittet er basert på Taube og Ögütçü, 2002 dersom ikke annet blir oppgitt.

⁷⁵ Tall er hentet ifra tabell 15.

gitt Guangdong mulighet til å tilby sine lokale og utenlandske entreprenører det mest progressive institusjonelle rammeverket i Kinas transformasjonsøkonomi.

Det viktigste elementet i Guangdong's vekstmirakel har likevel sannsynligvis vært det faktum at da provinsen i 1970-årene reorienterte seg mot verdensøkonomien, var den så heldig å være lokalisert rett ved siden av en økonomi som hadde en komplementær industristruktur. Mens Guangdong har tilgang til en nesten ustoppelig tilstrømning av billig arbeidskraft og samtidig har vært i stand til å tilby lavkostnadsboliger og rettigheter til landarealer, har Hong Kongs fortrinn ligget i foretak som produserer lett omsettelige produkter, detaljert kunnskap om det globale markedet, ledere som har lært seg å overleve i et ekstremt konkurranseutsatt miljø og en svært effektiv finansiell- og logistisk sektor. Akkurat på den tiden da Hong Kong nærmet seg grensen for arbeidsintensiv produksjon innenfor grensene av eget territorium, åpnet de politiske endringene i Beijing for muligheten til å reallokere disse produksjonsprosessene rett over grensen til Guangdong.

Den dominerende typen samarbeid har vært prosess- og samlebåndsproduksjon hvor Hong Kong står for konstruksjonsplaner, råmaterialer og primærprodukter til de kantonesiske fabrikkene der den arbeidsintensive merverdiskapningen skjer. De ferdige produktene distribueres så via det globale distribusjonsnettverket etablert av Hong Kong-kontorer. I denne typen arbeidsdeling er Hong Kong-siden ansvarlig for markedsundersøkelser, produktdesign, kvalitetskontroll, kundeorientert pakking og markedsføring, mens den kantonesiske siden tar hånd om den faktiske produksjonsprosessen. Dette samspillet har skapt en dramatisk endring i Guangdong's økonomiske struktur der FIEer nå er blitt den dominerende foretaksformen i en økonomi som er sterkt utadrettet.

FDI som har sin kilde i Hong Kong hadde en andel på 82 prosent av total FDI-innstrømning til Guangdong i perioden 1985-95. I andre halvdel av 1990-tallet har andelen falt til omtrent to tredjedeler. Det er en svært sterk konsentrasjon av industrielle aktiviteter ved foretak finansiert av entreprenører ifra Hong Kong, Macao og Taipei i Guangdong. Forretningsvirksomheten til disse FIEene er overveldende konsentrert i lavteknologi, arbeidsintensiv, utadrettede prosessaktiviteter.

Utenlandske investeringer på slutten av 1980-tallet og tidlig 1990-tall var i hovedsak ifra Hong Kong, Taiwan og Macao og ferdigproduserte varer ble etter produksjon eksportert direkte til andre asiatiske land eller til resten av verden gjennom Hong Kong. Det var derfor nødvendig at teknologi, design og kvalitet på

produktene fulgte den internasjonale standarden. Dette gjorde Guangdong til en enestående lokalitet for disse industriene, som for eksempel bambus, sukkerrør, palmefibre og stråprodukter, plastikkposer, pakker og containere. Samtidig, fordi det er lett tilgang til nye produkter i Hong Kong, lokaliserer også enkelte industrier som mest betjener det innenlandske markedet seg i Guangdong. For eksempel trykking av musikkplater og medisinsk utstyr⁷⁶.

Betydningen FIE spiller i utviklingen av lokal industri må imidlertid vurderes som relativt liten i Guangdong's tilfelle. På grunn av deres utadrettede orientering med hensyn til innsatsfaktorer så vel som output, er det kun et lite grensesnitt mot den lokale industrisektor og kun marginale spillover-effekter kan realiseres. Et aspekt skal imidlertid ikke undervurderes: I Guangdong's drøyt 50.000 fabrikker utdannes en ny generasjon kinesiske ledere og venner seg til realitetene i forretningsvirksomhet i en markedsøkonomi. I tillegg har FIEene vært viktige i oppbyggingen av provinsens infrastruktur.

⁷⁶ SITC-kodene er henholdsvis 204, 305, 232, 365.

Tabell 15: Utviklingen i Guangdongs økonomiske struktur, 1980-99 (Taube og Ögütçü, 2002)

Table 5: Developments in the economic structure of Guangdong, 1980-1999					
	1980	1990	1999	'99-'90 in %points	'99-'80 in %points
Share in National GDP	5.6	10.2	9.7	-0.5	4.1
Structural Composition of GDP					
Primary Sector	33.2	24.7	12.1	-12.6	-21.1
Secondary Sector	41.1	39.5	50.4	10.9	9.3
Tertiary Sector	25.7	35.8	37.5	1.7	11.8
Structure of Industrial Output Value					
Light Industry	63.0	71.3	66.0*	3.0*	-5.3*
Heavy Industry	37.0	28.7	34.0*	-3.0*	5.3*
Contribution to Industrial Output Value					
State Owned Industry	63.1	39.3	7.6	-31.7	-55.5
Collective Owned Industry	27.6	36.3	22.2	-14.1	-5.4
Foreign Funded Enterprises	1.9	6.9	48.4	41.5	46.5
Others	7.3	17.5	21.8	4.3	14.5
Ratio of FDI-Inflows to GDP	0.008	0.04	14.2	14.0	14.0
Contribution of FIE to Investment in Fixed Assets	n.a.	n.a.	20.3	--	--
Composition of FDI					
FFE	12.6**	25.4	34.9	9.5	22.3**
HMT	87.4**	74.6	65.1	-9.5	-22.3**
Ratio of Exports to GDP	15.2	34.3	76.0	41.7	60.8
Composition of Exports					
Primary Goods	n.a.	9.8	3.9	-5.9	--
Manufactured Goods	n.a.	90.2	96.1	5.9	--
Share of Processing and Assembling in Exports	4.2	72.6	77.7	5.1	73.5
Contribution to Total Export Value					
State Owned Industry	100.0	74.9	46.0	-28.9	-54.0
Collective Owned Industry	n.a.	n.a.	2.6	--	--
Foreign Funded Enterprises	0.0	24.7	50.7	26.0	50.7
Others	0.0	0.4	0.7	0.3	0.7

* Data for 1997 as in the following years a new statistical concept has been applied making a comparison over time impossible.
 ** Data for 1985.
 Source: Statistical Bureau of Guangdong and Guangdong Statistical Yearbook.

7.4.2 Shanghai

Mens Guangdong og Pearl-Riverdeltaet var Kinas dynamiske vekstsenter på 1980-tallet, har Yangzi-deltaet blitt fokus for økonomisk utvikling i løpet av 1990-årene. Kjernen her er Shanghai⁷⁷. Da Kina gikk inn i reformperioden på slutten av 1970-tallet hadde regionen et helt annet utgangspunkt enn Guangdong: I 1978 var Shanghai Kinas viktigste bidragsyter til nasjonal inntekt og industriproduksjon. Byens BNP per capita var den høyeste i landet og langt over landsgjennomsnittet. Prisen for denne posisjonen var imidlertid sterk kontroll fra

⁷⁷ Tall er hentet ifra tabell 16.

sentrale myndigheter og statseid industri hadde en dominerende rolle. SOEer hadde i 1978 en andel på 92 prosent av industriproduksjon.

Det har vært en tidkrevende og langsom prosess å inkludere Shanghai i den kinesiske reformpolitikken. Byen ble ikke omfattet av SEZ-ordningen slik Guangdong ble. Sentrale myndigheter tillot ikke lokale myndigheter beslutningsmakt, og var uvillige til å slippe kontrollen over den økonomiske utviklingen. Da Guangdong tjente storlig på et gunstig system med deling av skatteinntekter med sentrale myndigheter, tillot dette at provinsen beholdt betydelige inntekter som den selv disponerte relativt selvstendig. Shanghai ble tappet for anseelige andeler av sine skatteinntekter av sentrale myndigheter og ble etterlatt med utilstrekkelige budsjettmidler. Dette gikk på bekostning av urban infrastrukturutvikling og industriell oppgradering.

Sammen med en relativ styrking av Shanghais posisjon i nasjonale politiske sirkler har Shanghai på tidlig 1990-tall klart å reversere sin uheldige situasjon. Denne utviklingen kan vi se spor av i de ulike trinnene av FDI-strømmer til Shanghai. På 1980-tallet var FDI hovedsakelig konsentrert i hoteller og andre turistrelaterte fasiliteter, produksjonsrettet FDI økte først i siste halvdel av 1980-årene. På 1990-tallet fant det sted en omfattende intensivering av FDI-innstrømning. I tertiær sektor har FIE blitt fremmet ved at Shanghai har antatt en ledende rolle i åpningen av ulike serviceindustrier til utenlandske investorer, først og fremst i finansiell sektor. Med hensyn til produksjonsrettet FDI har det utviklet seg en bipolar struktur med småskala, eksportorienterte foretak på den ene siden, og storskalabedrifter rettet mot lokale markeder på den andre siden. Førstnevnte er hovedsakelig investorer ifra Hong Kong og Sørøst-Asia, mens sistnevnte mest er FIE med europeiske og amerikanske interesser.

Shanghais FIEer er i snitt større og mer kapital- og teknologiintensiv enn FIE i Guangdong. I tillegg er FIEen ”markedssøkende”, det vil si den har det kinesiske markedet som målsegment heller enn verdensmarkedet. Alt dette impliserer at Shanghais FIE ikke bare har stort potensial for vekst ved å fremme overføringseffekter (på grunn av deres teknologiske innsikt), de er også mer tilbøyelig til å realisere disse effektene fordi de er avhengige av samarbeid med lokale foretak for å nå lokale markeder.

Følgende faktorer antydes å ha spilt inn på den økte FDI-innstrømningen på 1990-tallet: Først og fremst de sentrale myndigheters nye politiske orientering har tillatt byen en bedre finansiell situasjon, utnyttelse av markedsmekanismen, blomstring i tertiær sektor og en gjenoppheving for byen med hensyn til åpenhet mot verdensmarkedet. Dens rolle som Kinas ledende finansielle senter garanterer relativt lett adgang til finansielle tjenester. I tillegg disponerer byen over et stort arbeidsmarked som omfatter ufaglærte, men også kunnskapsrike

ledere, ingeniører og teknikere fra hele landet. Shanghai har et stort marked for industrielle varer og utgjør ett av få konsummarkeder i Kina med en kritisk masse av mennesker med substansiell kjøpekraft. Til slutt profiterer byen fra sterke agglomerasjonseffekter: Konsentrasjonen av FIE i Shanghai tillater intensiv arbeidsdeling mellom FIEer og har faktisk skapt et lokalt arbeidsmarked for eksilkinesere.

Shanghais vekst har blitt supplert av utviklingen i de tilgrensende provinsene Jiangsu og Zhejiang. Da Shanghai fremdeles var begrenset av sentrale myndigheter, vokste disse provinsene sterkt ved fremme av TVEer og private foretak. SMBer har blitt en grunnpillars i en svært vellykket utviklingsprosess i regionen: På den ene siden er Shanghai som igjennom sin egen utviklingsprosess trenger å flytte "gamle" industrier ut til periferien, mens det på den andre siden fins små og middels store foretak som absorberer de industrielle prosessene som ikke lenger er profitable i urbane områder.

For Shanghai og provinsene Zhejiang, Jiangsu og Shandong er det deres historiske fortrinn i produksjon og et fortrinn ved etablerte distribusjonskanaler som er årsaken til at de er hovedsete for en del produksjonsindustri. Shanghai er den ledende regionen både for høyere utdanning og kommersielt byråkrati, og har en lang historie som produsent av høykvalitetskulturgoder, maskiner for kulturell bruk og kontorbruk, og klokker. Tidlig på 1980-tallet laget Kina store produksjonslinjer for produksjon av kjemiske fibre (*chemical fibre production lines*) til Shanghai og Jiangsu på grunn av deres komparative fortrinn i relaterte industrier. Denne typen investeringer gjorde at Shanghai og Jiangsu beholdt sine fortrinn i disse industriene helt opp til 1995, med syntetiske fibre lokalisert i Shanghai og andre tekstiler i Jiangsu. Zhejiang har mange kjente temerker som krever teblader som vokser i denne provinsen. Den har også spesiell teknologi i treproduksjon, særlig produkter ifra rødt tre som er populært i Hong Kong, Taiwan og Macau. Tilsvarende har Shandong komparativt fortrinn i håndverk og kunst og annen tobakksproduksjon⁷⁸ (Wen, 2001).

⁷⁸ SITC-kodene er henholdsvis 241, 425, 426, 282, 179 og 431.

FIEen lokalisert i disse to provinsene benytter seg av denne interregionale komplementariteten. En stor andel av disse foretakene er ressursøkende bedrifter med kapital ifra Hong Kong og Taiwan, og de produserer hovedsakelig for verdensmarkedet. FIEene profiterer på nærhet til Shanghais tertiære industri og benytter seg samtidig av den lokale sektoren til å fylle verdikjeden. Særlig i andre halvdel av 1990-tallet har dette symbiotiske mønsteret mellom Shanghai og de tilgrensende provinsene blitt styrket. Shanghai har nå mye den samme rollen som den Hong Kong spiller overfor Guangdong (Taube og Ögütçü, 2002).

Tabell 16: Utviklingen i Shanghais økonomiske struktur, 1980-99 (Taube og Ögütçü, 2002)

Table 6: Developments in the economic structure of Shanghai, 1980-1999					
	1980	1990	1999	'99-'90 in %points	'99-'80 in %points
Share in National GDP	7,1	4,1	4,6	0,5	-2,5
Structural Composition of GDP					
Primary Sector	4,0	4,3	2,0	-2,3	-2,0
Secondary Sector	77,4	63,8	48,4	-15,4	-29,0
Tertiary Sector	18,6	31,9	49,6	17,7	31,0
Structure of Industrial Output Value					
Light Industry	51,8*	51,5	43,1	-8,4	-8,7*
Heavy Industry	48,2*	48,5	56,9	8,4	8,7*
Contribution to Industrial Output Value					
State Owned Industry	n.a.	n.a.	23,0	--	--
Collective Owned Industry	n.a.	n.a.	10,5	--	--
Foreign Funded Enterprises	n.a.	n.a.	50,6	--	--
Others	n.a.	n.a.	15,9	--	--
Ratio of FDI-Inflows to GDP	0,1	1,1	25,1	24,0	25,0
Contribution of FIE to Investment in Fixed Assets	n.a.	8,5***	17,5	9,0***	--
Composition of FDI					
FFE	n.a.	n.a.	57,5	--	--
HMT	n.a.	n.a.	42,5	--	--
Ratio of Exports to GDP	18,2*	33,6	38,6	5,0	20,4*
Composition of Exports					
Primary Goods	n.a.	n.a.	4,1	--	--
Manufactured Goods	n.a.	n.a.	95,9	--	--
Share of Processing and Assembling in Exports	3,6**	39,1	46,2	7,1	42,6**
Contribution to Total Export Value					
State Owned Industry	99,4**	94,3	44,9	--49,4	-54,5**
Collective Owned Industry	--	--	--	--	--
Foreign Funded Enterprises	0,6**	5,6	55,1	49,5	54,0**
Others	--	--	--	--	--
* Data for 1978. ** Data for 1985. *** Data for 1995. Source: Statistical Bureau of Shanghai and Shanghai Statistical Yearbook.					

7.4.3 Vekstspredning

Generalisert er FIEene i Yangzi-deltaet karakterisert ved en relativt sett høyere prosentandel FFE og mindre kapital ifra Hong Kong, Macau og Taipei. Dette manifesterer seg i en lavere andel arbeidsintensiv utadrettet produksjonsaktivitet, og mer storskalaproduksjon med bedre teknologi i investeringsprosjektene i snitt. Etersom utadrettet produksjon er mindre viktig for deres aktivitet, er FIEene mer integrert i den lokale økonomien og derved vekstfremmende ved *spillover*-effekter til lokal industri enn tilfellet er i Guangdong. Disse karakteristika gjelder særlig Shanghai, mens den økonomiske utviklingen i Yangzi-deltaet som helhet ligner

den i Pearl-Riverdeltaet, med Shanghai som ledende servicesenter og de omkringliggende områdene som produksjonsbase. Disse observasjonene tyder altså på *spillover*-effekter i FDI.

8.0 Diskusjon av vekstspredning i Kina

Inntektsfordelingen viser samme regionale mønster til fordel for Øst-Kina: Per capita-inntekten i de rikeste provinsene er i kjøpekraftskorrigerede tall mellom dobbelt og trippelt så høyt som i de fattigste provinsene. *Core-periphery*-teorien sier at sammen med en slik divergens i inntekter går en sammenhopning i industri. Kina har som vi så i industrikapittelet vært gjennom en industrialiseringsprosess siden reformperiodens begynnelse på tidlig 1980-tall. Industrialiseringen har ført til en klar endring i de enkelte regionenes industrimønster, og vi skal nå se nærmere på tegnene til konsentrasjon i øst.

Myndighetene har gjennom sin *someone has to get rich first*-strategi forutsett en slik utvikling, og forsvarer den ved å forvente at de relativt fattigere regionene vil høste fordeler av veksten i de rike regionene. Krugman og Venables beskriver disse fordelene som *backward* og *foreward linkages*. I dette kapitlet vil vi se på noen slike eksternaliteter som er synlige i industriutviklingen. En konsentrasjon i industrien er resultat av reduserte transportkostnader ifølge Krugman og Venables. Vi ser derfor kort på utviklingen i infrastrukturen i reformperioden. Til slutt kommenterer vi den manglende konvergensene mellom Kinas regioner i forhold til Solows vekstmodell og endogen vekstteori.

8.1 Industriell sammenhopning

For å undersøke om det finnes en tendens til geografisk konsentrasjon benytter Wen (2004) seg av en Gini-koeffisient for industriell lokalisering. Hvis en industri er likt fordelt over alle regioner er Gini lik null. En indeksverdi nærmere en betyr at industrien er helt konsentrert i en region. Artikkelforfatteren finner at de store og mellomstore bedriftene nesten alle er sterkt konsentrerte. Resultatene er fremstilt i tabell 17.

Tabell 17: En historisk sammenligning av industriell konsentrasjon i regioner med den høyeste og nest høyeste industrielle andelen (Wen, 2004)

Industry	GINI95	RHSH95	GINI85	RHSH85	GINI80	RHSH80
Logging and transport of wood and bamboo	0.793	HLJ, JL	0.777	HLJ, JL	0.75	HLJ, JL
Cultural, educational and sports goods	0.756	GD, JS	0.696	SH, GD	0.712	SH, BJ
Electronic and communications equipment	0.701	GD, JS	0.584	JS, SH	0.593	SH, JS
Garments and other fibre products	0.692	GD, JS	0.473	SH, JS	0.446	SH, JS
Chemical fibre	0.684	JS, SH	0.667	SH, JS	0.72	SH, JS
Leather, fur, feather and manufacturing of leather, fur and feather products	0.666	GD, ZJ	0.405	JS, SH	0.405	SD, SH
Electric equipment and machinery	0.644	GD, JS	0.525	SH, JS	0.509	SH, LN
Textile	0.641	JS, ZJ	0.554	JS, SH	0.555	SH, JS
Plastic products	0.63	GD, JS	0.526	JS, ZJ	0.513	JS, SH
Instruments, meters, cultural and office machinery	0.629	GD, SH	0.549	SH, JS	0.554	SH, JS
Metal products	0.596	JS, GD	0.479	SH, JS	0.477	SH, JS
Furniture	0.547	GD, SD	0.414	GD, JS	0.388	GD, SD
Tobacco processing	0.542	YN, HUN	0.485	HEN, YN	0.483	HEN, SD
Rubber products	0.536	SD, SH	0.447	SH, SD	0.469	SH, SD
Transport equipment	0.534	SH, JS	0.473	HUB, LN	0.477	LN, HUB
Smelting and pressing of ferrous metal	0.525	SH, LN	0.557	LN, SH	0.579	LN, SH
Non-metal mineral products	0.513	JS, GD	0.413	JS, LN	0.415	JS, LN
Processing of wood and manufacturing of bamboo, cane, palm and straw products	0.495	GD, JS	0.461	HLJ, SH	0.485	HLJ, SH
Paper milling and manufacturing of paper products	0.493	GD, SD	0.407	LN, SH	0.411	LN, SH
Raw chemical material and chemical products	0.492	JS, GD	0.451	JS, SH	0.459	SH, JS
Printing and record media reproduction	0.49	GD, JS	0.413	BJ, SH	0.393	BJ, SH
Medical and pharmaceutical products	0.485	JS, GD	0.448	SH, JS	0.461	SH, JS
Beverage manufacturing	0.475	GD, SD	0.423	SC, ZJ	0.429	ZJ, SD
Food manufacturing	0.472	SD, GD	0.376	JS, SC	0.362	JS, GD
Smelting and pressing of nonferrous metal	0.433	JS, GD	0.476	SH, LN	0.532	SH, LN

The names of the 30 regions are abbreviated in this table as follows: Anhui, AH; Beijing, BJ; Fujian, FJ; Gansu, GS; Guangdong, GD; Guangxi, GX; Guizhou, GZ; Hainan, HAIN; Hebei, HEB; Heilongjiang, HLJ; Henan, HEN; Hubei, HUB; Hunan, HUN; Inner Mongolia, IM; Jiangsu, JS; Jiangxi, JX; Jilin, JL; Liaoning, LN; Ningxia, NX; Qinghai, QH; Shandong, SD; Shanghai, SH; Shaanxi, SAX; Shanxi, SX; Sichuan, SC; Tianjin, TJ; Tibet, TB; Xinjiang, XJ; Yunnan, YN; Zhejiang, ZJ.

Tabellen viser at mellom 1980 og 1995 ble 22 av de 25 industriene mer geografisk konsentrerte. I 1995 var de fleste industriene konsentrert i Guangdong og Jiangsu. To produksjonsindustrier ble geografisk spredt, nemlig smelting og pressing av ferrometall og ikke-ferrometall. Én industri – kjemiske fibere – var mindre konsentrert i 1995 enn i 1980. Blant de 22 var det ni industrier som ble mer konsentrert ifra 1980 til 95. Alle – med unntak av én av de ni førstenevnte, nemlig tømmerhogst og transport av ved og bambus – var industrier som hovedsakelig

produserte ferdige konsumgoder, som har mange nye produkter tilvirket med ny teknologi. Imidlertid opplevde de resterende 13 industriene en spredning i ulik grad fra 1980 til 85, for deretter å se en større grad av konsentrasjon ifra 1985 til 95. Flere industrier er konsentrert i færre og geografisk mer nærliggende regioner i 1995. Det vil si at et større antall av industriene er samlet i enkelte provinser og disse provinsene ligger nær hverandre. Til slutt kan vi se at innen 1995 har Guangdong erstattet Shanghai som kjernelokalitet for produksjonsindustri. Vi finner altså at det har skjedd en sammenhopning siden 1980-tallet hvor mange av sektorene har blitt konsentrert innen få regioner.

De geografisk spredte industriene er mest varer med høye transportkostnader. Dette er for eksempel maskiner til metallproduksjon, produksjon av korn og fôr, sementproduksjon, trykkerier, bomullstekstiler og kjemisk gjødsel⁷⁹. Ved å lokalisere seg nær sluttbrukeren sparer disse industriene transportkostnader. Disse industriene er eksempel på den initielle situasjonen i Krugman og Venables teori, der alle regioner må produsere til egen forsyning på grunn av særs høye transportkostnader.

Hvorfor er denne sammenhopningen skjedd, det vil si finnes det karakteristika ved industriene som gjør at de lokaliserer seg i de utvalgte regionene og i sammen? Av resultatene i vedlegg 3⁸⁰ (Wen, 2004) finner vi tegn til at en del av den stedbundne industrien er basert på naturressurser og er jordintensiv (*landintensive*). Dette gjelder kunstig råolje konsentrert i Shanxi, saltproduksjon i Jiling, smelting av edelt metall og jern i Hebei, smelting av ikke-ferrometallegering i Hunan, og primærproduksjon av råfibermateriale og tobakkblader⁸¹ i Shandong. Hvis naturressursene eller nødvendige innsatsfaktorer til disse industriene kun finnes i enkelte regioner og industriene er

⁷⁹ SITC-kodene er henholdsvis 352, 131, 311, 231, 172 og 262.

⁸⁰ Side 98.

⁸¹ SITC-kodene er henholdsvis 251, 136, 333, 321, 336, 171 og 161.

konsentrert nettopp i disse regionene, er den geografiske distribusjonen et eksempel på effekten av *foreward linkages*.

Men hva med de ikke-naturressursbaserte industriene som tabellen viser er konsentrert i provinser som Guangdong, Zhejiang, Shandong, Jiangsu og i Shanghai by? For eksempel: Hvorfor er bambus, sukkerrør, palmefibre og stråprodukter, møbler, plastikkposer, esker og containere, medisinsk utstyr, fiskeutstyr og -materialer, og mineralvann samlet i Guangdong? Mange av de relativt sett mobile industriene er konsentrert i kystregionen. Disse er ikke knyttet til én spesiell lokalisering for å ha nødvendige innsatsfaktorer og kan raskt etablere seg på nye steder. Vedlegg 3 viser at de fleste industrier med svært høy Gini er konsentrert i kystregioner. Hvis kystregionene er store lokale markeder med hensyn til kjøpekraft både blant konsumenter og produsenter, kan sammenhopningen av disse mobile industriene være bestemt av konsentrasjon av transaksjoner for å spare transport- eller transaksjonskostnader. Når reduksjon i lønnskostnader ved å flytte ut av senteret ikke er betydelig sammenlignet med avkastning ved å være lokalisert i sentrale strøk, kan nærhet til handelspartneren være en drivkraft i sammenhopningen. Nærhet til store markeder styrker sammenhopning i lokalisering langs kysten. Dette er et tilfelle av *backward linkages*.

8.1.1 Styrken i sammenhopningen

Styrken i sammenhopningskreftene i Kina påvirkes av bruken av halvfabrikata som innsatsfaktorer. Bransjer som er avhengig av halvfabrikata som innsatsfaktorer vil ha nytte av å være lokaliserte i nærheten av sine leverandører med mindre transportkostnadene er svært lave. Industrien i Øst-Kina er del av en internasjonal produksjonskjede, og nærhet til det internasjonale markedet er derfor essensielt. Graden av integrasjon mellom utenlandsinvesterte foretak og deres leverandører er avgjørende, siden integrasjon er nødvendig for at vi skal vente å finne eksternaliteter.

Siden 1996 har mer enn 50 prosent av eksporten ifra kystregionene vært i foredlingshandel (*processing trade*), og kommer i hovedsak ifra underentreprenører til foretak

i Hong Kong og FIEer. Den raskest voksende eksportindustrien i Kina, elektronikk, har vært sterkt involvert i foredlingshandelen. I 1998 var ca 80 prosent av eksporten av maskiner og elektroniske produkter av denne typen. I 2001 var 99 prosent av eksporten av dataprodukter i Guangdong i foredlingsindustri.

I disse industriene består foredlingsaktivitetene av foredling eller montering av importert materiale, og foredling eller montering av levert materiale. Denne siste typen kalles kontraktsproduksjon (*contract manufacturing*). Dette innebærer at kinesiske bedrifter står for foredlingsprosessen på tollfrie varer og komponenter levert av utenlandske bedrifter, og de utenlandske bedriftene eksportere så det ferdige produktet igjen. Kinesiske bedrifter eier ikke de importerte komponentene og mottar kun en salær for monterings- eller foredlingsaktiviteten. De utenlandske bedriftene kontrollerer både tilbudet av materialer og hele den internasjonale markedsføringen av ferdigvaren. Dersom foredlingsaktivitetene er foredling eller montering av importerte materialer, importerer kinesiske bedrifter, tollfritt, deler og komponenter som brukes i det ferdige produktet. Deretter eksporterer de kinesiske bedriftene disse varene til internasjonale markeder. *Backward linkages* ifra disse aktivitetene til lokale bedrifter er derfor gjerne begrensede fordi bruken av lokale materialer og halvfabrikata er så liten. I tillegg er også *foreward linkages* fra denne foredlingshandelen begrenset fordi kinesiske bedrifter ofte betales en lav salær og fordi tariffen og skatter vanligvis er unntatt for eksportaktiviteter. Merverdiraten for eksport ifra Hong Kong er 100 prosent høyere enn den ifra fastlands-Kina. Selv om noe tilpasning av produksjonsprosessen til bruk av lokale råmaterialer, komponenter og utstyr har skjedd, er de totale *linkage*-effektene generert av eksport begrensede (Fu, 2004). Sammenhøpningskreftene i øst er altså sterke delvis fordi industrien benytter innsatsvarer ifra utenlandske parter, og nærhet til markeder der disse opererer er derfor svært viktig.

Kinas industrialisering bekrefter altså *core-periphery*-teorien når det har skjedd en sammenhopning av industri langs Kinas kyst. Agglomerasjonskreftene er avhengig av styrken i samlokaliseringsevinstene: Fordelen av å være nær marked og leverandører. Vi så dessuten i industrikapittelet at merverdiavkastningen av den type industri som lokaliserer seg i kystregionen er betydelig større enn den som konsentrerer seg i andre regioner eller som er spredt over flere områder. Veksten i Kinas produksjonsverdi skjer altså hovedsakelig langs kysten.

Det er imidlertid nødvendig å bemerke én ting: Krugman og Venables' teori forutsetter at alle regioner er like, altså at det ikke fins karakteristika ved regionene selv som gjør det mer sannsynlig at industrien skal lokalisere seg i den ene fremfor den andre. Forutsetningen tydeliggjør effekten av samlokaliseringseksternaliteter, siden det kun er slike effekter som kan forårsake en sammenhopning av industri under denne forutsetningen. Slik er det åpenbart ikke i virkeligheten. I Kina har kystprovinsene hatt betydelig fordel av å vært lokalisert med tilgang til havner, både for import av vareinnsats og eksport av ferdigvarer. For den store andelen multinasjonale foretak som er etablert i området er dette helt avgjørende, og det styrker tendensen til sammenhopning i den østre regionen. Dette bekrefter Jeffrey Sachs i vekstempirien⁸²: Han finner at fysiske forhold – inkludert kystlinje – påvirker vekstraten signifikant.

8.2 Transportkostnader

Transportkostnader er i Krugman og Venables' teori en samlebetegnelse for alle kostnader som er et hinder for handel og interaksjon mellom regioner. Er det tegn til reduksjoner i transportkostnader som kan bekrefte sammenhopningen av industri?

1960-tallets industripolitikk med fokus på tungindustri og selvberging, kanalisert mye ressurser til å bygge ut jernbanelinjene, særlig i Nord-Kina hvor tungindustrien lå. Fra 1952 til 1978 ble lengden på toglinjene doblet 23.000 km til 49.000 km (Démurger, 2001). Investeringene var imidlertid ikke i stand til å vedlikeholde utstyret, og det ble ikke modernisert i perioden etter. I telekommunikasjon var det i denne perioden overhodet ikke investeringer, og ved inngangen til reformperioden var infrastrukturen derved lite utbygd og der den fantes var den i dårlig stand.

Démurger (2001) gjorde enn studie for å finne hvilke variable som er handelshindre i Kina i dag. Med et datasett på 24 provinser finner hun at

⁸² Beskrevet i avsnitt 2.1.4 Vekstempiri.

fysisk infrastruktur for transport, telekommunikasjonsfasiliteter og geografisk lokalisering er signifikante variabler i den observerte variasjonene mellom regionene. Hun konstaterer at det er en signifikant negativ sammenheng mellom infrastruktur og BNP i perioden fra 1985 til 1998. Resultatet er fremstilt i tabell 18.

Tabell 18: Infrastruktur i Kinas regioner, 1998 (Démurger, 2002)

Table 21.7. Comparison of Infrastructure and rate of urbanisation (1998)

	Railway (km/10 ⁴ km ²)	Highway (km/10 ⁴ km ²)	Length of postal routes (km/10 ⁴ km ²)	Length of long distance optical cable line (km/10 ⁴ km ²)	Telephone set (set/100 persons)	Rate of urbanisation
National total	82.2	1 331.7	2 972.8	202.19	10.5	28.3
Eastern	220.2	3 853.0	11 392.9	490.94	17.1	33.8
Central	184.3	2 267.8	3 835.3	366.76	7.7	26.6
Western	35.9	712.6	1 456.1	117.31	5.4	20.7

Source: Based upon Special Issue of Statistical Information – Guide for Western Regional Development, *China Social Science Publisher* 2000.

Den fysiske infrastrukturen viser et klart regionalt mønster med stor tetthet i øst, mindre i sentrale regioner og lite i vest, illustrert i kart i figur 12. Kartet viser den gjennomsnittlige tettheten på provinsnivå og inkluderer jernbanelinjer, motorveier og innenlandske vannveier.

Figur 12: Gjennomsnittlig tetthet i transportnettverk på provinsnivå, 1985-98 (Zhang og Felmingham, 2002)

FIG. 3. Average transport network density at a provincial level, 1985–1998, including railways, highways, and inland waterways ($\text{km}/1000 \text{ km}^2$): dark areas, over 500; medium-dark areas, 350–500; medium-light areas, 200–350; light areas, less than 200.

For telekommunikasjon har den østlige regionen 68 prosent, den sentrale regionen 19 prosent og den vestlige regionen 13 prosent av det totale nasjonale nettverket (Zhang og Flemingham, 2002), og viser derved en klar forfordeling til fordel for øst.

Démurger fant at også den geografiske lokaliseringen av provinsen ga utslag som et handelshinder. Yao og Zhang (2001) bekrefter at geografisk avstand er én årsak til den manglende vekstspredningen ifra øst mot vest. Dette ville stemme overens med Krugman og Venables' teori der områdene med sammenhopning av industri og økonomisk aktivitet

opplever sterkere vekst og økende inntekter. De finner ved regresjon at avstand⁸³ til vekstsenteret har en signifikant negativ effekt på økonomisk vekst i perioden 1978-95. BNP per capita vokste med 35 prosent mer på østkysten enn i Sentral-Kina, og 30 prosent mer i Sentral-Kina enn i vest. Den totale differansen mellom østkysten og vestre region er 65 prosent⁸⁴.

Infrastrukturen bærer preg av manglende koordinering mellom beslutningsmyndigheter i Kina. Et dualt økonomisk system der lokale og sentrale myndigheter ikke har klart avgrensede oppgaver har medført omfattende duplikasjoner på den ene siden og områder uten infrastrukturopbygging på den andre siden. Et eksempel er det store antallet flyplasser som er anlagt i Guangdong i reformperioden (Démurger, 2001). Samtidig har infrastrukturen stadig blitt nedprioritert fordi fokuset har vært rettet mot oppbygging av industriell kapasitet og produktiv virksomhet.

Først på 1990-tallet innså myndighetene betydningen av infrastruktur for å fremme videre vekst. Dette siste tiåret har kostnaden ved infrastruktur i forhold til BNP økt fra 1.2 til 4.5 prosent. I den tiende femårsplanen er det satt av 800 milliarder RMB til å styrke infrastrukturen og tiltrekke utenlandsvaluta. Denne politikken gjelder både sentralt og på provinsnivå. I de vestlige provinsene er det allerede planlagt og godkjent bygging av 150 000 km motorvei, og 955 km jernbane som skal binde sammen Xian og Hefei⁸⁵. Tilsvarende prosjekter finnes for telekommunikasjon og demninger. Samtidig retter de sentrale og vestlig provinsene egne midler mot transport- og samferdsel. Infrastrukturinvesteringene er imidlertid begrenset av at de er sterkt avhengige av de lokale myndighetenes inntjening og deres evne til å forhandle med de sentrale myndighetene (Démurger, 2001). Inntjeningsevnen i innlandets provinser er relativt mindre enn østlige regioners fordi verdiskapningen er mindre i disse provinsene. Sentrale myndigheter har erkjent problemet og redusert andelen av provinsielle inntekter som går til nasjonalt budsjett.

Som et resultat av disse endringene i politikk ser vi i dag økte investeringer i infrastruktur til innlands-Kina (Démurger, 2002). Vi kan forvente at denne økningen har medført noe reduksjon i transportkostnader. Wens (2004) test av den industrielle konsentrasjonen langs kysten bekrefter at Kina opplevde reduserte handelskostnader som følge av reformene frem mot 1993.

⁸³ Distansevariabelen kan inkludere andre variable i tillegg til geografisk, fysisk distanse: For eksempel kan den reflektere spredning av produksjonsteknologi og ledelseskunnskap, og interregionale barrierer på arbeidskrafts- og kapitalflyt.

⁸⁴ Effekten er den samme selv ved å kontrollere for investering, befolkningsvekst og eksport.

⁸⁵ Som ligger henholdsvis i Shaanxi og Anhui.

8.3 Manglende konvergens

Divergensresultatet for inntekstfordelingen er konsistent med de resultatene vi har fra industrialiseringsbeskrivelsen. Kina befinner seg i det stadiet i Krugman og Venables' modellen hvor *backwash*-effektene er sterkest og det gir divergens i inntektene mellom de ulike regionene. Reduserte transportkostnader i Kina har dermed gått hånd i hånd med økende inntektsforskjeller og sammenhopning av industri, i tråd med Krugman og Venables hypotese. Denne teorien har imidlertid utelukket variabler som sannsynligvis er viktige i et vekstperspektiv. Forutsetningen om at alle regioner er helt like, og at modellen derved forutsetter bort betydningen av en kyststripe, har vi allerede nevnt. Modellen forutsetter videre at arbeidskraften er immobil og den tar kun hensyn til kapitalmobilitet i den grad den er bundet i industrien. Teknologioverføringer ser modellen helt bort ifra. Vi vil kommentere disse manglene i Krugman og Venables' teori i forhold til Solows vekstmodell og den endogene vekstteorien.

8.3.1 Solow

Økt tilgang til arbeidskraft og kapital vil ha innvirkning på nivået på veksten ifølge Solows modell slik at økonomien flyttes ifra ett *steady state* til et annet, og produksjonen er i denne fasen høyere. Men dette er kun en midlertidig effekt og på lang sikt er vekstraten uforandret.

Kinas innlandsprovinser har i øyeblikket en vekstrate for arbeidskraft som er nesten 20 prosent høyere enn tilsvarende for kystprovincene (Chen og Fleisher, 1996). Når effektiviteten i foretakene i innlandet samtidig er lavere, vil per capita-størrelser gi en dramatisk ulikhet i inntektsveksten, slik vi så i inntekstfordelingen. De sterke begrensningene i arbeidskraftsmobilitet hindrer slik sett den utjevningen som større mobilitet kunne gi for innlandsregionene. Det er sannsynlig at hundrevis av millioner ville migrere til kystprovincene, særlig de urbane områdene, dersom det ikke var slike begrensninger og det ville utvilsomt gi økt per capita inntekt i innlandet og reduksjon langs kysten. Migrasjonen kan altså gi mindre forskjeller mellom regionene, men vil i følge Solow-modellen ikke gi økt vekstrate for landet som helhet⁸⁶.

I perioden 1978-1993 hadde innlandsprovincene en rate for totale investeringer over BNP som var drøye 10 prosent høyere enn i kystprovincene. Chen og Fleisher (1996) begrunner dette med at investeringene ikke i tilstrekkelig grad har vært rettet mot rurale kollektiv som har høyere profitt og raskere økonomisk vekst. Det er derfor ikke mangel på

⁸⁶ Tilstrømmingen ville dessuten sannsynligvis overvelde kapasiteten i infrastruktur, særlig i sanitær- og transportsystemene.

investeringer i seg selv som er årsaken til at innlandet ligger etter i den økonomiske utviklingen. Økt kapitalbeholdning vil i følge Solows modell uansett ikke gi varige vekstforskjeller for landet. Her må vi imidlertid ta et forbehold: Det kan for et lite utviklet land være at kapitalinnstrømning har stor innvirkning på økonomien, på tross av at den ikke er varig over et lengre tidsperspektiv. Dersom kapitalen var bedre utnyttet i vest, kunne den kanskje gi veksteffekter på mellomlang sikt. Samtidig kan den manglende utnyttelsen av vekstpotensialet i kapital være en parallell til hypotesen om et minimumsutviklingsnivå for eksportvekst: Den vestlige regionen kan være for lite utviklet til at den klarer å nyttegjøre seg kapitalen effektivt.

8.3.2 Endogen vekstteori

Krugman og Venables modell tar hensyn til kapitalmobilitet i den grad den er bundet i industriforetak, men ser helt bort ifra eventuelle effekter av teknologioverføring mellom nasjonale bedrifter, eller mellom utenlandsinvesterte og lokale bedrifter. For østkysten har vi sett at det særlig er utenlandsk kapital som har gitt grobunn for vekst. Innstrømningen av utenlandsk kapital kan gi varige veksteffekter dersom den medfører overføring av teknologi til det mindre utviklede landet.

Endogen vekstteori forutsier at økonomien vil vokse med en vekstrate som består av teknologisk fremskritt og befolkningsvekst. Vedvarende vekst per capita oppnås derved med teknologisk fremgang og konvergens er mulig dersom teknologien er et offentlig gode og fritt tilgjengelig for alle⁸⁷. Hvis så var tilfelle skulle vi forvente at bedriftene både i Øst-Kina og innlandet skulle bevege seg mot samme teknologinivå som sine utenlandske handelspartnere⁸⁸. Dette bekreftes av Liu (2002) for eksempel, som finner at FDI genererer signifikant teknologioverføring til produksjonsindustri på østkysten. Estimater antyder at en énprosent økning i gjennomsnittlig nivå på FDI i produksjonsindustrien kan øke produktivitetens vekstrate i tilknyttet industri med 0,5 prosent. Denne undersøkelsen er imidlertid utført i Shenzhen som er en av fire SEZ og derved underlagt en annen politikk enn innlands-Kina.

Det er omfanget og kvaliteten på teknologien i FDI som bestemmer styrken i de teknologiske overføringene. Fu (2003) refererer at teknologinivået i FDI i gjennomsnitt kun har vært to år foran teknologien i Kina. FDIens teknologiske nivå har økt siden midten av 1990-tallet da store multinasjonale foretak begynte å investere i Kina. Likevel viser Fu til et

⁸⁷ Slik endogen vekstteori forutsetter at den er.

⁸⁸ Vi forutsetter da at disse hovedsakelig er på et høyere teknologinivå enn kinesiske bedrifter.

casestudium av Beijing og Shenzhen som finner at teknologisk raffinering i utenlandsinvesterte foretak er korrelert med eierstrukturen i disse bedriftene. Liu (2002) rapporterer også at den positive effekten av FDI på industrispesifikk produktivitet i Shenzhen fortynnes når utenlandsk eierandelen øker. Høyt teknologinivå finnes vanligvis i helt utenlandseide foretak eller *joint ventures* der utenlandske partnere har majoritetsandelen. Avansert kjerneteknologi er ofte kontrollert av utenlandske investorer i disse bedriftene. Derfor er teknologiske *spillovers* til lokale bedrifter begrensede. En casestudie av Kinas største samlebåndsjoint venture, Shanghai-Volkswagen Automotive Company Ltd, finner at etter ett drøyt decennium som *joint venture*-partner har Shanghai Auto ingen evne til å konkurrere som uavhengig bilprodusent (Fu, 2004). Alt dette er tydelige tegn på at teknologi slett ikke er fritt tilgjengelig, men at den beskyttes ifra partnere. I den grad teknologioverføring eksisterer vil det imidlertid styrke agglomerasjonskreftene og forsterke den industrielle sammenhopningen.

Endogen vekstteori sier at forskjeller i arbeidskraftsproduktivitet, på grunn av forskjeller i humankapital, kan være en forklaring på den manglende konvergensen mellom Kinas østre og vestre regioner. Hare og West (1999) finner at kysten har fortrinn i arbeidskraftsproduktivitet, og dette observeres på tvers av industrier. Høyere arbeidskraftsproduktivitet på kysten betyr at avkastningen per arbeider er høyere og derved at denne regionen kan forvente høyere vekst enn innlandsregionene alt annet likt. Fleisher og Chen (1997) tallfester produktiviteten i kystregionen til to ganger høyere enn i innlandet. Veksten i total faktorproduktivitet er også høyere i kystregionen. De konkluderer med at inntektsgapet blant annet kan forklares ved regionale forskjeller i investeringer i humankapital, målt ved flyten av nye universitetsutdannede⁸⁹.

Det er også et poeng innen endogen vekstteori at økonomisk politikk får avgjørende betydning for økonomisk vekst⁹⁰. Kinesiske myndigheter har ført ulik politikk i ulike regioner, blant annet med hensyn til åpenhet utad og beskatning, og dette påvirker veksten. Vekstempirien⁹¹ støtter denne implikasjonen, ved å vise til at blant annet åpenhet for handel virker positivt på vekst. Kinas østlige provinser har dratt fordel av den åpenheten de er blitt bevilget ifra sentrale myndigheter, men også av den gunstige behandlingen de har hatt i egenskap av å være SEZer i forhold til skatte- og avgiftspolitik. De positive eksternalitetene i investeringer som den endogene vekstteorien hevder, tilsier at det vil øke veksten å subsidiere

⁸⁹ Den andre forklaringsvariabelen er ifølge deres undersøkelse utenlandske direkte investeringer. Disse har vi kommentert tidligere.

⁹⁰ Se avsnitt 2.1.3 Endogen vekstteori for detaljer.

⁹¹ Beskrevet i avsnitt 2.1.4 Vekstempiri.

kapital eller utdanning. Denne kapitalsubsidieringen kan komme i konflikt med en rettferdig fordeling av ressurser, fordi lavere kapitalbeskatning favoriserer de med høye inntekter. Denne urettferdigheten i ressursallokering ser ut til å være tilfelle i Kinas regionale ulikhet.

8.3.3 Intraregional konvergens?

Vi ser ingen tegn til konvergens mellom Kinas regioner. Likevel kan det være tegn til konvergens innad i regionene. I casebeskrivelsen vår fant vi tegn til *spillover*-effekter i Shanghai mellom bedrifter i senteret, og foretak i områdene rundt dette, altså en *spread*-effekt. Selv om industriell sammenhopningen tyder på *backwash*-effekter nasjonalt kan det se ut til å være *spillover*-effektene mellom enkelte geografisk nærliggende områder, det vil si byer i sterk vekst og disses umiddelbart tilgrensende strøk. Inntektsfordelingen viste også tegn til konvergens innad i regionene med høyere inntekt per capita, eksempelvis Jiangsu, Zhejiang, Liaoning, Shanghai og Beijing.

I Wens (2001) test av den industrielle konsentrasjonen langs kysten mener han å vise at Kina opplevde reduserte handelskostnader på grunn av reformene frem mot 1993. Han skiller mellom intra- og interregionale handelskostnader og hevder at reduksjonen hovedsakelig er reduksjon i intraregionale kostnader. Reduserte intraregionale handelskostnader fremmer industriell konsentrasjon⁹², mens lavere interregionale handelskostnader hemmer konsentrasjon. Med lave interregionale handelskostnader vil bedriftene vekte hensynet til lavere innsatsfaktorpriser i perifere områder høyere enn hensynet til transport- og transaksjonskostnader. Den observerte konsentrasjonen i kystregionene kan altså bety reduserte intraregionale handelskostnader mens handelsbarrierene interregionalt ikke er redusert tilsvarende.

Høye interregionale handelskostnad i Kina gjør at den enkelte region i liten grad drar nytte av gevinstene ved spesialisering og arbeidsdeling som følger av åpenhet mot omverdenen. På samme måte som empirien viser at åpne økonomier vokser raskere enn

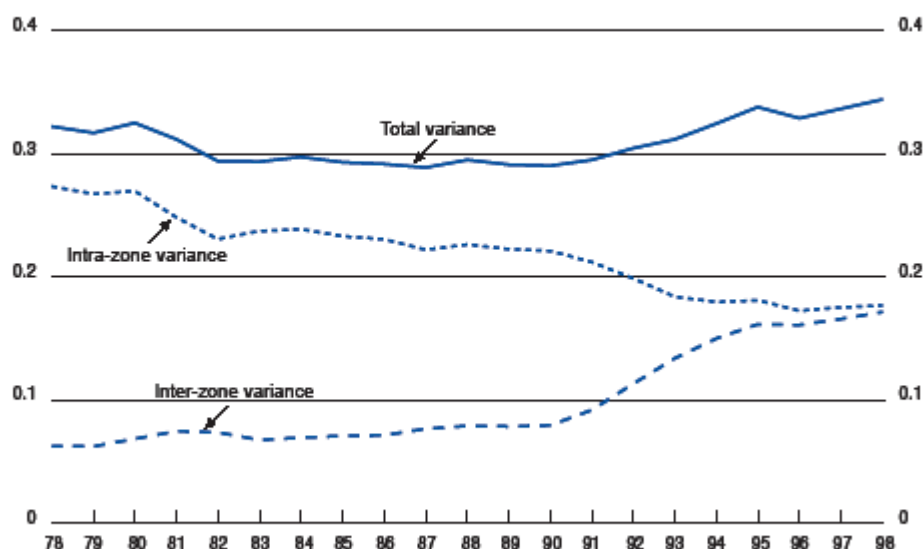
⁹² Konsentrasjon av industrien i hele Kina. Det vil si at når enkelte områder får betydelig reduserte intraregionale transportkostnader flytter industribedrifter ifra hele landet inn til disse områdene.

lukkede, ser det ut til at Kinas åpne regioner vokser raskere enn de ”lukkede”⁹³. Høye interregionale handelskostnader kan sies å dele landet opp i uavhengige økonomier isteden for at det er ett integrert land. Dette er en arv ifra den sentralplanlagte økonomien med selvberging.

Chen og Fleisher (1996) bruker, med fokus på perioden etter Mao, Solows vekstmodell på provinsielle makrodata for perioden 1978-1993 og finner at ”convergence is occurring *within* the coastal and noncoastal groups, but not *between* them” (s. 154). Fenomenet ligner det vekstempirien finner for verden som helhet: Nemlig at det er tegn til konvergens mellom OECD-landene, men ikke for alle verdens land (Aanes, 1999). Démurger (2002) bekrefter dette mønsteret, fremstilt i figur 13. Vi ser at de regionale forskjellene, målt i spredning av BNP, i dagens Kina er størst mellom de ulike regionene og ikke innad i regionene. Den økende trenden i interregional varians støtter at regionene ikke har blitt mer integrerte. Intraregional varians viser klar nedgang og kan tyde på konvergens innad i regioner.

Figur 13: Trenden i spredning av BNP, 1978-98 (Démurger, 2002)

Figure 21.1. Dispersion trends measured by the log variance of per capita GDP, 1978-1998

Source: Démurger (2000). Data updated by the author.

Brun, Combes og Renards (2002) test finner at *spillover*-effekten innen kystregionen er signifikant. De forklarer dette resultatet ved betydningen av lokalisering og geografisk

⁹³ Vi tenker da et de åpne regionene er østkystregionene med privilegier i interaksjon mot utlandet, mens de lukkede er innlandsregionene.

avstand for vekstdiffusjon. Dette gjelder både via transportkostnader og overvåkingskostnader, som begge reduseres ved kulturell og geografisk nærhet.

Dersom myndighetene har suksess med sin strategi – vekstspredning ut ifra et senter i øst – ville vi vente å se at landet har blitt mer integrert i reformperioden. Xu (2002) utfører en test for å undersøke graden av integrasjon mellom de kinesiske regionene. Han definerer integrasjon som graden av samvariasjon mellom økonomiske variable. Samvariasjon indikerer integrasjon fordi variabler har en tendens til å bevege seg sammen, eller i samme retning, på tvers av provinser hvis det fins sterke handelsbånd eller hvis innsatsfaktorer er mobil mellom regionene. Regioner defineres som integrerte hvis provinsspesifikke faktorer⁹⁴ er mindre viktig enn sektorspesifikke faktorer⁹⁵ til å forklare økonomiske fluktasjoner. Hvis provinsspesifikke effekter var viktige ville provinsene fremstå som uavhengige av hverandre.

Analysen for perioden 1991-98 indikerer at provinsspesifikke faktorer ennå står for én tredjedel av variansen i reell merverdivekst på kort sikt. Sektorspesifikke effekter er på kort sikt ansvarlig for 48 prosent av variasjonen. Kinas marked ser altså ikke ennå ut til å være tilstrekkelig integrert til at bedrifter lokaliserer seg der prisen på innsatsfaktorene er lave. Lokaliseringsbeslutningen domineres nå av andre hensyn, som kontakt med leverandører og videresalgsmarked, transport- og kommunikasjonssystemer og institusjonelle barrierer mot faktormobilitet, for eksempel politikk. Resultatene tyder på at integrasjonen av de kinesiske provinsene er i gang, men ennå er ufullstendig.

Démurger (2002) advarer imidlertid om at integrasjonen av Kinas regioner er skjør. Med den omfattende desentraliseringen som Kina har gjennomført over flere år nå, er landet på vei mot en fragmentering av markedet idet myndighetene gir provinsene økt autonomi over økonomi, skattesystem og velferdsoppgaver. Intern mobilitet er fremdeles begrenset for varer, kapital, mennesker og forretningsforetak. Skattebyrdene varierer betraktelig mellom provinser, og tilsvarende varierer tollsatser og betingelser for etablering av bedrifter. Ikke minst har ledelsen i Beijing for liten kapasitet i sine budsjetter til å skulle sette igang et nasjonalt infrastrukturprogram. Kina kan bli en samling provinser uten noen sterk forbindelse seg imellom⁹⁶.

⁹⁴ For eksempel gunstig politikk eller geografisk avstand til kysten.

⁹⁵ For eksempel at teknologiske sjokk påvirker en sektor på tvers av alle provinser.

⁹⁶ Dette ville i så fall være den motsatte utviklingen av det både den Europeiske Union og den Nord-Amerikanske Frihandelsavtalen (NAFTA) strever for å oppnå, for å styrke sin egen vekst.

9.0 Konklusjon

I oppgaven har vi undersøkt forskjellene mellom Kinas regioner, med fokus på inntektsforskjeller og industrimønster. Vi finner en helt klar fordeling til fordel for østkysten, med sentrale og vestlige regioner hengende etter, vesten mer enn de sentrale provinsene. Inntektsforskjellene har vært divergerende siden midten av 1980-tallet, hovedsakelig fordi de østlige områdene har hatt sterk inntektsvekst i disse årene. Industrialiseringen har siden 1978 medført en sammenhopning i øst og særlig sørøst. *Core-periphery*-teorien tilordner denne utviklingen reduserte transportkostnader.

Myndighetenes vekststrategi beskrives kortfattet som *someone has to get rich first*, og beskriver troen på at vekst vil spre seg til hele landet dersom enkelte områder – nemlig østkysten – gis mulighet til å vokse først. Strategien har brakt med seg svært gode betingelser for industrietablering langs kysten, og store ulikheter i industripolitikk for innland og kystlinje. Vi har sett at det er få tegn til en slik vekstspredning mot vest: Snarere tvert imot er det en tydelig bevegelse av industri mot østkysten. Politisk regulering har tydelig bidratt til den divergerende utvikling som preger Kinas regioner i dag. Østkysten har hatt stor fordel både av gunstige politisk bestemte vilkår, og av sin lokalisering nær eksport havner og internasjonale produksjonskjeder. En endring i Kinas regionale fordeling krever i følge Krugman og Venables' hypotese innsats for å redusere transportkostnader, samtidig som det er nødvendig å endre den økonomiske politikken slik at den tar hensyn til innlandsregionenes fortrinn.

Vi har sett at Øst-Kina er del av en internasjonal produksjonskjede. Globaliseringen har sammenheng med reduserte transportkostnader internasjonalt og har derved innvirkning på internasjonal arbeidsdeling og spesialisering. Vi kan forvente at økt globalisering i fremtiden vil føre til videre vekst i Kina. Samtidig vil Kinas inntreden i WTO ha implikasjoner for utviklingen i både innlandet og kysten. Videre er det helt i det siste et eksplisitt mål ifra sentralt hold å skape en opprettholdbar og balansert vekst i Kina. Motivasjonen er delvis forståelsen for sosial rettferdighet og dels harde økonomiske realiteter: Med mindre Kina kan omskape den fattige rurale populasjonen til konsumenter med kjøpekraft, vil etterspørselen etter konsumprodukter forbli matt og tilbudet fortsatt være i overskudd. Dette er problemstillinger vi ikke har sett på i vår oppgave, men som det ville vært interessant å vite mer om.

Litteraturliste

- Aanes (1999): "Inntektsfordeling og økonomisk vekst". *Fordeling og vekst i fattige land*, Fagbokforlaget.
- Aziz og Duenwald (2001): "China's Provincial Growth Dynamics." *IMF Working Paper*. imf.org/
- The Word Factbook (2003): *bartleby.com*
www.bartleby.com/151/ch.html, (09.03.2004)
- Batisse, C. (2002): "Dynamic externalities and local growth. A panel data analysis applied to Chinese provinces". *China Economic Review* 13, s.231-251.
- Bjorvatn, Kjetil (2003), Forelesningsnotater ECA 312, 16.10.2003, 04.09.2003, Norges Handelshøyskole.
- Cai F., W.Wang, D.Yang (2002): "Regional disparity and economic growth in China, The impact of labor market distortions." *China Economic Review* 13, s.197-212.
- Chang, G.H (2002): "The cause and cure of China's widening income disparity." *China Economic Review* 13, s. 35-340.
- Chen (2002): "Foreign Direct Investment: Prospects and Policies". I *China in the World. The Domestic Policy Challenges*. Organisation for Economic Co-Operation and Development.
- Chen, A., (2002): "Urbanization and disparities in China: challenges of growth and Development." *China Economic Review* 13, s.407-411.
- Chen og Fleisher (1996): "Regional Income Inequality and Economic Growth in China". *Journal of Comparative Economics* 22, s.141-164.
- China in Brief (2003): *China.org.cn*
www.china.org.cn/english/zhuanti/china2003/72804.htm, (09.03.2004)
- China Statistical Yearbook 2002.
- Country report on China (2003): *Countrywatch.com*
www.countrywatch.com/, (09.03.2004)
- Demurger (2001): "Infrastructure Development and Economic Growth: An Explanation for Regional Disparities in China?" *Journal of Comparative Economics* 29, s.95-117.
- Demurger (2002): "China's regional development: Prospects and policies". I *China in the World Economy. The Domestic Policy Challenges*. Organisation for Economic Co-Operation and Development.
- Démurger, Sachs, Woo, Bao, Chang og Mellinger (2002): "Geography, economic policy, and

- regional development in China.” *NBER Working Paper Series*.
- Dermurger, S. J.D.Sachs, W.T.Woo, S.Bao, G.Chang.(2002): ”The relativ contribution of location and preferential policies in China’s regional development: being in the right place and having the right incentives.” *China Economic Review* 13, s.444-465.
- Dollar, Shi, Wang og Wu (2003): ”Improving Cities Competitiveness through the Investment Climate: Ranking 23 Chinese Cities”. Verdensbanken.
- Dollar, Hallward-Driemeier, Shi, Wallsten, Wang og Xu (2003): ”Improving the Investment Climat i China”. Verdensbanken.
- www.worldbank.org.cn/English/content/investment.pdf
- Fu, X., (2004): “Limited linkages from growth engines and regional disparities in China.” *Journal of Comparative Economics, Working paper*.
- Gao, T. (2002): ”The impact of foreign trade and investment reform on industry location: the Case of China”. *Journal of International Trade and Economic Development* 11, s.367-386.
- Hagen, R.J., K.R.Pedersen (red.)(1999): ”*Fordeling og vekst i fattige land*”, Bergen: Fagbokforlaget.
- Haugen, Hanne (2003): “Handel og økonomisk vekst - en analyse av sammenhenger og utvikling”, *Studentutredning* ved Norges Handelshøyskole, nr 12825.
- Hare og West (1999): ”Spatial Patterns in China’s Rural Industrial Growth and Prospects for the Alleviation of Regional Income Inequality”. *Journal of Comparative Economics* 27, s.475-597.
- Higgins, M., J.G.Williamson (2002): “Explaining Inequality the World Round: Cohort Size, Kuznets Curves, and Openness “. *Southeast Asian Studies* 40, 3 (December).
- Huchet, (2002): ”Industry Organisation and Restructuring: Prospects, Problems and Policy Piorities”. I *China in the World Economy. The Domestic Policy Challenges*. Organisation for Economic Co-Operation and Development.
- Krugman, P., A.J.,Venable (1995): “Globalization an Inequalities of Nations”. *The Quartly Journal of Economics*, CX: 4, November, s.857-880.
- Liu (2002): ”Foreign Direct Investment and Technology Spillover: Evidence from China”. *Journal of Comparative Economics* 30, s.579-602.
- Liu, Wang og Wei (2001): ”Causal links between foreign direct investment and trade in China”. *China Economic Review* 12, s.190-202.
- Lu, D. (2002): “Rural-urban income disparity: impact of growth, allocative, efficiency, and local growth welfare”. *China Economic Review* 13, s.419-429.

Merriam-Webster Online: www.m-w.com

Norman, VD. (1993): *Næringsstruktur og utenrikshandel i en liten, åpen økonomi*. Oslo: Universitetsforlaget.

OECD (2002): "Synthesis of the Main Findings of the Study". I *China in the World Economy. The Domestic Policy Challenges*. Organisation for Economic Co-Operation and Development

Sachs, Jeffery (1997): "The limits of convergence", *The Economist*, 14. juni, s.19-24.

Sun og Parikh (2001): "Exports, Inward Foreign Direct Investment (FDI) and Regional Economic Growth in China". *Regional Studies* 35, s.187-196.

Sachs og Woo (1997): "Understanding China's Economic Performance". *NBER Working Paper Series* 5935.

Taube og Ögütçü (2002): "Main Issues on Foreign Investment in China's Regional Development: Prospects and Policy Challenges". Organisation for Economic Co-Operation and Development.

The Far East and Australasia (2002), Europa Publications 33rd Edition

odaro.M.P.,Smith.S.C.(2003),"*Economic Development*". England. Pearson Education Limited.

HDI-rapport (2003): *UNDP.org*

www.undp.org/hdr2003/indicator/cty_f_CHN.html, (09.03.2004)

www.undp.org/hdr2003/indicator/indic_126_1_1.html, (09.03.2004)

China Data Profile (2003): *Worldbank.org*

devdata.worldbank.org/external/CPProfile.asp?CCODE=CHN&PTYPE=CP, (09.03.2004)

World Bank, (1997) *China 2020: Sharing rising incomes*. Washington: World Bank.

China at a glance (2003): *Worldbank.org*

www.worldbank.org/data/countrydata/aag/chn_aag.pdf, (09.03.2004)

Wen, Mei (2004): "Relocation and agglomeration of Chinese industry." *Journal of Development Economics* 73, s.329-347.

Xu (2002): "Have the Chinese provinces become integrated under reform?" *China Economic Review* 13, s.116-133.

Yao, S., (2002): "China's rural economy in the first decade of the 21st century: problems and growth constraints." *China Economic Review* 13, s.354-360.

Yao og Zhang (2001): "On Regional Inequality and Diverging Clubs: A Case Study of Contemporary China". *Journal of Comparative Economics* 29, s.466-484.

- Nam (2002): "Overview of Industry Prospects". I *China in the World Economy. The Domestic Policy Challenges*. Organisation for Economic Co-Operation and Development.
- Zhang og Song (2000): "Promoting exports The role og inward FDI in China". *China Economic Review* 11, s.385-396.
- Zhang, Q.,B. Felmingham.(2002): "The Role of FDI, Exports and Spillover Effects in the Regional Development of China". *The Journal of Development Studies* 38, 4 (April), s.157-178.
- Zhao, X.B., S.P.Tong, (2000): "Unequal economical development in China: spatial disparities and regional policy reconsideration,1985-1995." *Regional Studies* 34, 6, s.549-561.

Vedlegg

Vedlegg 1: Geografiske karakteristika av regionene (Démurger et. al., 2002)

Vedlegg 2: Underlagsdata til figur 5 (Zhao og Tong, 2000)

Vedlegg 3: Ginikoeffisienter for lokalisering (Wen, 2004)

Table 2
Geographical characteristics by regions

Region	GDP per capita growth rate, 1979–1998 (%)	GDP per capita level in 1978 (yuan/person)	Population density (person/km ²)	Distance from the coast (km)	Pop100km (% of population)	Pop100cr (% of population)	Slope>10 (% of area)	Average slope (%)	Average elevation (meters)	Temperature (degrees)	Rainfall (mm)	Arable land (%)
Metropolises	8.5	3,645	1,104	77	65	71	1.4	1.2	135	10.9	63	36
Northeast	7.9	1,700	138	380	17	18	2.2	1.6	314	4.5	50	21
Coast	10.7	1,154	333	86	60	82	2.6	2.4	267	16.4	103	29
Central	8.4	941	264	492	0	57	2.7	2.4	428	14.9	90	24
Northwest	7.7	1,045	46	1,383	0	0	5	2.8	1,971	6.8	26	8
Southwest	7.8	814	126	656	4	4	14.1	5.2	1,428	16	98	10
Total	9.0	1,355	290	547	24	41	4.3	2.7	804	12.2	74	21

GDP per capita compound annual growth rate throughout 1979–1998 and GDP per capita levels in 1978 are calculated at 1995 constant prices.

Pop100cr = proportion of the population distribution of a province in 1994 within 100 km of the coastline or ocean-navigable river, excluding coastline above the winter extent of sea ice and the rivers that flow to this coastline. Pop100km = proportion of the population distribution of a province in 1994 within 100 km of the coastline, excluding coastline above the winter extent of sea ice. Slope>10 measures the percentage of area within a province with a slope greater than 10%.

Temperature and rainfall are averages throughout the 1951–1988 period. Arable land is available for 1994.

Metropolises = Beijing, Tianjin, and Shanghai. Northeast = Liaoning, Jilin, and Heilongjiang. Coast = Hebei, Jiangsu, Zhejiang, Fujian, Shandong, Guangdong, and Hainan. Central = Shanxi, Anhui, Jiangxi, Henan, Hubei, and Hunan. Northwest = Inner Mongolia, Shaanxi, Gansu, Qinghai, Ningxia, and Xinjiang (Tibet is excluded due to missing data). Southwest = Sichuan, Guizhou, Yunnan, and Guangxi.

Sources: NBS (1999) for economic and population variables; GIS calculations made by Bao Shuming for geographical data, except arable land; Wang and Hu (1999, Table 4.1, p. 83) for arable land.

Vedlegg 2: Underlagsdata figur 5 (Zhao og Tong, 2000)

Table 3. Real income per capita: urban households

	1986	1988	1990	1993	1994	1995
<i>Province</i>						
Average	951	1,195	1,522	2,211	2,915	3,763
Maximum	1,357-08	1,764-88	2,434-52	3,803-77	5,399-75	6,719-40
Minimum	748-16	935-61	1,145-51	1,457-98	2,093-48	2,490-38
Difference	608-92	829-27	1,289-01	2,145-79	3,306-27	4,229-02
S.D.	1-81	1-89	2-13	2-29	2-58	2-70
CV	0-66	0-65	0-69	0-73	0-75	0-75
Gini coefficient	0-259	0-260	0-252	0-266	0-273	0-266
<i>Region</i>						
Average	949	1,192	1,519	2,180	2,865	3,693
Maximum	1,091-036	1,369-726	1,765-72	2,671-78	3,614-41	4,684-40
Minimum	829-41	1,046-59	1,317-43	1,889-94	2,464-34	3,180-50
Difference	261-63	232-14	448-28	781-84	1,150-08	1,503-91
S.D.	1-32	1-31	1-34	1-41	1-46	1-47
CV	0-19	0-2	0-22	0-21	0-23	0-24
Gini coefficient	0-083	0-084	0-088	0-101	0-106	0-103

Source: Processed from Zhongguo Chengzhen Jumin Jiating Shouzhi Diaocha Zhijiao 86-90 and China Statistical Yearbook 1986-96.

Table 4. Real income per capita: rural households

	1986	1988	1990	1993	1994	1995
<i>Province</i>						
Average	424	491	726	880	1,088	1,471
Maximum	877-74	1,072-55	1,819-96	2,320-85	2,924-77	3,757-26
Minimum	257-06	295-31	407-35	475-65	578-04	744-13
Difference	620-68	777-24	1,412-61	1,845-20	2,346-73	3,013-13
S.D.	3-41	3-63	4-47	4-88	5-06	5-05
CV	0-7	0-71	0-72	0-71	0-74	0-74
Gini coefficient	0-309	0-319	0-316	0-320	0-315	0-305
<i>Region</i>						
Average	417	481	711	847	1,046	1,409
Maximum	549-60	658-33	975-86	1,246-68	1,560-28	2,131-62
Minimum	323-61	368-82	528-99	570-97	684-97	872-77
Difference	225-99	289-51	446-87	675-70	875-32	1,258-85
S.D.	1-70	1-78	1-84	2-18	2-28	2-44
CV	0-35	0-37	0-38	0-40	0-41	0-44
Gini coefficient	0-086	0-103	0-108	0-154	0-159	0-165

Source: As Table 3.

Vedlegg 3: Ginikoeffisienter for lokalisering (Wen, 2004)

Locational Gini coefficients

Code	Industry	Gini	Highest share province	Coastal
212	Bamboo, Cane, Palm Fibre and Straw Products	0.97	GD	C
204	Bamboo and Cane Furniture	0.97	GD	C
245	Game equipment	0.97	GD	C
298	Repair of rubber goods	0.97	GD	C
182	Hats	0.97	JS	C
408	Repair of electric machinery	0.97	LN	C
249	Other Cultural, Educational and Sports Goods	0.97	SH	C
251	Artificial Crude Oil	0.97	SX	
214	Plastic Furniture	0.97	YN	
295	Regenerating rubber	0.96	SD	C
159	Other Beverage	0.95	GD	C
136	Salt Processing	0.95	JL	
232	Record pressing	0.95	GD	C
169	Other tobacco processing	0.94	SD	C
333	Precious metal smelting	0.91	HEB	C
336	Nonferrous metal alloy smelting	0.91	HUN	
241	Cultural Goods	0.91	SH	C
219	Other furniture	0.90	GD	C
189	Other Fibre Products	0.90	JS	C
419	Other electronic equipment	0.89	GD	C
161	Baking of tobacco leaves	0.89	SD	C
435	Daily groceries (including mirror, glasses and umbrellas)	0.88	SH	C
347	Metal surface processing and heat processing	0.88	GD	C
299	Other rubber products	0.88	HUB	
244	Toys	0.88	JS	C
342	Iron pipe casting	0.87	LN	C
243	Music instruments and other recreational goods	0.87	YN	
306	Plastic shoes	0.87	SC	
305	Plastic bags, packages and containers	0.86	GD	C
242	Sports goods	0.86	FJ	C
253	Petroleum products	0.86	LN	C
135	Processing of aquatic products	0.86	SD	C
294	Rubber parts	0.86	AH	
429	Other instruments and meters	0.86	JS, SH	C
139	Other food processing	0.86	SD	C
221	Manufacturing of paper pulp	0.85	AN	
425	Machine for cultural and office usage	0.85	SH	C
439	Other groceries	0.85	ZH	C
274	Animal medicine	0.85	SH	C
321	Iron smelting	0.85	HEB	C
183	Shoes	0.85	HEB	C
171	Primary processing of raw fibre materials	0.85	SD	C
411	Communications equipment	0.84	TJ	C
213	Metal Furniture	0.84	GD	C
297	Daily rubber products	0.83	HAIN	C
365	Medical equipment	0.83	GD	C

(continued on next page)

Table 1 (continued)

Code	Industry	Gini	Highest share province	Coastal
155	Tea baking	0.83	ZJ	C
179	Other textile	0.83	JS	C
203	Wood Products	0.82	ZJ	C
275	Biological products	0.82	YN	
282	Synthetic fibre	0.82	SH	C
368	Repair of machinery and equipment for special purpose	0.81	HEB	C
285	Fishing equipment and fishing materials	0.81	GD	C
211	Wood Furniture	0.81	SD	C
141	Sweets and Refreshments	0.80	GD	C
152	Soft Drinks	0.80	GD	C
308	Plastic parts	0.80	ZJ	C
177	Silk textile	0.80	ZJ	C
414	Electronic computer	0.80	GD	C
266	Synthetic materials	0.79	GD	C
413	Broadcast and Television Equipment	0.79	LN	C
201	Wood sawing and timber processing	0.79	BJ	C
309	other plastic products	0.79	SH	C
191	Leather	0.79	SD	C
193	Fur softening and fur products	0.78	GS	
307	Daily plastic grocery (including plastic comb, plastic soap box, etc.)	0.78	SH	C
145	Flavouring	0.78	GD	C
344	Container and Metal Packages	0.77	GD	C
304	Foaming plastic, man-made leather and synthetic leather	0.77	GD, SD	C
257	Coke refining	0.77	HEB	C
144	Ferments	0.77	JL	
431	Handcraft and arts	0.77	SD	C
281	Fibrous Fibre	0.76	HEB	C
415	Electronic device	0.76	SAX	
268	Daily chemical products	0.76	GD	C
417	Household electronic appliances	0.76	GD	C
426	Clocks	0.76	SH	C
316	Fire-resistant materials	0.75	LN	C
318	Mineral fibre and its products	0.75	ZJ	C
406	Household electric appliances	0.75	GD	C
374	Bicycles	0.75	SH	C
195	Down processing and feather products	0.74	ZJ	C
324	Pressing and processing of steel	0.74	SH	C
423	Electronic measure	0.74	SC	
302	Plastic board, tube and bar materials	0.74	JS	C
292	Tyre for man power-driven carrier	0.73	FJ	C
133	Sugar Processing	0.73	GD	C
317	Graphite and carbon products	0.73	JL	
349	Other metal products	0.73	SH	C
424	Measures	0.73	JS	C
132	Vegetable oil processing	0.73	GD	C
265	Organic chemical products	0.73	JS, JL	
263	Farm chemicals	0.73	JS	C
223	Paper products	0.72	GD	C

Table 1 (continued)

Code	Industry	Gini	Highest share province	Coastal
319	Other non-metal mineral products	0.72	JX	
359	Other general machinery	0.72	SX	
181	Garments	0.72	JS	C
407	Lighting utensil	0.71	SH	C
331	Heavy nonferrous metal smelting	0.70	GS	
373	Motor cycles	0.70	SD	C
346	Metal products for construction	0.70	HEB	C
334	Rare and scarce metal smelting	0.70	HUN	
315	Ceramic products	0.69	GD	C
202	Ply Wood	0.69	GD	C
252	Crude oil processing	0.69	GD	C
176	Flax textile	0.69	HLJ	
142	Dairy Products	0.69	ZJ, HB	C
409	Other electric equipment	0.69	SH	C
376	Ships	0.69	SH	C
293	Rubber board tube and band	0.68	LN	C
348	Daily metal products	0.68	GD	C
134	Slaughter and processing for meat and eggs	0.68	SD	C
162	Manufacturing of cigarette	0.68	YN	
357	Casting and forging	0.68	SH	C
192	Leather Products	0.68	JS	C
149	Other Food Products	0.68	JS	C
345	Metal thread, wire and their products	0.67	JS	C
422	Apparatus and meters for special usage	0.66	JS	C
322	Steel making	0.65	BJ	C
291	Tyre	0.65	SD	C
303	Plastic thread, string and the knitted products	0.65	SD	C
174	Wool textile	0.65	JS	C
356	Other general parts and components	0.65	JS	C
338	Pressing of nonferrous metals	0.64	JS	C
372	Motor vehicle	0.64	JL	
341	Metal Frameworks	0.63	JS	C
353	General equipment	0.63	SH	C
364	Machines for agriculture, forestry, animal husbandry, fishery, and irrigation	0.63	SD	C
363	Special equipment for light industry and textile industry	0.62	SH	C
178	Knitted textile	0.62	SH	C
326	Iron alloy smelting	0.62	JL	
416	Electronic parts	0.62	JS	C
371	Railway equipment	0.62	HEB	C
314	Glass and glass products	0.61	GD	C
351	Boiler and motive power machinery	0.61	JS	C
301	Plastic film	0.61	GD	C
143	Canned Food Products	0.61	ZJ	C
404	Materials for electric work	0.61	JS	C
312	Cement products and asbestos cement products	0.60	SH	C
271	Original chemical medicine	0.60	HEB	C

(continued on next page)

Table 1 (continued)

Code	Industry	Gini	Highest share province	Coastal
401	Electric engine	0.60	GD	C
296	Rubber boots	0.60	JS	C
421	General apparatus and meters	0.59	SH	C
313	Tile, lime and light building materials	0.59	BJ	C
343	Tools	0.59	SH	C
332	Light nonferrous metal smelting	0.58	GZ	
361	Special equipment for metallurgy, mine and electric machinery	0.58	LN	C
402	Transmission provisions and control equipment for electricity	0.58	JS	C
378	Repair of Transport Equipment	0.57	GD	C
273	Processing of raw Chinese medical herbs and Chinese Pharmaceutical	0.57	GD	C
354	Bearing and valve	0.57	LN	C
362	Special equipment for petro-chemistry and other industries	0.57	JS	C
262	Chemical Fertilizer	0.56	HEB, SD, SC	
367	Equipment for other special usage	0.54	LN, SH	C
222	Papermaking	0.54	SD	C
172	Cotton textile	0.54	JS	C
231	Printing industry	0.52	SH	C
151	Alcohol and Wine	0.52	SD	C
272	Chemical medicine preparation	0.52	TJ	C
311	Cement	0.52	GD	C
131	Grain and forage processing	0.51	JS, GD	C
261	Basic Raw Chemical Materials	0.51	SD	C
267	Chemical products for special usage	0.50	JS	C
352	Metal processing machinery	0.45	JS	C

The names of the 30 regions are abbreviated in this table as follows: Anhui, AH; Beijing, BJ; Fujian, FJ; Gansu, GS; Guangdong, GD; Guangxi, GX; Guizhou, GZ; Hainan, HAIN; Hebei, HEB; Heilongjiang, HLJ; Henan, HEN; Hubei, HUB; Hunan, HUN; Inner Mongolia, IM; Jiangsu, JS; Jiangxi, JX; Jilin, JL; Liaoning, LN; Ningxia, NX; Qinghai, QH; Shandong, SD; Shanghai, SH; Shaanxi, SAX; Shanxi, SX; Sichuan, SC; Tianjin, TJ; Tibet, TB; Xinjiang, XJ; Yunnan, YN; Zhejiang, ZJ.

This table is reproduced from [Amiti and Wen \(2001\)](#).